

การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผล
การเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
ของครูกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาสในจังหวัดระยอง

มัสยา ไช้ศิริ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาวิจัย วัดผลและสถิติการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
สิงหาคม 2561
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณา
วิทยานิพนธ์ของ มัสยา ไช้ศิริ ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัย วัตถุประสงค์และสถิติการศึกษา ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

.....อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นาวาตรี ดร.พงศ์เทพ จิระโร)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คูลิต ขาวเหลือง)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร.จตุมา รัตนพลแสนย์)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นาวาตรี ดร.พงศ์เทพ จิระโร)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คูลิต ขาวเหลือง)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุเมธ งามนก)

คณะศึกษาศาสตร์อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัย วัตถุประสงค์และสถิติการศึกษา ของมหาวิทยาลัยบูรพา

..... คณบดีคณะศึกษาศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.วิจิต สุรัตน์เรืองชัย)

วันที่.....1.....เดือน.....สิงหาคม.....พ.ศ. 2561

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยดีเนื่องจากได้รับความกรุณาให้คำปรึกษาและช่วย
แนะนำแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ อย่างดียิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นาวาตรี ดร.พงศ์เทพ จิระโร
ซึ่งเป็น อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดุสิต ขาวเหลือง อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
และคณาจารย์ท่านอื่น ๆ ที่มีได้ออกนาม ซึ่งทำให้ผู้วิจัยได้รับแนวทางในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้
และประสบการณ์อย่างกว้างขวางในการทำวิจัยครั้งนี้ จึงขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.จตุมา
รัตน์พลแสนย์ และ รองศาสตราจารย์ ดร.สุเมธ งามกนก กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณา
ให้คำชี้แนะและตรวจแก้ไข ทำให้วิทยานิพนธ์มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณ ดร.อรทัย แก้วทิพย์ ดร.เรวดี จันทร์รัศมีโชติ ดร.ศิราพร งามแสง
ดร.สมรัชนาฎ ฤาชา ดร.อ้อวดี สุนทรวิภาต ที่เสียสละเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพ
เครื่องมือ โดยให้คำแนะนำและแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ทำให้เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้
มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณคณะกรรมการกลุ่มในโรงเรียนขยายโอกาสในจังหวัดระยอง ที่ให้
ความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นอย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณ ครอบครัว เพื่อน พี่ น้อง ทุกคน ตลอดจนทุกท่านที่
ความช่วยเหลือเป็นกำลังใจที่สำคัญยิ่ง ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จด้วยดี

คุณค่าและประโยชน์ของวิทยานิพนธ์ฉบับผู้วิจัยขอมอบเป็นกตัญญูคุณเวทิตาแด่บุพการี
บูรพาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านทั้งในอดีตและปัจจุบัน ที่ทำให้ข้าพเจ้าเป็นผู้มีการศึกษาและ
ประสบความสำเร็จจนตราบเท่าทุกวันนี้

มัทยา โชะศิริ

56920574: สาขาวิชา: วิจัย วัดผลและสถิติการศึกษา; วท.ม. (วิจัย วัดผลและสถิติการศึกษา)

คำสำคัญ: สมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ/ การประเมินความต้องการจำเป็น

มัทยา โชะศิริ: การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาสในจังหวัดระยอง (THE NEEDS ASSESSMENT FOR DEVELOPING THE MEASUREMENT AND EVALUATION OF LEARNING COMPETENCY USING STUDENT CENTERED IN OPPORTUNITY EXPANSION SCHOOL OF RAYONG PROVINCE)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์: พงศ์เทพ จิระโร, ค.ศ., คุณิต ขาวเหลือง, ป.ร.ค., 145 หน้า.

ปี พ.ศ. 2561.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันของสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 2) เปรียบเทียบและศึกษาความสัมพันธ์ของสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญกับภูมิหลังบางประการ 3) ประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ครูผู้สอนกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส ในจังหวัดระยอง จำนวนทั้งหมด 276 คน ได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) วิธีการทดสอบ

ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และใช้การทดสอบรายคู่ โดยวิธีการของเซฟเฟ การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน การหาค่าความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$) ผลการวิจัยพบว่า 1) ครูผู้สอนมีสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อยู่ในระดับปานกลาง 2) การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พบว่า จำแนกตามเพศ และวุฒิการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนจำแนกตามอายุและประสบการณ์ในการสอน มีความสัมพันธ์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 3) ประเมินความต้องการจำเป็น พบว่าสมรรถนะที่มีความต้องการจำเป็นอันดับแรก คือการวัดให้ครอบคลุมทุกด้าน รองลงมา ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลการวัดและประเมินผล การกำหนดจุดมุ่งหมายของการวัดและประเมินผล การรายงานผลและนำผลไปใช้ และใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลายในการวัดและประเมินผลเป็นลำดับสุดท้าย

56920574: MAJOR: EDUCATIONAL RESEARCH, MEASUREMENT AND STATISTICS; M.Sc. (EDUCATIONAL RESEARCH, MEASUREMENT AND STATISTICS)

KEY WORD: DEVELOPING THE MEASUREMENT AND EVALUATION OF LEARNINGCOMPETENCY USING STUDENT CENTERED/ NEED ASSESSMENT

MASSAYA SOHSIRI: THE NEEDS ASSESSMENT FOR DEVELOPING THE MEASUREMENT AND EVALUATION OF LEARNING COMPETENCY USING STUDENT CENTERED IN OPPORTUNITY EXPANSION SCHOOL OF RAYONG PROVINCE.

ADVISORY COMMITTEE: PONGTHEP JIRARO, Ph.D., DUSIT KHAWLOUENG, Ph.D., 145 P. 2018.

The purposes of this research were: 1) to study current situation of developing the measurement and evaluation of learning competency using student centered, 2) to compare and study the relationship of the measurement and evaluation of learning competency using student centered in the past, 3) to evaluate the needs assessment for developing measurement and evaluation of learning competency using student centered. The samples of this research were 276 teachers in opportunity expansion schools in Rayong Province, selected by the multistage sampling. The instruments for collecting the data were the rating-scale and open-ended questionnaire. The statistics for analyzing the data were percentage, mean, standard deviation. In addition, researcher compared and tested the difference of mean with t-test and One-way ANOVA, Scheffe's test and Pearson correlation method.

Research results were that: 1) teachers had the measurement and evaluation of learning competency using student centered at a moderate level. 2) The practice of student centered of teachers with different ages and educational background were statistically significant different at .05 level. On the other hand the teachers' age and teaching experiences were not different significantly. 3) The need assessment results were that measurement came first followed by collecting data of the measurement and evaluation, determining the purpose of measurement and evaluation, reporting and applying, and using methods and tools to measure and evaluate, respectively.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญภาพ	ฎ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
คำถามของการวิจัย	5
สมมติฐานของการวิจัย	5
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	6
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	6
ขอบเขตการวิจัย	6
กรอบแนวคิดในการวิจัย	7
นิยามศัพท์เฉพาะ	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการจำเป็น	10
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	19
สมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้	53
แนวคิดเกี่ยวกับการวัดผลและการประเมินผลการเรียนรู้	64
ตัวแปรเกี่ยวกับงานวิจัย	72
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	74
3 วิธีดำเนินการวิจัย	80
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	80
ตัวแปรที่ศึกษา	81
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	81
การเก็บรวบรวมข้อมูล	83
การวิเคราะห์ข้อมูล	83

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	86
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	86
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	87
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	116
สรุป	116
อภิปรายผล.....	119
ข้อเสนอแนะ	122
บรรณานุกรม	124
ภาคผนวก	130
ภาคผนวก ก	131
ภาคผนวก ข.....	133
ภาคผนวก ค.	137
ประวัติย่อของผู้วิจัย	145

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	41
2	สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	91
3	ผลการวิเคราะห์สมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียน โดยใช้ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) จำแนกรายด้านและโดยรวม	93
4	ผลการวิเคราะห์สมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียน โดยใช้ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ด้านการกำหนดจุดมุ่งหมายของการวัดและประเมินผล	94
5	ผลการวิเคราะห์สมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียน โดยใช้ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ด้านการวัดให้ครอบคลุมทุกด้าน	91
6	ผลการวิเคราะห์สมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียน โดยใช้ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ด้านการใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลายในการวัดและประเมินผล.....	96
7	ผลการวิเคราะห์สมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียน โดยใช้ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูลการวัดและประเมินผล	98
8	ผลการวิเคราะห์สมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียน โดยใช้ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ด้านการรายงานผลและนำผลไปใช้	95
9	ค่าสถิติที่ ในการทดสอบความแตกต่างของสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส ในจังหวัดระยอง จำแนกตามเพศ	100
10	ค่าสถิติที่ ในการทดสอบความแตกต่างของสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส ในจังหวัดระยอง จำแนกวุฒิการศึกษา	101

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
11 การเปรียบเทียบความแตกต่างของสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส ในจังหวัดระยอง จำแนกตามสาขาวิชาที่สอน โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว.....	98
12 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนของครูกลุ่ม โรงเรียนขยายโอกาส ในจังหวัดระยอง โดยภาพรวมเป็นรายคู่ โดยวิธีการของเซฟเฟ่ จำแนกตามสาขาวิชาที่สอน.....	99
13 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนของครูกลุ่ม โรงเรียนขยายโอกาส ในจังหวัดระยอง ด้านการกำหนดจุดมุ่งหมายของการวัดและประเมินผลเป็นรายคู่ โดยวิธีการของเซฟเฟ่ จำแนกตามสาขาวิชาที่สอน	100
14 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนของครูกลุ่ม โรงเรียนขยายโอกาส ในจังหวัดระยอง ด้านการวัดให้ครอบคลุมทุกด้านเป็นรายคู่ โดยวิธีการของเซฟเฟ่ จำแนกตามสาขาวิชาที่สอน	101
15 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนของครูกลุ่ม โรงเรียนขยายโอกาส ในจังหวัดระยอง ด้านการใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลายในการวัดและประเมินผลเป็นรายคู่ โดยวิธีการของเซฟเฟ่ จำแนกตามสาขาวิชาที่สอน.....	102
16 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนของครูกลุ่ม โรงเรียนขยายโอกาส ในจังหวัดระยอง ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูลการวัดและประเมินผลเป็นรายคู่ โดยวิธีการของเซฟเฟ่ จำแนกตามสาขาวิชาที่สอน	103
17 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนของครูกลุ่ม โรงเรียนขยายโอกาส ในจังหวัดระยอง ด้านการรายงานผลและนำไปใช้เป็นรายคู่ โดยวิธีการของเซฟเฟ่ จำแนกตามสาขาวิชาที่สอน	104

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
18 ความสัมพันธ์ของสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส ในจังหวัดระยอง จำแนกตามอายุ และประสบการณ์ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ แบบเพียร์สัน	106
19 ข้อมูลแสดงสรุประดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส ในจังหวัดระยอง	107
20 ข้อมูลแสดงสรุประดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส ในจังหวัดระยอง ด้านการกำหนดจุดมุ่งหมายของการวัดและประเมินผล	108
21 ข้อมูลแสดงสรุประดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส ในจังหวัดระยอง ด้านการวัดให้ครอบคลุมทุกด้าน..	109
22 ข้อมูลแสดงสรุประดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส ในจังหวัดระยอง ด้านการใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย ในการวัดและประเมินผล.....	111
23 ข้อมูลแสดงสรุประดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส ในจังหวัดระยอง ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูลการวัดและประเมินผล	113
24 ข้อมูลแสดงสรุประดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส ในจังหวัดระยอง ด้านการรายงานผลและนำผลไปใช้.....	114
25 ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม (IOC).....	134
26 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถาม	136

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	กรอบแนวคิดในการวิจัย	8
2	การใช้กระบวนการสร้างความรู้ใหม่และสิ่งประดิษฐ์ใหม่.....	46
3	สมรรถนะเป็นส่วนประกอบที่เกิดขึ้นมาจากความรู้ ทักษะ เจตคติ	58

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าในด้านต่าง ๆ เนื่องจากการศึกษาเป็นกระบวนการอันสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อให้ได้มาซึ่งกำลังคนที่มีคุณภาพตามความต้องการของประเทศ ดังพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชตอนหนึ่งว่า “การศึกษาเป็นปัจจัยในการสร้างและพัฒนาความรู้ ความคิด ความประพฤติ และคุณธรรมของบุคคล สังคมและบ้านเมืองใดให้การศึกษาที่ดีแก่เยาวชนได้อย่างครบถ้วนพอเหมาะกันทุก ๆ ด้าน สังคมและบ้านเมืองนั้นจะมีพลเมืองที่มีคุณภาพ” (ทิสนาแจมมณี, 2551, หน้า 166) ดังนั้นการพัฒนาประเทศต้องอาศัยทรัพยากรที่มีอยู่ในสังคมเป็นหลัก ทรัพยากรที่สำคัญที่สุดคือ ทรัพยากรมนุษย์ ทุกสังคมจึงพยายามทุกวิถีทางที่จะพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพสูงสุด การปฏิรูปการศึกษา ได้เห็นถึงความจำเป็นในการปรับเปลี่ยนจุดเน้นในการพัฒนาคุณภาพคนในสังคมไทยให้ มีคุณธรรม และมีความรอบรู้อย่างเท่าทัน ให้มีความพร้อมทั้งด้านร่างกายสติปัญญา อารมณ์ และศีลธรรม สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงเพื่อนำไปสู่สังคมฐานความรู้ได้อย่างมั่นคง แนวการพัฒนาคนดังกล่าวมุ่งเตรียมเด็กและเยาวชนให้มีพื้นฐานจิตใจที่ดีงาม มีจิตสาธารณะ พร้อมทั้งมีสมรรถนะ ทักษะและความรู้พื้นฐานที่จำเป็นในการดำรงชีวิต อันจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศแบบยั่งยืน ซึ่งแนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาเยาวชนของชาติเข้าสู่โลกยุคศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งส่งเสริมผู้เรียนมีคุณธรรม รักความเป็นไทย ให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์ มีทักษะด้านเทคโนโลยี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างสันติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 ก)

เพื่อให้การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสอดคล้องกับสภาพความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ เป็นการสร้างกลยุทธ์ใหม่ ในการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ให้ผู้เรียนมีศักยภาพในการแข่งขันและร่วมมืออย่างสร้างสรรค์ในสังคมโลก ปลุกฝังให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกในความเป็นไทย มีระเบียบวินัย คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม ยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุขเป็นไปตามเจตนารมณ์มาตรา 80 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พุทธศักราช 2553 กระทรวงศึกษาธิการ ได้มีคำสั่งให้ใช้หลักสูตรแกนกลาง

การศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 หลักสูตรนี้เป็นหลักสูตรที่ใช้แนวคิดหลักสูตรอิงมาตรฐาน (Standard-based curriculum) กล่าวคือ เป็นหลักสูตรที่กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยในมาตรฐานการเรียนรู้ได้ระบุสิ่งที่ผู้เรียนพึงรู้และปฏิบัติได้เมื่อสำเร็จการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาได้ยึดเป็นแนวทางในการดำเนินการพัฒนาและส่งเสริมให้ผู้เรียนได้บรรลุคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ ดังกล่าว ด้วยการดำเนินการบริหารจัดการอิงมาตรฐาน (Standard-based administration) การจัดการเรียนรู้ที่มีมาตรฐานเป็นเป้าหมาย (Standard-based instruction) การวัดและประเมินผลที่สะท้อนมาตรฐาน (Standard-based assessment) เพื่อให้กระบวนการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงได้จัดทำเอกสารประกอบหลักสูตรเพื่ออธิบายให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทั้งระดับชาติ ท้องถิ่น และสถานศึกษา มีความเข้าใจที่ชัดเจนตรงกัน รวมทั้งร่วมกันรับผิดชอบและทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 และ (ฉบับที่ 3) พุทธศักราช 2553 มีสาระสำคัญทั้งสิ้น 9 หมวด และหมวดที่เป็นจุดเน้นที่เห็นชัดประการหนึ่งคือ หมวดที่ 4 ที่ว่าด้วยแนวทางการจัดการศึกษา ซึ่งได้กล่าวไว้ว่า หลักการจัดการศึกษาว่า ผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด การจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองได้ตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ การจัดการศึกษาต้องเน้นทั้งความรู้ คุณธรรม และกระบวนการเรียนรู้ต้องบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา เพื่อต้องการให้เด็กไทยทุกคนเป็นคนดี คนเก่ง และดำรงชีวิตได้ตามความเหมาะสมของแต่ละบุคคล การกำหนดถึงกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ต้องคำนึงถึงความรู้และความสามารถของผู้เรียนแต่ละคน ซึ่งมีความแตกต่างกัน และสามารถพัฒนาการเรียนรู้ของแต่ละคนย่อมไม่เท่ากัน และไม่เหมือนกัน บางคนเรียนรู้ทางด้านวิชาการได้ดี แต่บางคนมีพรสวรรค์ทักษะทางด้านกีฬาหรือดนตรี ครอบคลุมและมีข้อมูลผู้เรียนเป็นรายบุคคล เพื่อที่จะสามารถจัดการเรียนการสอนได้ตรงตามความรู้ ความสามารถ และความถนัดของผู้เรียนแต่ละคน เพื่อให้มีความสุขทั้งกับผู้เรียนและครูผู้สอน

หลักการและแนวคิดการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นแนวคิดที่อยากให้เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เอื้อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่เกิดจากการปฏิบัติด้วยตัวเองด้วยวิธีการที่หลากหลาย ผู้เรียนได้ค้นพบความรู้ด้วยตนเอง สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้และนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์และผู้เรียนมีพัฒนาการก้าวหน้า มีความสุขทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา สอดคล้องกับ วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2542, หน้า 4-5) ได้แสดงความคิดในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญว่าเป้าหมายในการจัดการศึกษามุ่งสร้างคนให้มีลักษณะที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศโดยรวม และมุ่งสร้างคนหรือผู้เรียนให้มีลักษณะที่พึงประสงค์คือ เป็นคนดี

คนเก่ง และมีความสุข อยู่ในสังคมอย่างปลอดภัย การที่คนจะมีคุณภาพต้องปลูกฝังความรู้จาก การศึกษาที่มีคุณภาพ เพราะเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ครูและผู้เรียนเรียนรู้ไปพร้อมกัน บทบาทของครู จึงเป็นผู้กำกับ แนะนำ ดูแล และนักเรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเอง เพื่อให้ผู้เรียน แต่ละคน ได้พัฒนาตนเองสูงสุดตามกำลังหรือศักยภาพของแต่ละคน แต่เนื่องจากผู้เรียนมีความ แตกต่างกันทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ความถนัดยังเป็นพื้นฐานอันเป็นเครื่องมือสำคัญที่ใช้ใน การเรียนรู้อันได้แก่ ความสามารถในการฟัง พูด อ่าน และเขียน ความสามารถทางสมอง ระดับ สติปัญญา และการแสดงผลการเรียนรู้ออกมาในระดับที่แตกต่างกัน ตามเหตุและปัจจัยของผู้เรียน แต่ละคน ผู้ที่มีบทบาทที่สำคัญในกลไกของการจัดการนี้คือ ครู แต่จากข้อมูลอันเป็นปัญหาวิกฤต ทางการศึกษาและวิกฤตของผู้เรียนที่ผ่านมา ครูยังแสดงบทบาทหน้าที่ของตนเองไม่เหมาะสม จึงต้องทบทวนทำความเข้าใจ ซึ่งนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาวิกฤตทางการศึกษา บทบาท ของครูควรเริ่มทบทวนและปรับแต่งความคิด ความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายของการเรียน โดย ต้องถือว่า แก่นแท้ของการศึกษาคือการเรียนรู้ของผู้เรียน ต้องเปลี่ยนจากการยัดเยียดเป็นตัวยัด ฝึคนุญช้เป็นตัวตั้งแทน หรือเรียกว่าผู้เรียนเป็นสำคัญ การสอนของครูจะดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับ พฤติกรรมของครูในขณะที่ทำการสอน ถ้าหากพฤติกรรมของผู้สอนเหมาะสมกับบทเรียนก็สามารถ ตอบสนองในด้านการรับรู้ได้มากยิ่งขึ้นยึดตามตัวบ่งชี้การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็น สำคัญในด้านพฤติกรรมการสอนของครู 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการเตรียมการสอน ด้านการจัดการเรียน การสอน ด้านการใช้สื่อการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผล (วัฒนาพร ระบุว่าทุกข์, 2542, หน้า 8)

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้เป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยใช้การประเมิน เป็นข้อมูลและสารสนเทศที่แสดงพัฒนาการความก้าวหน้า และความสำเร็จทางการเรียนของผู้เรียน ตลอดจนข้อมูลที่เป็นประ โยชน์ต่อการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาและเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ระบุว่า การวัดและการประเมินผล การเรียนรู้ ต้องอยู่บนหลักการพื้นฐานสองประการ คือการประเมินเพื่อพัฒนาผลผู้เรียนและ เพื่อตัดสินผลการเรียน ในการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ประสบผลสำเร็จนั้น ผู้เรียน จะต้องได้รับการพัฒนาและประเมินตามตัวชี้วัด เพื่อให้บรรลุมาตรฐานการเรียนรู้สะท้อน สมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนซึ่งเป็นเป้าหมายหลักในการวัดและ ประเมินผลการเรียนรู้ในทุกๆระดับ ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ระดับ ได้แก่ ระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับชาติ ดังนั้นสถานศึกษาในฐานะผู้รับผิดชอบจัดการศึกษาจะต้อง จัดทำระเบียบว่าด้วยการวัดและการประเมินผลการเรียนของสถานศึกษาให้สอดคล้องและเป็นไป ตามหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้บุคลากรที่ เกี่ยวข้องทุกฝ่ายถือปฏิบัติร่วมกัน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 23-270) จากภารกิจข้างต้น

นับว่าเป็นภารกิจที่ครู ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจะต้องใช้ความรู้ ความสามารถและความรับผิดชอบอย่างสูงในการดำเนินการเพื่อให้การปฏิบัติงานด้านการวัดและประเมินผลผล การเรียนรู้ของสถานศึกษาเป็นไปตามแนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 โดยเป้าหมายสำคัญของการประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อนำผลการประเมินไปพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุ ตามตัวชี้วัด และตามมาตรฐานการเรียนรู้

จากสภาพปัญหาการวัดและประเมินผลที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สาเหตุส่วนใหญ่พบว่า เกิดจากกระบวนการจัดการเรียนการสอนของครู ยังไม่มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ให้สอดคล้องกับ ภาวการณ์เปลี่ยนแปลงในโลกยุคปัจจุบัน ครูส่วนใหญ่ยังจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล โดยไม่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เครื่องมือวัดผลที่ใช้กันส่วนใหญ่มักใช้แบบทดสอบเลือกตอบและ พฤติกรรมในระดับต้น ๆ ในด้านพุทธิพิสัย คือ ความรู้ ความจำและความเข้าใจ ส่วนความคิดขั้นสูง ความคิดซับซ้อน กระบวนการ คุณลักษณะ และทักษะการปฏิบัติ มักถูกละเลยในการวัดและ ประเมินผล ผลของการทดสอบซึ่งไม่สามารถแสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่าคะแนนที่นักเรียนได้ เพิ่มขึ้นมานั้นเป็นผลจากการเรียนการสอนหรือไม่ คะแนนเพิ่มจากการเรียนรู้เพิ่มหรือไม่ ประกอบ กับการที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 และ (ฉบับที่ 3) พุทธศักราช 2553 ให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียนโดย พิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรม และการทดสอบควบคู่ไป ในกระบวนการเรียนการสอน สอดคล้องกับงานวิจัยของ อำนวย นาคทัต (2542) พบว่าในภาพรวมครูยังขาดความรู้ความสามารถและ ทักษะกระบวนการจัดการเรียน การสอน ขาดประสิทธิภาพการวัดผลที่ตรงตามวัตถุประสงค์ ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนที่เน้น ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผู้วิจัยอยู่ในสถานภาพของผู้สอน และศึกษาในด้านการวัดและประเมินผล การศึกษา ตระหนักเห็นถึงความสำคัญ เรื่องความเข้าใจและการนำไปสู่การปฏิบัติในด้านการวัดผล และการประเมินผลการเรียนรู้ของครูผู้สอน เนื่องจากผลที่ได้จากการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ จะสะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพการศึกษา หากผู้สอนไม่มีความเข้าใจในด้านการวัดผลและประเมินผล การศึกษา ผลที่ได้จากการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนก็ไม่อาจเป็นข้อมูลที่น่าไปสู่ การพัฒนาในด้านการศึกษาได้เท่าที่ควรนัก

การพัฒนาครูซึ่งเป็นบุคลากรทางการศึกษาให้สามารถปฏิบัติด้านการวัดและประเมินผล การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยใช้เทคนิคที่หลากหลายและมีความเหมาะสมกับผู้เรียนนั้น จะไม่สามารถดำเนินการให้ประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายได้ หากไม่ทราบว่าต้องพัฒนาใน เรื่องใด หรือเรื่องที่จะนำไปพัฒนานั้นตรงกับความต้องการที่แท้จริงของครูหรือไม่ ขั้นตอนหนึ่งที่มี ความสำคัญเป็นขั้นตอนแรก ในการพัฒนาบุคลากรอื่นจะนำไปสู่การดำเนินการในขั้นตอนต่าง ๆ

ของกระบวนการพัฒนาบุคลากรทั้งหมด คือ การประเมินความต้องการจำเป็น ดังนั้นการที่หน่วยงานใดจะดำเนินการพัฒนาบุคลากรในหน่วยงานจำเป็นจะต้องพิจารณาตัดสินใจ โดยอาศัยข้อมูลที่น่าเชื่อถือได้จากการประเมินความต้องการจำเป็นเสียก่อน หรือความต้องการจำเป็นที่แท้จริงคืออะไร เพื่อถ้าเกิดการตัดสินใจที่ผิดพลาดนั้นย่อมหมายถึง การสูญเสียทั้งในด้านงบประมาณ เวลา และยังส่งผลกระทบต่อไปยังผู้เรียนอีกด้วย อีกทั้งการวางแผนเพื่อการพัฒนาโดยมิได้คำนึงถึงความต้องการจำเป็นระดับบุคคลหรือกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ย่อมก่อให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติและปัญหาอื่น ๆ ตามมาอย่างไม่สิ้นสุด (พัชรี ชันอาสาชะวะ, 2544, หน้า 3)

ด้วยเหตุดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะประเมินความจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะด้านการวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ว่าครูมีความรู้ความเข้าใจและปฏิบัติได้ดีระดับใด ผลของการประเมินความจำเป็นจะทำให้ได้สารสนเทศว่าครูควรได้รับการพัฒนาในด้านใด และประเด็นใดเป็นประเด็นเร่งด่วนที่ควรพัฒนาก่อน ซึ่งผลจากการพัฒนาจะทำให้ครูวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้อย่างมีประสิทธิภาพให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษา พุทธศักราช 2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 และ (ฉบับที่ 3) พุทธศักราช 2553 และแนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

คำถามของการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันของสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นอย่างไร
2. ครูที่มีภูมิหลังบางประการต่างก็มีสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญต่างกันหรือไม่อย่างไร
3. ภูมิหลังบางประการของครูมีความสัมพันธ์กับสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญหรือไม่อย่างไร
4. ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นอย่างไร

สมมติฐานการวิจัย

1. ครูที่มีภูมิหลังบางประการต่างก็มีสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญต่างกัน

2. ภูมิหลังบางประการของครูมีความสัมพันธ์กับสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผล การเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
2. เพื่อเปรียบเทียบสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญกับภูมิหลังบางประการ
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญกับภูมิหลังบางประการ
4. เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผล การเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบสภาพปัจจุบันของสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
2. ทำให้ทราบผลต่างของสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
3. ทำให้ทราบความสัมพันธ์ของสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
4. ทำให้ทราบระดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
5. สามารถนำผลการศึกษาค้นคว้าไปเป็นข้อมูล และแนวทางในการวางแผนพัฒนาด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู กลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย หมายถึง ครูผู้สอนกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส ในจังหวัดระยอง จำนวน 888 คน จาก 47 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง หมายถึง ครูผู้สอนกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส ในจังหวัดระยอง จำนวน ทั้งหมด 276 คน ได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage stage sampling)

ขั้นตอนที่ 1 สุ่มเขตโดยสุ่มอย่างง่าย (Simple sampling) โดยการจับสลากเขต

ขั้นตอนที่ 2 สุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified sampling) แยกตามขนาดโรงเรียน

ขั้นตอนที่ 3 สุ่มอย่างง่าย (Simple sampling)

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ตัวแปรอิสระ

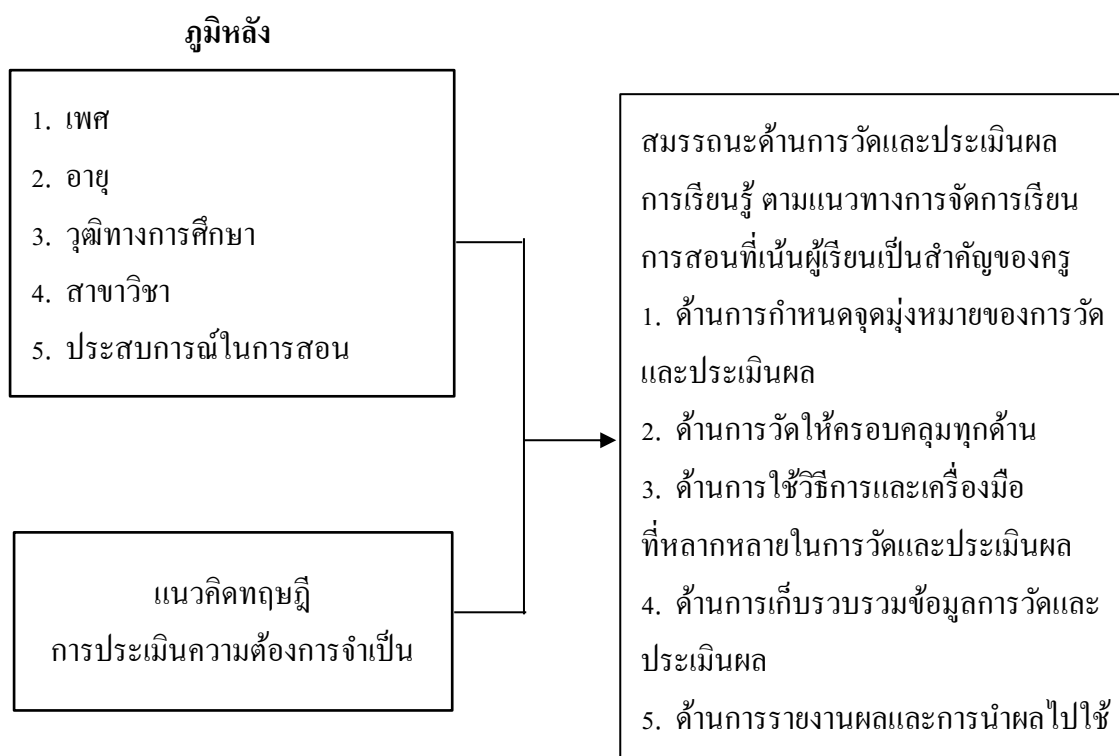
เพศ อายุ วุฒิทางการศึกษา สาขาวิชา ประสบการณ์ในการสอน

2.2 ตัวแปรตาม

ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาสใน จังหวัดระยอง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส ในจังหวัดระยอง ครั้งนี้ยึดหลักการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในด้าน การกำหนดจุดมุ่งหมายของการวัดและประเมินผล ด้านการวัดให้ครอบคลุมทุกด้าน ด้านการใช้ วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลายในการวัดและประเมินผล ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูลการวัดและ ประเมินผล และด้านการรายงานผลและการนำผลไปใช้ของอรุณี สติภาทีกุล (2548, หน้า 175-176) โดยจำแนกตามเพศ อายุ วุฒิทางการศึกษา สาขาวิชา และประสบการณ์ในการสอน ดังภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ครู หมายถึง ข้าราชการครูผู้สอนกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส ในจังหวัดระยอง
2. การประเมินความต้องการจำเป็น หมายถึง กระบวนการที่เป็นระบบในการหาความต้องการจำเป็น เพื่อให้ได้ข้อมูลในการตัดสินใจเลือก หรือหาวิธีการแก้ไขปัญหาได้ตรงกับสภาพหรือความต้องการที่แท้จริง
3. การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง วิธีการสำคัญที่สามารถสร้างและพัฒนาผู้เรียนให้เกิดคุณลักษณะต่าง ๆ ที่ต้องการส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนในเรื่องที่สอดคล้องกับความสามารถ และความต้องการของตนเอง มุ่งเน้นให้ผู้เรียนรู้จักการคิดเป็น ทำเป็น และแก้ไขปัญหาเป็น โดยพัฒนาความรู้ความสามารถเต็มตามศักยภาพด้วยตนเองเป็นสำคัญ ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม โดยมีครูเป็นผู้ชี้แนะและคอยช่วยเหลือให้การจัดการเรียนการสอนประสบผลสำเร็จดังจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้
4. การวัดและประเมินผล หมายถึง กระบวนการที่ให้ผู้สอนใช้พัฒนาคุณภาพผู้เรียน ซึ่งข้อมูลที่แสดงพัฒนาการความก้าวหน้า ความสำเร็จทางการเรียนของผู้เรียน จะเป็นประโยชน์ต่อ

การส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาและเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ โดยใช้วิธีการที่หลากหลาย มีการประเมินผลตามสภาพจริง เพื่อตัดสินผลการเรียนตามหลักสูตร

5. สมรรถนะด้านการวัดและประเมินผล หมายถึง ความรู้ ความสามารถ ทักษะปฏิบัติ และเจตคติในการวัดและประเมินผลในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือวัดผล การเรียนรู้ การวัดและประเมินผลตามสภาพจริง และการนำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุง การจัดการเรียนรู้

6. การวัดและประเมินผลตามการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง กระบวนการตัดสินคุณค่าของสาระการเรียนรู้ และพัฒนาการด้านความรู้ ทักษะ และคุณธรรมของผู้เรียน โดยเน้นการวัดผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนอย่างต่อเนื่องทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน มีการใช้วิธีการและเครื่องมือ ที่หลากหลาย สอดคล้องกับเนื้อหาสาระและกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน การวัดและประเมินผลนี้ สามารถช่วยพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ตามศักยภาพสูงสุดหรือให้ได้ตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด

7. การกำหนดจุดมุ่งหมายในการวัดและประเมินผล หมายถึง การระบุชัดเจนว่าจะวัดอะไร วัดทำไม วัดอย่างไร วัดช่วงใด และจะตัดสินผลอย่างไรให้ชัดเจน โดยระบุไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้แต่ละแผน

8. การวัดให้ครอบคลุมทุกด้าน หมายถึง การวัดให้ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการต่าง ๆ หรือพฤติกรรมที่แสดงออกและสามารถวัดได้ เจตคติ คุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในขณะที่ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลตามสภาพจริงอย่างครอบคลุมและต่อเนื่อง

9. การวัดโดยใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลายในการวัดและประเมินผล หมายถึง การที่ผู้สอนต้องวัดผลการเรียนรู้ทุกด้าน จึงต้องใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลายให้เหมาะสมกับลักษณะของข้อมูล เช่น ต้องการข้อมูลด้านทักษะปฏิบัติ ผู้สอนควรเลือกใช้แบบสังเกต พฤติกรรม แบบประเมินทักษะและผลงานที่เกิดจากการใช้ทักษะปฏิบัติ

10. การเก็บรวบรวมข้อมูลการวัดและประเมินผล หมายถึง ผู้ที่เกี่ยวข้องหลาย ๆ ฝ่าย เช่น ผู้สอน เพื่อนในชั้นเรียน ผู้ปกครอง ฯลฯ เป็นผู้ให้ข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องตรงกับสภาพจริงของผู้เรียนมากที่สุด

11. การรายงานผลและนำผลไปใช้ หมายถึง การเก็บข้อมูลผลงาน ผลการประเมินของบุคคลที่เกี่ยวข้องในแฟ้มสะสมผลงาน แฟ้มพัฒนางาน รายงานความก้าวหน้าในการเรียน และนำผลการประเมินผู้เรียนมาพัฒนาการเรียนการสอน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องการประเมินความต้องการเป็นในการพัฒนาสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการจำเป็น
2. แนวทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
3. สมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้
4. แนวคิดเกี่ยวกับการวัดผลและการประเมินผลการเรียนรู้
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการจำเป็น

แนวคิดเกี่ยวกับความต้องการจำเป็น

สุวิมล ว่องวาณิช (2558, หน้า 33-41) ได้จัดประเภทของความหมายไว้เป็นหมวดหมู่ในมุมมองทางจิตวิทยาและทางการประเมิน ดังนี้

1. มุมมองทางจิตวิทยา เจ้าของทฤษฎีความต้องการจำเป็น (Needs) ที่เป็นที่รู้จักทั่วไปคือ Maslow พบว่า ความต้องการจำเป็นต้องมีหลายระดับ ตั้งแต่ระดับพื้นฐานถึงระดับสูงและไม่ว่ามนุษย์หรือสัตว์จำเป็นต้องได้รับการตอบสนองความต้องการจำเป็นพื้นฐานก่อน Maslow ได้นำเสนอ ลำดับขั้นในรูปพีระมิดความต้องการจำเป็นในช่วงปี ค.ศ. 1960 เรียกว่า Maslow's hierarchy of needs ซึ่งมีลำดับความต้องการจำเป็น ดังนี้

- 1.1 ความต้องการจำเป็นด้านกายภาพ
- 1.2 ความต้องการจำเป็นด้านความมั่นคงปลอดภัย
- 1.3 ความต้องการจำเป็นด้านความรัก
- 1.4 ความต้องการจำเป็นด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง
- 1.5 ความต้องการจำเป็นด้านการบรรลุหลักการแห่งตน

2. มุมมองทางการประเมิน นักประเมินทางการศึกษาหรือทางสังคมให้นิยามและความหมายของคำว่า ความต้องการจำเป็นไว้หลากหลาย แต่ที่ปรากฏชัดเจนสามารถจำแนกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 ความต้องการจำเป็น คือ ความแตกต่าง ความขาดแคลน การนิยาม ความต้องการจำเป็นในยุคนี้ให้ความสำคัญกับการศึกษาผลต่างของสภาพที่เกิดขึ้นจริงกับสภาพที่พึงประสงค์ อยากให้เกิด แม้จะมีการนิยามความต้องการจำเป็นตามความแตกต่าง แต่นักวิชาการก็ยังมีมุมมองที่จำแนกได้เป็นสองกลุ่ม กลุ่มแรก นิยามความต้องการจำเป็นตามมิติของความแตกต่างระหว่างสภาพที่เป็นอยู่และที่ควรจะเป็น กลุ่มที่สอง นิยามความต้องการจำเป็นตามมิติของความแตกต่างระหว่างสภาพที่เป็นอยู่จริงเช่นกันแต่เพิ่มมิติของสภาวะของความเสียหายที่เกิดขึ้นตามมา ความขาดแคลนที่เกิดขึ้นไม่ได้รับการตอบสนอง

กลุ่มที่ 2 ความต้องการความจำเป็น คือ ประโยชน์ที่ได้รับ นักวิชาการให้คำนิยามของความจำเป็นที่ยอมรับส่วนใหญ่ คือ นิยามความแตกต่าง (Discrepancy definition) ไม่ค่อยเหมาะสม ปัญหาของนิยามนี้อยู่ระดับที่พึงประสงค์ ซึ่งมักจะเป็นอุดมคติเกินไปไม่สามารถปฏิบัติได้และในความคิดเห็นของแต่ละคน การกำหนดระดับที่ควรจะเป็นก็แตกต่างกัน และยกตัวอย่างประกอบการอธิบายว่า หากถามว่าหลักสูตรในอุดมคติมีลักษณะเช่นไร ก็จะมีคำตอบมากมาย และเห็นว่า ความต้องการจำเป็น ไม่จำเป็นต้องกำหนดในรูปของความแตกต่างหลายสิ่งที่เป็นสิ่งจำเป็นและมีอยู่ในสภาพจริงโดยไม่ต้องกำหนดสภาพที่ควรจะเป็น เช่น อากาศ น้ำ อาหาร เป็นต้น และการนิยามที่เห็นว่าเหมาะสมกว่า คือ นิยามเชิงวินิจฉัย (Diagnostic needs) เป็นการกำหนดความต้องการจำเป็น สำหรับอะไรก็ตามที่ทำให้เกิดความพอใจ (Satisfaction) และระดับความพอใจนี้ขึ้นอยู่กับบริบท (Context dependent) ความต้องการจำเป็นของกลุ่มหนึ่งอาจไม่ใช่สิ่งจำเป็นของคนอีกกลุ่มหนึ่งก็ได้ แต่ต้องมาหาเลือกวิธีความต้องการจำเป็นที่สำคัญที่สุด

ประเภทของการนิยามความต้องการจำเป็น

นักวิชาการให้ความหมายของความจำเป็นได้ 2 ประเภท (สุวิมล ว่องวานิช, 2558, หน้า 41) ได้แก่

1. การนิยามความจำเป็นที่อ้างอิงโมเดลความแตกต่าง (Discrepancy model) หมายถึง ความแตกต่างระหว่างสิ่งที่มุ่งหวังกับสิ่งที่เป็นอยู่จริง จำแนกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรกกำหนดความต้องการจำเป็น ในลักษณะของของความแตกต่างของผลที่เกิดขึ้น แต่ไม่ได้กำหนดว่าต้องมี ความแตกต่างเท่าใด จึงจะถือว่าเป็นความต้องการจำเป็น กลุ่มที่ 2 กำหนดความต้องการจำเป็นว่าเป็นความแตกต่างของผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นก็ได้หรือไม่ใช่ก็ได้ เช่น มุมมองของ Scriven ให้พิจารณาจากประโยชน์ที่ได้รับหากความต้องการจำเป็นได้รับนิยามตามโมเดลนี้ Scriven เรียกว่า “Performance needs” ดังตัวอย่างข้อความเป็นสถานการณ์ต่อไปนี้

“องค์กรหนึ่งจำเป็นต้องมีบุคลากรที่มีความรู้เกี่ยวกับการวิจัยเพื่อสร้างความก้าวหน้าให้กับหน่วยงานแต่ปรากฏว่าไม่มีใครมีความรู้เรื่องการวิจัยเลย”

ตามตัวอย่างนี้ สภาพที่ต้องการ (What should be) คือบุคลากรที่มีความรู้ด้านการวิจัย และสภาพที่เป็นอยู่ (What is) คือบุคลากรไม่มีความรู้ด้านการวิจัย แสดงว่าสภาพที่เป็นอยู่ไม่เป็นไปตามต้องการ จึงเกิดความแตกต่างกัน ถือว่าเกิด “ความต้องการจำเป็น” ซึ่งถือว่าเป็นความต้องการจำเป็น (Need) ของหน่วยงานนี้คือ “การขาดบุคลากรที่ทำวิจัยเป็น” ซึ่งต้องหาทางแก้ไขบอกแต่เพียงสิ่งที่องค์กรจำเป็นต้องให้ความสนใจ ดูแลแก้ไข

2. การนิยามความต้องการจำเป็นที่อิงโมเดลการแก้ไขปัญหา (Solution model) Scriven ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ความต้องการจำเป็นไม่จำเป็นต้องกำหนดในรูปแบบความแตกต่างเสมอไป แต่สามารถกำหนดเป็นสิ่งที่หากไม่ได้รับการตอบสนองจะทำให้เกิดสถานะไม่พึงประสงค์ขึ้น หรือสิ่งที่แสดงให้เห็นแล้วว่ามีคามจำเป็นและเป็นประโยชน์ซึ่งจะต้องเสริมให้กับส่วนที่ขาดหายไปให้มีความสมบูรณ์ขึ้น ทำให้นิยามของความต้องการจำเป็นนี้จัดอยู่ในกลุ่มของนิยามตามโมเดลการแก้ปัญหา (Solution model) ซึ่งหมายความว่า สิ่งที่ต้องการและจำเป็นต้องทำให้ได้ หรือทำให้เกิดหรือทำให้มี ซึ่งหากไม่ได้รับจะอยู่ในสถานะที่ไม่พึงประสงค์ นิยามนี้ Scriven เรียกว่า “Treatment needs” ดังตัวอย่างข้อความเป็นสถานการณ์ต่อไปนี้

“บุคลากรในหน่วยงานนี้ต้องได้รับการอบรมด้านการวิจัย”

ตามตัวอย่างนี้คำว่า “ต้องการ” (Need) ที่ใช้ในประโยคใช้ในลักษณะของคำกริยา ข้อความที่ตามมาคือ “การอบรมด้านการวิจัย” แสดงว่าชี้แนะแนวทางในการแก้ปัญหาด้วย “การอบรมบุคลากรให้มีความรู้ด้านการวิจัย” ถือว่าเป็นความต้องการจำเป็นของหน่วยงานนี้

ถ้าเปรียบเทียบตัวอย่างที่ 1 กับตัวอย่างที่ 2 จะเห็นว่าทำให้ให้นิยามคำว่า Need ไม่เหมือนกัน นิยามตามโมเดลความแตกต่างจะได้รับการยอมรับมากกว่า เนื่องจากระบุ ความต้องการจำเป็น โดยเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างสภาพจริง กับสภาพที่ควรจะเป็น เป็นการเปิดโอกาสให้มีการวิเคราะห์ “ช่องว่าง” ว่ามีมากเพียงใด มีความสำคัญมากน้อยเพียงใดถ้าสถานะความแตกต่างมากพอจะต้องนำสถานะความแตกต่างนั้นมาวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหาต่อไป ในขณะที่นิยามตามโมเดลการแก้ปัญหามีข้อตกลงก่อนแล้วว่าสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นคือบุคลากรไม่มีความรู้ด้านการวิจัย จึงมุ่งไปที่หาวิธีการแก้ไข ซึ่งต้องระวังอย่างยิ่งในการประเมินผลความต้องการจำเป็นที่ได้รับ ถ้ายังไม่มีข้อมูลหลักฐานชัดเจนเกี่ยวกับการกำหนดความต้องการจำเป็นหรือการวิเคราะห์สาเหตุของความต้องการจำเป็นก็ไม่ควรใช้นิยามตาม โมเดลการแก้ปัญหา

ความหมายของการประเมินความต้องการจำเป็น

Guba and Lincoln (1982, pp. 311-320) กล่าวว่า ความต้องการจำเป็นเป็นผลต่างระหว่างสภาพที่ควรจะเป็นกับสภาพที่เป็นอยู่จริง และจะเป็นความต้องการจำเป็นต่อเมื่อสิ่งที่ได้รับนั้นก่อให้เกิดประโยชน์ และหากไม่ได้รับการตอบสนองจะอยู่ในสภาพที่เป็นทุกข์อันตรายหรือสภาพที่ไม่น่าพอใจ

Kaufman et al. (1993 อ้างถึงใน สุวิมล ว่องวานิช, 2558, หน้า 60) กล่าวว่า การประเมินความต้องการจำเป็นหมายถึง กระบวนการที่ใช้เพื่อระบุช่องว่างระหว่างผลที่เกิดขึ้นในปัจจุบันกับที่ปรารถนาจะให้เกิดขึ้น แล้วจัดลำดับความสำคัญของช่องว่างดังกล่าว จากนั้นเลือกช่องว่างที่สำคัญที่สุดมาเป็นประเด็นที่จะต้องดำเนินการต่อไป ผลการประเมินความต้องการจำเป็นทำให้ทราบว่ามีความต้องการอะไรบ้างที่สำคัญที่สุดที่ต้องเติมให้เต็มหรือจัดออก

Reviere et al. (1999 อ้างถึงใน สุวิมล ว่องวานิช, 2550, หน้า 62) ให้ความหมายของการประเมินความต้องการจำเป็นว่า เป็นกระบวนการที่มีการดำเนินการอย่างเป็นระบบสำหรับการคัดเลือกหรือวิเคราะห์ปัจจัยเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับนโยบายและการดำเนินโครงการ ทุกขั้นตอนผลการประเมินใช้ได้เฉพาะกลุ่มประชากร แต่มีความเป็นระบบบนฐานของข้อมูลเชิงประจักษ์และเน้นที่ผลลัพธ์

สุวิมล ว่องวานิช (2550, หน้า 62) กล่าวว่า การประเมินความต้องการจำเป็นเป็นกระบวนการประเมินเพื่อกำหนดความแตกต่างของสภาพที่เกิดขึ้นกับสภาพที่ควรจะเป็น โดยระบุสิ่งที่ต้องการให้เกิดว่ามีลักษณะเช่นใด ส่วนใหญ่จะเน้นที่ความแตกต่างของผลลัพธ์ (Outcome gaps) จากนั้นนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ประเมินสิ่งที่เกิดขึ้นจริงว่าสมควรเปลี่ยนแปลงอะไรบ้าง การประเมินความต้องการจำเป็นทำให้ได้ข้อมูลนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงกระบวนการจัดการศึกษาหรือเปลี่ยนแปลงผลที่เกิดขึ้นปลายทาง การเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากการประเมินความต้องการจำเป็นจึงเป็นการเปลี่ยนแปลงในเชิงสร้างสรรค์และเป็นการเปลี่ยนแปลงทางบวก

จากการศึกษาการประเมินความต้องการจำเป็น หมายถึง กระบวนการที่เป็นระบบในการหาความต้องการจำเป็น เพื่อให้ได้ข้อมูลในการตัดสินใจเลือกหรือหาวิธีแก้ไขปัญหานั้นได้ตรงกับสภาพหรือความต้องการที่แท้จริง จากนั้นมีการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความแตกต่างนั้นแล้วเลือกความต้องการจำเป็นที่สำคัญมาแก้ไข

ประเภทของความต้องการจำเป็น

สุวิมล ว่องวานิช (2558, หน้า 56) ได้จัดประเภทของความต้องการจำเป็นโดยกำหนดเกณฑ์ที่ใช้ ในการจัดซึ่งมีความหลากหลายดังต่อไปนี้

1. ความต้องการจำเป็นระดับบุคคลหรือองค์กร เช่น ความต้องการจำเป็นขององค์กร (Organizational needs) ความต้องการจำเป็นของบุคลากร (Personal needs) ความต้องการจำเป็นของกลุ่ม (Group needs)
2. เนื้อหาสาระของความต้องการจำเป็น เช่น ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาบุคลากร (Staff development needs) ความต้องการจำเป็นในการฝึกอบรม (Training needs) ความต้องการจำเป็นในการพัฒนา (Development needs) ความต้องการจำเป็นการพัฒนาหลักสูตร (Curriculum development needs)

3. สิ่งที่ถูกประเมิน เช่น ความต้องการจำเป็นด้านปัจจัย ความต้องการจำเป็นด้านกระบวนการความต้องการจำเป็นด้านผลลัพธ์ ความต้องการจำเป็นด้านการแก้ปัญหา
4. ช่วงเวลาที่ต้องการกำหนดความต้องการจำเป็น เช่น ความต้องการจำเป็นในปัจจุบัน ความต้องการจำเป็นในอนาคต
5. ธรรมชาติของข้อมูลที่แสดงถึงความต้องการจำเป็น เช่น ความต้องการจำเป็นเชิงคุณลักษณะ ความต้องการจำเป็นเชิงปริมาณ
6. องค์กรผู้รับหรือผู้ให้บริการตามความต้องการจำเป็น
  - 6.1 ความต้องการจำเป็นระดับปฐมภูมิ (Primary needs) เป็นความต้องการจำเป็นของผู้รับบริการหรือลูกค้าในทางการศึกษาส่วนใหญ่เป็นความต้องการจำเป็นของนักเรียน
  - 6.2 ความต้องการจำเป็นระดับทุติยภูมิ (Secondary needs) เป็นความต้องการจำเป็นของผู้ให้บริการ เช่น ความต้องการจำเป็นของผู้บริหาร อย่างไรก็ตาม Witkin and Altschuld (1995) ได้เพิ่มเติมระดับความต้องการจำเป็น ระดับที่ 3 (Tertiary needs) ซึ่งถือว่าเป็นความต้องการจำเป็นด้านทรัพยากรและการแก้ไขปัญหา

จากการศึกษาประเภทของความต้องการจำเป็น พบว่ามีการแบ่งประเภทความต้องการจำเป็นไว้หลากหลาย ขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้วิจัยว่าต้องการข้อมูลประเภทใด ซึ่งจะช่วยในการออกแบบการวิจัย การเก็บข้อมูลได้ตรงตามความต้องการหรือจุดมุ่งหมายในการประเมินความต้องการจำเป็นในครั้งนี้ ผู้วิจัยประเมินความต้องการจำเป็นตามนิยามเชิงวิจยัยเป็นการกำหนดความต้องการจำเป็นสำหรับอะไรก็ตามที่ทำให้เกิดความพอใจ และระดับความพอใจก็ขึ้นอยู่กับบริบทความต้องการของคนกลุ่มหนึ่ง อาจไม่ใช่สิ่งจำเป็นของคนอีกกลุ่มหนึ่งก็ได้ แต่ต้องมาหาวิธีเลือกความต้องการจำเป็นที่สำคัญที่สุด

ขั้นตอนการประเมินความต้องการจำเป็น

สุวิมล ว่องวานิช (2558, หน้า 81-82) ได้จำแนกกระบวนการการวิจัยประเมินความต้องการจำเป็นออกเป็น 5 ขั้นตอน ตามหลักการประเมินความต้องการจำเป็น 2 ประการ คือหลักความแตกต่าง (Discrepancy) กล่าวคือ การออกแบบการวิจัยให้มีการเปรียบเทียบข้อมูลเกี่ยวกับสภาพที่เป็นจริงกับสภาพที่ควรจะเป็น หรือออกแบบ โดยมีนัยของความแตกต่างแฝงอยู่ แต่อย่างไรก็ตามถ้ากำหนดสภาพที่ควรจะเป็นสูงมาก ความแตกต่างนั้นอาจไม่ใช่ความต้องการจำเป็น เพราะฉะนั้นการวิจัยประเมินความต้องการจำเป็นต้องกำหนดเป้าหมายให้อยู่ในระดับต่ำสุดที่จะขาดแคลนมิได้ ดังนั้นหลักการที่สองคือ หลักความสำคัญ (Importance) หมายถึงสิ่งที่ต้องการจำเป็นต้องสำคัญมาก ต้องได้รับการตอบสนอง ต้องมีลำดับความสำคัญเสนอ จากหลักการทั้งสอง จึงสามารถจำแนกขั้นตอนในการวิจัยประเมินความจำเป็นได้ ดังนี้

1. การศึกษาสิ่งที่มุ่งหวัง (What should be)
2. การศึกษาสภาพที่เป็นอยู่จริงในปัจจุบัน (What is)
3. การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างข้อมูลที่ได้จากข้อ 1 และข้อ 2 และจัดลำดับความสำคัญของผลที่เกิดขึ้น เพื่อกำหนดเป็นความต้องการจำเป็น
4. การวิเคราะห์สาเหตุที่ทำให้เกิดความแตกต่างในข้อ 3 และจัดลำดับความสำคัญของสาเหตุที่ทำให้เกิดความต้องการจำเป็น
5. การศึกษาและกำหนดแนวทาง เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากสาเหตุ ที่ทำให้เกิดความต้องการจำเป็นที่วิเคราะห์ได้จากข้อ 4

สุวิมล ว่องวานิช (2558, หน้า 105) จากการศึกษา ขั้นตอนการประเมินความต้องการจำเป็น ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนหลัก คือ

1. **ขั้นวางแผนการประเมิน** เป็นระยะก่อนการประเมิน ประกอบด้วยขั้นการเตรียมการ มีการกำหนดจุดมุ่งหมายหรือวิสัยทัศน์ที่ต้องการจะให้เกิด กำหนดกลุ่มผู้ใช้ประโยชน์จากผลการประเมินความต้องการจำเป็น กลุ่มเป้าหมายและกลุ่มผู้เกี่ยวข้องกับการประเมินความต้องการจำเป็น และขั้นตอนการออกแบบการประเมินเกี่ยวข้องกับการกำหนดนิยาม ประเภทขอบข่ายของการประเมินความต้องการจำเป็น การวางแผนการดำเนินงานด้านทรัพยากร ค่าใช้จ่าย และเวลาในการดำเนินงาน
2. **ขั้นประเมินความต้องการจำเป็น** เป็นระยะระหว่างการประเมิน มีการกำหนดวิธีการเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อกำหนดความต้องการจำเป็น และการจัดเรียงลำดับความสำคัญของการประเมินความต้องการจำเป็น
3. **ขั้นนำผลการประเมินไปใช้** เป็นระยะหลังการประเมิน มีการนำผลไปใช้ประโยชน์ การเสนอผลงานหรือรายงานให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ กำหนดแนวทางการแก้ไขเพื่อจัดปัญหาที่เกิดจากความต้องการจำเป็น

วิธีการประเมินความต้องการจำเป็น

สุวิมล ว่องวานิช (2558, หน้า 114-115) แบ่งวิธีการประเมินความต้องการจำเป็น ออกเป็น 2 วิธีการใหญ่ ๆ คือการใช้ข้อมูลที่มีอยู่แล้วเป็นข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) การเก็บข้อมูลใหม่เป็นข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. **การใช้ข้อมูลที่มีอยู่แล้ว (Existing data approach) หรือข้อมูลทุติยภูมิ** ข้อมูลประเภทนี้อาจเป็นตัวบ่งชี้ภาวะทางสังคม (Social indicators) ข้อมูลสถิติที่ปรากฏในรายงานเอกสารที่เผยแพร่ให้สาธารณชนทราบ หรือข้อมูลจากผลการวิจัย ข้อมูลเหล่านี้เป็นตัวบ่งชี้สภาพปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น โดยมีผู้จัดกระทำไว้ให้แล้ว สามารถนำข้อมูลมาใช้ในการกำหนดความต้องการจำเป็นได้เลย เช่น จำนวนผู้คิดยาเสพติด จำนวนคนว่างงาน อาชญากรรมที่เกิดขึ้น ข้อมูลที่ได้รับมีลักษณะที่เรียกว่า การวัดแบบไม่ต้องมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล (Unobtrusive measure)

วิธีประเมินความต้องการและการกำหนดทิศทางสามารถทำได้หลายวิธี วิธีที่ใช้กันโดยทั่วไป คือการตอบแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ วิธีที่ง่ายที่สุดในการที่จะบอกถึงความต้องการก็คือ การแสดงให้เห็นถึงจำนวนร้อยละของคำตอบในแต่ละข้อความ เพราะจะทำให้เห็นว่าความต้องการและการกำหนดทิศทางจะออกมาในลักษณะเช่นไร และจะสามารถทำตามความต้องการและกำหนดทิศทางเหล่านั้นได้ โดยข้อความเหล่านั้นจะเขียนขึ้นตามหลักเกณฑ์บางประการ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เครื่องมือที่ใช้ในการวัดความต้องการและการกำหนดทิศทางมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยภาษาที่ใช้ต้องชัดเจน ง่าย ไม่อ้อมค้อม เปิดโอกาสให้ผู้ตอบแสดงออกได้เต็มที่ และกำหนดความต้องการจากมากไปหาน้อยหรือน้อยไปหามาก

2.2 กระบวนการกลุ่ม (Group process) เป็นการเก็บข้อมูลจากกลุ่มบุคคลขนาดไม่ใหญ่มากนัก ซึ่งเป็นบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญและมีความรอบรู้สภาพปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในบริบทนั้น สามารถให้ข้อมูลที่แสดงความต้องการจำเป็นได้เป็นอย่างดี เป็นการประเมินความต้องการจำเป็นแบบสมบูรณ์แบบ ต้องให้ข้อมูลทั้งส่วนของของกระบวนการความต้องการจำเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดความจำเป็น และแนวทางในการแก้ปัญหา โดยใช้กระบวนการกลุ่ม เช่น เทคนิคการสนทนากลุ่มแบบเจาะจง (Focus group technique) การปรึกษาหารือ

สุวิมล ว่องวานิช (2558, หน้า 165-213) กล่าวว่า การวิจัยเชิงสำรวจ เป็นความพยายามรวบรวมข้อมูลจากสมาชิกในประชากรที่ศึกษา เพื่ออธิบายสภาพปัจจุบันที่เกิดขึ้น เป็นวิธีวิจัยที่เหมาะสมกับการใช้ในการวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น เนื่องจากต้องมีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนประชากร ผลการวิจัยการประเมินความต้องการจำเป็นที่ได้รับสามารถนำไปใช้ในการวางแผนพัฒนาการดำเนินงานของหน่วยงานต่าง ๆ การใช้วิธีการสำรวจในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นสามารถดำเนินการได้หลายวิธี คือ การสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ การสังเกต แต่วิธีการที่นิยมคือ การใช้แบบสอบถาม ซึ่งเป็นวิธีการวิจัย ที่สำคัญยิ่งวิธีหนึ่งของการวิจัย ทางสังคมศาสตร์ ทั้งนี้เพราะการวิจัยเชิงสำรวจ คือการถามคำถาม หรือชุดของคำถามที่ได้เตรียมไว้อย่างสอดคล้องกับประเด็นปัญหาที่ต้องการศึกษากับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของประชากร

สำหรับงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลโดยการสำรวจ โดยใช้แบบสอบถามเป็นการประเมินความต้องการจำเป็นที่เน้นการศึกษาจากกลุ่มเป้าหมาย และลักษณะของข้อมูลที่ได้แสดงถึงความรู้สึก หรือความคิดตามการรับรู้ของผู้ตอบ เป็นวิธีที่คนส่วนใหญ่นิยมใช้ เพราะดำเนินการง่าย ไม่ซับซ้อน

วิธีการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น

จากพื้นฐานแนวคิดของการนิยามความต้องการจำเป็นตาม โมเดลความแตกต่างที่เป็นที่นิยมใช้กันมาก ซึ่งมีการเก็บรวบรวมข้อมูลของการให้ตอบข้อมูลแบบการตอบสนองคู่ มักปรากฏ

ในแบบสอบถามที่มีข้อความให้ตอบในมาตราประมาณค่า โดยให้ระบุข้อมูลสองชุดคือ สภาพที่เป็นอยู่จริงและสภาพที่ควรจะเป็น ซึ่งมีวิธีการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นที่สามารถกระทำได้นี้

1. วิธี Mean difference method (MDF) กำหนดโดยหาผลต่างของค่าเฉลี่ยของระดับความสำคัญ ($I = \text{Importance}$) ของข้อรายการนั้น ซึ่งเปรียบเหมือนค่าที่บอกระดับของสภาพที่ควรจะเป็น และระดับที่ข้อรายการนั้นได้รับการตอบสนอง ($D = \text{Degree of success}$) ซึ่งเปรียบเหมือนค่าที่บอกระดับของสภาพที่เป็นจริง บางคนเรียกวิธีนี้ว่า Rang order of difference score มีสูตรดังต่อไปนี้

$$\text{MDF} = I - D$$

แต่บางครั้งผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นหลายข้ออาจมีคะแนนความแตกต่างเท่ากัน ทำให้มีการตีความว่าเป็นความต้องการจำเป็นที่มีความสำคัญเท่ากัน โดยไม่ให้ความสนใจกับระดับสภาพที่เป็นอยู่จริงกับสภาพที่ควรจะเป็นว่ามากหรือน้อย

2. วิธี Priority needs index (PNI) เป็นวิธีการเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ซึ่งพัฒนาขึ้นมาโดยใช้ค่าสถิติในรูปดัชนีที่สามารถบอกค่าต่ำสุดและค่าสูงสุดได้ Lane, Crofton and Hall (1983 cited in Witkin, 1984) ได้สร้างดัชนีชื่อว่า Priority needs index (PNI) ซึ่งดัดแปลงมาจากวิธีการเรียงตำแหน่งความต้องการจำเป็นจากความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของสภาพที่คาดหวังกับสภาพที่เป็นอยู่จริง (Mean difference) โดยการถ่วงน้ำหนักของผลต่างของค่าเฉลี่ยระหว่าง I กับ D ด้วยน้ำหนักความสำคัญของ I ดังนี้

$$\text{PNI} = (I - D) I$$

3. วิธี Modified priority needs index ($\text{PNI}_{\text{Modified}}$) แบบปรับปรุงเป็นสูตรที่ปรับปรุงจากสูตร PNI เดิมโดยนงลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวานิช เป็นวิธีความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของสภาพที่คาดหวังกับที่เป็นอยู่จริง (Mean difference) แล้วหารด้วยค่า D เพื่อควบคุมขนาดของความต้องการจำเป็นให้อยู่ในพิสัยไม่มีช่วงกว้างมากเกินไป และให้ความหมายเชิงเปรียบเทียบเมื่อใช้ระดับของสภาพที่เป็นอยู่เป็นฐานในการคำนวณค่าอัตราการพัฒนาเข้าสู่สภาพที่คาดหวังของกลุ่ม ดังแสดง

$$\text{PNI}_{\text{Modified}} = \frac{I - D}{D}$$

I หมายถึง ค่าเฉลี่ยของคะแนนสภาพที่คาดหวัง

D หมายถึง ค่าเฉลี่ยของคะแนนสภาพที่เป็นจริง

แนวทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ทฤษฎีการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2552, หน้า 17-45) กล่าวถึงการจัดกระบวนการเรียนรู้อันเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่มีประสิทธิภาพ ผู้สอนจะต้องศึกษาและทำความเข้าใจทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดกระบวนการเรียนรู้อันเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอย่างถ่องแท้ เพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางในการวางแผนการสอน ออกแบบการสอน และการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน ซึ่งจะกล่าวถึงทฤษฎีที่เกี่ยวข้องดังนี้

ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มพฤติกรรมนิยม (Behavioral theory)

1. ทฤษฎีการเชื่อมโยงของธอร์นไคค์ (Thorndike's connectionism)

1.1 ทฤษฎีการเรียนรู้ ทฤษฎีการเชื่อมโยงของธอร์นไคค์ สรุปได้ดังนี้

1.1.1 กฎแห่งความพร้อม (Law of readiness) ที่ว่าการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นได้ดีถ้าผู้เรียน มีความพร้อมทั้งร่างกายและจิตใจ

1.1.2 กฎแห่งการฝึกหัด (Law of exercise) ที่ว่าการฝึกหัดหรือการกระทำบ่อย ๆ ด้วยความเข้าใจจะทำให้การเรียนรู้มั่นคงทนถาวร

1.1.3 กฎแห่งการใช้ (Law of use and disuse) ที่ว่าการเรียนรู้เกิดจากการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนอง ซึ่งความมั่นคงของการเรียนรู้จะเกิดขึ้น หากได้มีการนำไปใช้บ่อย ๆ หากไม่ได้มีการนำไปใช้อาจลืมได้

1.2 การประยุกต์ใช้ในการเรียนรู้

1.2.1 การจัดการเรียนรู้ควรสอนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการลองผิดลองถูกต้อง ถ้ามีเวลาและไม่เป็นอันตรายแก่ผู้เรียน ซึ่งจะมีประโยชน์ในการช่วยให้ผู้เรียน เรียนรู้วิธีการแก้ปัญหาที่มากขึ้น จดจำ เข้าใจในสิ่งที่นักเรียนและภาคภูมิใจในสิ่งที่ตนเองได้กระทำ

1.2.2 ก่อนสอนผู้สอนควรตรวจสอบความพร้อมของผู้เรียน ว่าผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานใดบ้าง เพียงพอที่จะเรียนรู้เรื่องต่อไปหรือไม่ เป็นการเชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่

1.2.3 การฝึกทักษะแก่ผู้เรียน ผู้สอนควรให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนกระทำสิ่งนั้นบ่อย ๆ จะทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะในเรื่องนั้นอย่างแท้จริง แต่ไม่ควรฝึกซ้ำซากจนสร้างความเบื่อหน่ายแก่ผู้เรียน

1.2.4 เมื่อผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในเรื่องที่เรียนแล้ว ผู้สอนควรให้ผู้เรียนได้นำสิ่งนั้นไปใช้ในสถานการณ์

1.2.5 การให้ผู้เรียนได้รับผลที่ตนพึงพอใจจะช่วยให้การเรียนรู้ของผู้เรียนประสบผลสำเร็จ ซึ่งผู้สอนควรศึกษาว่าสิ่งเร้าหรือรางวัลใดที่ผู้เรียนพึงพอใจ เพื่อนำไปใช้ให้ถูกต้องกับสิ่งที่ผู้เรียนต้องการ

2. ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบคลาสสิกหรือแบบอัตโนมัติ (Classical conditioning theory) ของพาฟลอฟ สรุปได้ดังนี้

2.1 ทฤษฎีการเรียนรู้ ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบคลาสสิกหรือแบบอัตโนมัติของพาฟลอฟ สรุปได้ดังนี้

2.1.1 พฤติกรรมการตอบสนองของมนุษย์เกิดการวางเงื่อนไขที่ตอบสนองต่อความต้องการทางธรรมชาติ

2.1.2 พฤติกรรมการตอบสนองของมนุษย์สามารถเกิดขึ้นได้จากสิ่งเร้าที่เชื่อมโยงกับสิ่งเร้าตามธรรมชาติ

2.1.3 พฤติกรรมการตอบสนองของมนุษย์ที่เกิดจากสิ่งเร้าที่เชื่อมโยงกับสิ่งเร้าที่เป็นธรรมชาติจะลดลงเรื่อย ๆ และหยุดลงในที่สุดหากไม่ได้รับการตอบสนองตามธรรมชาติ

2.1.4 พฤติกรรมการตอบสนองของมนุษย์ต่อสิ่งเร้าที่เชื่อมโยงกับสิ่งเร้าตามธรรมชาติจะลดลงและหยุดไปเมื่อได้รับการตอบสนองตามธรรมชาติ และจะกลับมาปรากฏขึ้นได้อีกโดยไม่ต้องใช้สิ่งเร้าตามธรรมชาติ

2.1.5 มนุษย์มีแนวโน้มที่จะรับรู้สิ่งเร้าที่มีลักษณะคล้าย ๆ กัน และจะตอบสนองเหมือน ๆ กัน

2.1.6 บุคคลมีแนวโน้มที่จะจำแนกลักษณะของสิ่งเร้าให้แตกต่างกันและเลือกตอบสนองได้ถูกต้อง

2.1.7 กฎแห่งการหยุดยั้งพฤติกรรม (Law of extinction) ที่ว่าหากบุคคลได้รับแต่สิ่งเร้าที่วางเงื่อนไขอย่างเดียว หรือความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้าที่วางเงื่อนไขกับสิ่งเร้าที่ไม่วางเงื่อนไขอย่างเดียว หรือความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้าที่วางเงื่อนไขกับสิ่งเร้าที่ไม่วางเงื่อนไขห่างกันออกไปมากขึ้น ความเข้มของการตอบสนองจะลดลงเรื่อย ๆ เรียกปรากฏการณ์นี้ว่าการหยุดยั้งพฤติกรรม (Extinction) หรือเกิดการหดหายของพฤติกรรม

2.1.8 กฎการฟื้นกลับมาใหม่ของพฤติกรรม (Law of spontaneous recovery) ที่ว่าการตอบสนองที่เกิดจากการวางเงื่อนไขที่ลดลง สามารถเกิดขึ้นได้อีก โดยไม่ต้องใช้สิ่งเร้าที่ไม่วางเงื่อนไขมาเข้าสู่ เรียกปรากฏการณ์นี้ว่า “การฟื้นกลับมาใหม่ของพฤติกรรม”

2.1.9 กฎแห่งการถ่ายโอนการเรียนรู้สู่สถานการณ์อื่น ๆ (Law of generalization) ที่ว่าเมื่อเกิดการเรียนรู้จากการวางเงื่อนไขแล้ว หากมีสิ่งเร้าคล้าย ๆ กับสิ่งเร้าที่วางเงื่อนไขมากระตุ้น อาจทำให้เกิดการตอบสนองที่เหมือนกัน

2.1.10 กฎแห่งการจำแนกความแตกต่าง (Law of discrimination) ที่ว่าหากมีการใช้สิ่งเร้าที่วางเงื่อนไขหลายแบบ แต่มีการใช้สิ่งเร้าที่ไม่วางเงื่อนไขเข้ากับสิ่งเร้าที่วางเงื่อนไขนั้นก็สามารถช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้โดยสามารถแยกความแตกต่างและเลือกตอบสนอง เฉพาะสิ่งเร้าที่วางเงื่อนไขเท่านั้นได้

2.2 การประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้

2.2.1 ผู้สอนควรนำความต้องการทางธรรมชาติของผู้เรียนหรือสิ่งที่ผู้เรียนชอบมาใช้เป็นสิ่งเร้ามาใช้ในการจัดการเรียนรู้และให้รางวัลแก่ผู้เรียน ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี

2.2.2 ผู้สอนควรเสนอสิ่งที่จะสอนไปพร้อม ๆ กับสิ่งเร้าที่ผู้เรียนชอบหรือสนใจ

2.2.3 การที่ผู้สอนนำเรื่องที่เคยสอนมาแล้วกลับมาสอนใหม่สามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้

2.2.4 ผู้สอนควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ต่อเนื่องและคล้ายคลึงกันระหว่างประสบการณ์เดิมกับประสบการณ์ใหม่ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ง่ายขึ้น

2.2.5 ผู้สอนควรเสนอสิ่งเร้าในการสอนให้ชัดเจน ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และตอบสนองได้ชัดเจนขึ้น

2.2.6 หากผู้สอนต้องการให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมใด ควรมีการใช้สิ่งเร้าหลายแบบ แต่ต้องมีสิ่งเร้าที่ตอบสนองโดยไม่มีเงื่อนไขควบคุมไปด้วย เช่น ผู้สอนต้องการให้ผู้เรียนทำงานส่งด้วยความรับผิดชอบทุกครั้ง ผู้สอนอาจวางเงื่อนไขว่าจะมีการตรวจให้คะแนนทุกครั้ง โดยทำอย่างสม่ำเสมอและมีเหตุผล ซึ่งพฤติกรรมนี้อาจถ่ายโยงไปสู่การสอนวิชาอื่น ๆ ได้

3. ทฤษฎีการเรียนรู้การวางเงื่อนไขแบบการกระทำ (Operant conditioning theory) ของสกินเนอร์

3.1 ทฤษฎีการเรียนรู้วางเงื่อนไขแบบการกระทำของสกินเนอร์

3.1.1 การกระทำใด ๆ ถ้าได้รับการเสริมแรงจะมีแนวโน้มเกิดขึ้นอีก ส่วนการกระทำที่ไม่มีการเสริมแรง แนวโน้มที่ความถี่ของการกระทำนั้นจะลดลงและหายไปในที่สุด

3.1.2 การเสริมแรงที่แปรเปลี่ยนทำให้เกิดการตอบสนองกว่าการเสริมแรงที่ตายตัว

3.1.3 การลงโทษทำให้เรียนรู้ได้เร็วและลืมเร็ว

3.1.4 การให้แรงเสริมหรือให้รางวัลเมื่อมีการแสดงพฤติกรรมที่ต้องการสามารถช่วยปรับหรือปลูกฝังนิสัยที่ต้องการ

3.2 การประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้

3.2.1 การเสริมแรงทางบวก (Positive reinforcement) เป็นการทำให้ความถี่ของพฤติกรรมคงที่หรือเพิ่มมากขึ้น อันเป็นผลเนื่องมาจากผลกรรมที่ตามหลังพฤติกรรมนั้น ๆ ซึ่งสิ่งที่มี

ศักยภาพเป็นตัวเสริมแรงได้นั้น แบ่งได้เป็น 4 ประเภท คือ ตัวเสริมแรงที่เป็นสิ่งของ ตัวเสริมแรงทางสังคม ตัวเสริมแรงที่เป็นกิจกรรม และตัวเสริมแรงที่เป็นเบียร์รถกร

3.2.2 การเสริมแรงทางลบ (Negative reinforcement) เป็นการทำให้ความถี่ของพฤติกรรมคงที่หรือเพิ่มมากขึ้น อันเป็นผลมาจากการที่เราทำพฤติกรรมดังกล่าวแล้วสามารถหลีกเลี่ยงจากสิ่งที่ไม่พึงพอใจได้ ซึ่งการเสริมแรงทางลบผู้สอนควรปฏิบัติ คือ ทำทันทีหรือเร็วที่สุด เมื่อพฤติกรรมที่ไม่ต้องการเกิดขึ้น ควรให้มีความรุนแรงพอเหมาะ ไม่มากหรือน้อยเกินไป ควรให้ผู้ถูกลงโทษรู้ว่าพฤติกรรมใดที่ถูกลงโทษและเพราะเหตุใด ควรใช้เหตุผลไม่ใช่อารมณ์ ควรใช้การลงโทษควบคู่กับการเสริมแรงทางบวก ผู้ลงโทษต้องเป็นตัวแทนที่ดีในทุก ๆ ด้านและการลงโทษควรเป็นวิธีสุดท้าย ถ้าไม่จำเป็นไม่ควรใช้การลงโทษ

ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มปัญญานิยม (Cognitive theory)

1. ทฤษฎีการเรียนรู้ ทฤษฎีเกสตัลท์ (Gestalt theory) มีแนวคิดหลักคือ “ส่วนรวมมิใช่เป็นเพียงผลรวมของส่วนย่อย ส่วนรวมเป็นสิ่งที่มากกว่าผลรวมของส่วนย่อย”

1.1 ทฤษฎีการเรียนรู้ ทฤษฎีเกสตัลท์ สรุปได้ดังนี้

1.1.1 การเรียนรู้เป็นกระบวนการทางความคิดซึ่งเป็นกระบวนการภายในตัวมนุษย์
 1.1.2 บุคคลจะเรียนรู้จากสิ่งเร้าที่เป็นส่วนรวมได้ดีกว่าส่วนย่อย
 1.1.3 การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ 2 ลักษณะ คือ การรับรู้ (Perception) เป็นกระบวนการที่บุคคลใช้ประสาทสัมผัสรับสิ่งเร้าแล้วถ่ายโยงเข้าสู่สมองเพื่อผ่านเข้าสู่กระบวนการคิดตีความหมายและตอบสนองออกไป และการหยั่งเห็น (Insight) เป็นการค้นพบหรือเกิดความเข้าใจในช่องทางแก้ปัญหาอย่างเฉียบพลันทันที อันเนื่องมาจากผลการพิจารณาปัญหาโดยส่วนรวมและการใช้กระบวนการทางความคิดและสติปัญญาของบุคคลนั้น

1.1.4 กฎการจัดระเบียบการรับรู้ (Perception) มีดังนี้ กฎการรับรู้ส่วนรวมและส่วนย่อย (Law of pregnance) ที่ว่าประสบการณ์เดิมมีอิทธิพลต่อการรับรู้ของบุคคล การรับรู้ของบุคคลต่อสิ่งเร้าเดียวกันอาจแตกต่างกันได้ เพราะการใช้ประสบการณ์เดิมมารับรู้ส่วนรวมและส่วนย่อยต่างกัน กฎแห่งความคล้ายคลึง (Law of similarity) ที่ว่าสิ่งเร้าใดที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันหรือเหมือนกัน บุคคลมักรับรู้เป็นพวกเดียวกัน กฎแห่งความใกล้เคียง (Law of proximity) สิ่งเร้าที่มีความใกล้เคียงกันบุคคลมักรับรู้เป็นพวกเดียวกัน กฎแห่งความสมบูรณ์ (Law of closure) ที่ว่าแม้สิ่งเร้าที่บุคคลรับรู้ยังไม่สมบูรณ์ แต่บุคคลสามารถรับรู้ในลักษณะสมบูรณ์ได้ถ้าบุคคลนั้นมีประสบการณ์เดิมในสิ่งเร้านั้น กฎแห่งความต่อเนื่องที่ว่าสิ่งเร้าที่มีความต่อเนื่องหรือมีทิศทางไปในแนวเดียวกัน บุคคลมักรับรู้เป็นพวกเดียวกันหรือเป็นเหตุเป็นผลกัน บุคคลมักมีความคงที่ในความหมายของสิ่งที่รับรู้ตามความเป็นจริง เช่น เมื่อเห็นปากขวดกลมก็มักจะเห็นว่ามันกลมเสมอ แม้ว่าการมองบางมุมมองที่เห็นจะเป็นรูปร่างรีก็ตาม การรับรู้ของบุคคลอาจผิดพลาด บิดเบือนไป

จากความเป็นจริงได้ เนื่องจากลักษณะของการจัดกลุ่มสิ่งเร้าที่ทำให้เกิดการลวงตา การเรียนรู้แบบ
หยั่งเห็น (Insight) การหยั่งเห็นเป็นการค้นพบ หรือเกิดความเข้าใจในช่องทางแก้ปัญหาอย่าง
ฉับพลันทันที ซึ่งปัจจัยสำคัญของการเรียนรู้แบบหยั่งเห็นก็คือประสบการณ์ หากมีประสบการณ์
สะสมไว้มาก การเรียนรู้แบบหยั่งเห็นก็จะเกิดขึ้น ได้มากเช่นกัน

1.2 การประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้

1.2.1 ผู้สอนควรส่งเสริมกระบวนการคิดให้แก่ผู้เรียนซึ่งกระบวนการคิดเป็น
สิ่งจำเป็นในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

1.2.2 ผู้สอนควรสอนโดยการเสนอภาพรวมให้แก่ผู้เรียนเห็นและเข้าใจก่อน
การเสนอส่วนย่อยจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี

1.2.3 ผู้สอนควรส่งเสริมให้ผู้เรียนมีประสบการณ์มาก ได้รับความประทับใจที่
หลากหลาย ซึ่งจะเป็นการช่วยให้ผู้เรียนสามารถคิดแก้ปัญหา คิดริเริ่ม และเกิดการเรียนรู้แบบหยั่ง
เห็นได้มากขึ้น

1.2.4 ผู้สอนควรจัดประสบการณ์ใหม่ให้มีความสัมพันธ์กับประสบการณ์เดิมของ
ผู้เรียน ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ดีและง่ายขึ้น

1.2.5 ผู้สอนควรมีการจัดระเบียบสิ่งเร้าที่ต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี
โดยการจัดกลุ่มสิ่งเร้าที่เหมือนกันหรือคล้ายคลึงกันไว้เป็นกลุ่มเดียวกัน

1.2.6 ผู้สอนไม่จำเป็นต้องนำเสนอเนื้อหาทั้งหมดที่สมบูรณ์แก่ผู้เรียน ควรนำ
เสนอเฉพาะเนื้อหาบางส่วน ซึ่งผู้เรียนสามารถใช้ประสบการณ์เดิมมาเติมให้สมบูรณ์ได้

1.2.7 ผู้สอนควรเสนอบทเรียนหรือจัดเนื้อหาให้มีความต่อเนื่องกันซึ่งจะช่วยให้
ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีและรวดเร็ว

2. ทฤษฎีสนาม (Field theory)

เคิร์ท เลวิน (Kurt Lewin) เป็นผู้ริเริ่มทฤษฎีสนาม (Field theory) ซึ่งมีทฤษฎีการเรียนรู้
และแนวทางการประยุกต์ใช้ดังนี้

2.1 ทฤษฎีการเรียนรู้

2.1.1 พฤติกรรมของมนุษย์มีพลังและทิศทาง สิ่งใดที่มีอยู่ในความสนใจและ
ความต้องการของตนจะมีพลังเป็นบวก และสิ่งใดนอกเหนือความสนใจจะมีพลังเป็นลบ โดยทุกคน
มีโลกของตนเอง ซึ่งจะประกอบไปด้วยสิ่งแวดล้อมทางกายภาพอัน ได้แก่ คน สัตว์ สิ่งของ สถานที่
สิ่งแวดล้อมอื่น ๆ และสิ่งแวดล้อมทางจิตวิทยา ซึ่งได้แก่ แรงขับ (Drive) แรงจูงใจ (Motivation)
เป้าหมายหรือจุดหมายปลายทาง (Goal) รวมทั้งความสนใจ (Interest)

2.1.2 การเรียนรู้เกิดขึ้นเมื่อบุคคลมีแรงจูงใจหรือแรงขับที่จะกระทำไปสู่อะไร
จุดหมายปลายทางที่ตนต้องการ

2.2 การประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้

2.2.1 ผู้สอนควรทำความเข้าใจโลกของผู้เรียนว่า ผู้เรียนมีจุดมุ่งหมายและความต้องการอะไร อะไรเป็นพลังบวก และอะไรเป็นพลังลบของเขา และพยายามจัดสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมที่จะช่วยให้ผู้เรียนไปสู่จุดหมาย

2.2.2 ผู้สอนควรจัดการเรียนรู้ให้อยู่ในโลกของผู้เรียน โดยการจัดสิ่งแวดล้อมทั้งกายภาพและจิตวิทยาให้ดึงดูดความสนใจและสนองความต้องการของผู้เรียน

2.2.3 ผู้สอนควรสร้างแรงจูงใจและ/หรือแรงขับที่จะนำผู้เรียนไปสู่ทิศทางหรือจุดหมายที่ต้องการ

3. ทฤษฎีเครื่องหมาย (Sign theory)

ทอลแมน (Tolman) เป็นผู้ริเริ่มทฤษฎีเครื่องหมาย (Sign theory) ซึ่งเขากล่าวว่า “การเรียนรู้เกิดจากการใช้เครื่องหมายเป็นตัวชี้ทางให้แสดงพฤติกรรมไปสู่จุดหมายปลายทาง” ซึ่งมีทฤษฎีการเรียนรู้และแนวทางการประยุกต์ใช้ดังนี้

3.1 ทฤษฎีการเรียนรู้

3.1.1 ในการเรียนรู้ต่าง ๆ ผู้เรียนมีการคาดหมายรางวัล หากรางวัลที่คาดว่าจะได้รับไม่ตรงตามความพอใจและความต้องการ ผู้เรียนจะพยายามแสวงหารางวัลหรือสิ่งที่ต้องการต่อไป

3.1.2 ขณะที่ผู้เรียนจะพยายามไปให้ถึงจุดหมายปลายทางที่ต้องการ ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้เครื่องหมาย สัญลักษณ์ สถานที่ และสิ่งอื่น ๆ ที่เป็นเครื่องชี้ทางตามไปด้วย

3.1.3 ผู้เรียนมีความสามารถที่จะปรับการเรียนรู้ของตนไปตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป จะไม่กระทำซ้ำ ๆ ในทางที่ไม่สามารถสนองความต้องการหรือวัตถุประสงค์ของตน

3.1.4 การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในบุคคลหนึ่งนั้น บางครั้งจะไม่แสดงออกในทันที อาจแฝงในตัวผู้เรียน ไปก่อนจนกว่าจะถึงเวลาที่เหมาะสมหรือจำเป็นจึงจะแสดงออก

3.2 การประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้

3.2.1 ผู้สอนควรสร้างแรงขับหรือแรงจูงใจให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน โดยมีการกระตุ้นให้ผู้เรียนพยายามไปให้ถึงจุดหมาย

3.2.2 ผู้สอนควรใช้เครื่องหมาย สัญลักษณ์ หรือสิ่งอื่น ๆ ที่เป็นเครื่องชี้ทางควบคู่ไปด้วย เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

3.2.3 ผู้สอนควรปรับเปลี่ยนสถานการณ์การเรียนรู้ ซึ่งจะมีส่วนช่วยให้ผู้เรียนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนได้

3.2.4 ผู้สอนควรใช้วิธีทดสอบหลาย ๆ วิธี ทดสอบบ่อย ๆ หรือติดตามผลระยะยาว ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนแสดงสิ่งที่เรียนรู้ออกมาได้

4. ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา (Intellectual development theory)

4.1 ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ (Piaget) สรุปทฤษฎีการเรียนรู้และแนวทางการประยุกต์ใช้มีดังนี้

4.1.1 ทฤษฎีการเรียนรู้

4.1.1.1 พัฒนาการทางสติปัญญาของบุคคลเป็นไปตามวัยต่าง ๆ เป็นลำดับขั้น คือขั้นรับรู้ด้วยประสาทสัมผัส (Sensorimotor period) เป็นขั้นพัฒนาการในช่วงอายุ 0-2 ปี ความคิดของเด็กวัยนี้ขึ้นอยู่กับ การรับรู้และการกระทำ เด็กยึดตัวเองเป็นศูนย์กลาง และยังไม่สามารถเข้าใจ ความคิดเห็นของตนเองและผู้อื่น ขั้นก่อนปฏิบัติการคิด (Preoperational period) เป็นขั้นพัฒนาการ ช่วงอายุ 2-7 ปี ความคิดของเด็กวัยนี้ขึ้นอยู่กับ การรับรู้เป็นส่วนใหญ่ยังไม่สามารถที่จะใช้เหตุผล อย่างลึกซึ้ง แต่สามารถเรียนรู้และใช้สัญลักษณ์ได้ ขั้นการคิดแบบรูปธรรม (Concrete operation period) เป็นขั้นและพัฒนาการในช่วงอายุ 7-11 ปี เป็นขั้นที่การคิดของเด็กไม่ขึ้นกับการรับรู้จากรูปร่างเท่านั้น เด็กสามารถสร้างภาพในใจ และสามารถคิดย้อนกลับได้และมีความเข้าใจเกี่ยวกับ ความสัมพันธ์ของตัวเลขและสิ่งต่าง ๆ ได้มากขึ้น ขั้นการคิดแบบนามธรรม (Formal operational period) เป็นขั้นพัฒนาการในช่วงอายุ 11-15 ปี เด็กสามารถคิดสิ่งที่เป็นนามธรรมได้ และสามารถ คิดตั้งสมมติฐานและใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์

4.1.1.2 ภาษาและกระบวนการคิดของเด็กต่างจากผู้ใหญ่

4.1.1.3 กระบวนการทางสติปัญญามีลักษณะ คือ การซึมซับหรือดูดซึม (Assimilation) เป็นกระบวนการทางสมองในการรับประสบการณ์ เรื่องราว และข้อมูลต่าง ๆ เข้ามา สะสมเก็บไว้เพื่อใช้ประโยชน์ต่อไป และการปรับและการจัดระบบ (Accommodation) เป็นกระบวนการ ที่เกิดขึ้นจากขั้นของการปรับ หากการปรับเป็นไปอย่างผสมผสานกลมกลืนจะก่อให้เกิดสภาพที่มีความสมดุลขึ้น หากบุคคลไม่สามารถปรับประสบการณ์ใหม่และประสบการณ์เดิมให้เข้ากันได้ก็จะ เกิดภาวะความไม่สมดุลขึ้น ซึ่งจะก่อให้เกิดความขัดแย้งทางปัญญาขึ้นในตัวบุคคล

4.1.2 การประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้

4.1.2.1 การพัฒนาเด็กผู้สอนควรคำนึงถึงพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กและ จัดประสบการณ์ให้เหมาะสมกับพัฒนาการของเขา ไม่ควรบังคับให้เด็กเรียนในสิ่งที่ยังไม่พร้อม หรือยากเกินพัฒนาการตามวัย เพราะจะทำให้เด็กเกิดเจตคติที่ไม่ดีในสิ่งที่เรียนและการจัด ประสบการณ์ควรคำนึงถึง การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้เด็กเกิดการเรียนรู้ตามวัยของตน ซึ่งจะ ช่วยให้เด็กพัฒนาไปสู่พัฒนาการขั้นสูงขั้นได้ เด็กแต่ละคนมีพัฒนาการแตกต่างกัน ถึงแม้อายุจะ เท่ากันแต่ระดับการพัฒนาอาจไม่เท่ากัน ดังนั้นจึงไม่ควรเปรียบเทียบเด็ก ควรให้เด็กมีอิสระที่จะ เรียนรู้และพัฒนาความสามารถของเขาไปตามระดับพัฒนาการของเขา ผู้สอนควรปลูกสิ่งที่เป็น รูปธรรมเพื่อช่วยให้เด็กเข้าใจลักษณะต่าง ๆ ได้ดีขึ้น

4.1.2.2 การให้ความสนใจและสังเกตเด็กอย่างใกล้ชิดจะช่วยให้ได้ทราบลักษณะเฉพาะของเด็ก

4.1.2.3 ในการสอนเด็กเล็ก ๆ เขาจะรับรู้ส่วนรวม (Whole) ได้ดีกว่าส่วนย่อย (Part) ดังนั้นผู้สอนจึงสอนภาพรวมก่อนแล้วจึงแยกสอนทีละส่วน

4.1.2.4 ในการสอนสิ่งใดให้กับเด็ก ควรเริ่มจากสิ่งที่เด็กคุ้นเคยหรือมีประสบการณ์มาก่อนแล้วจึงนำเสนอสิ่งใหม่ที่มีความสัมพันธ์กับสิ่งเก่า การทำเช่นนี้จะทำให้เด็กซึมซับและจัดระบบความรู้ได้ดี

4.1.2.5 เปิดโอกาสให้เด็กได้รับประสบการณ์และมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมมาก ๆ จะช่วยเด็กซึมซับข้อมูลเข้าสู่โครงสร้างทางสติปัญญาและพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กได้ดี

4.2 ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของบรูเนอร์ (Bruner)

บรูเนอร์ (Bruner) เชื่อว่ามนุษย์เลือกที่จะรับรู้สิ่งที่ตนเองสนใจ และการเรียนรู้เกิดจากกระบวนการค้นพบด้วยตนเอง (Discovery learning) และมีแนวคิด ดังนี้

4.2.1 ทฤษฎีการเรียนรู้

4.2.1.1 การจัดโครงสร้างของความรู้ให้มีความสัมพันธ์และสอดคล้องกับพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กมีผลต่อการเรียนรู้ของเด็ก

4.2.1.2 การจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับระดับความพร้อมของผู้เรียนและสอดคล้องกับพัฒนาการทางสติปัญญาของผู้เรียนจะช่วยให้การเรียนรู้เกิดประสิทธิภาพ

4.2.1.3 การคิดแบบหยั่งรู้ เป็นการคิดหาเหตุผลอย่างอิสระที่สามารถช่วยพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

4.2.1.4 แรงจูงใจภายในเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการเรียนรู้

4.2.1.5 ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของมนุษย์แบ่งเป็น 3 ชั้นใหญ่ คือ ชั้นเรียนรู้จากการกระทำ ชั้นการเรียนรู้จากการคิด ชั้นการเรียนรู้สัญลักษณ์และนามธรรม

4.2.1.6 การเรียนรู้เกิดขึ้นได้จากการที่คนเราสามารถสร้างความคิดรวบยอดหรือสามารถจัดประเภทของสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม

4.2.1.7 การเรียนรู้ได้ผลดีที่สุด คือการให้ผู้เรียนค้นพบการเรียนรู้ด้วยตนเอง

4.2.2 การประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้

4.2.2.1 ผู้สอนควรจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้ค้นพบการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ดี มีความหมายต่อผู้เรียน และช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี

- 4.2.2.2 ก่อนสอนผู้สอนต้องมีการวิเคราะห์และจัดโครงสร้างเนื้อหาสาระให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ของผู้เรียน
- 4.2.2.3 ผู้สอนควรจัดความคิดรวบยอด เนื้อหาสาระ วิธีสอน และกระบวนการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับขั้นพัฒนาการทางสติปัญญาของผู้เรียน ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี
- 4.2.2.4 ผู้สอนควรส่งเสริมให้ผู้เรียนได้คิดอย่างอิสระให้มาก เพื่อช่วยส่งเสริมความคิดของผู้เรียน
- 4.2.2.5 ผู้สอนควรสร้างแรงจูงใจภายในให้แก่ผู้เรียน ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แก่ผู้เรียน
- 4.2.2.6 ผู้สอนควรสอนความคิดรวบยอดให้แก่ผู้เรียน

5. ทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีความหมาย (A theory of meaningful verbal learning)

Ausubal (1963, pp. 77-97) เป็นนักจิตวิทยาที่เสนอทฤษฎีหลักการอธิบายการเรียนรู้ที่เรียกว่า “Meaningful verbal learning”

5.1 ทฤษฎีการเรียนรู้

5.1.1 ทฤษฎีของออสซูเบลเน้นความสำคัญของการเรียนรู้ที่มีความเข้าใจและมีความหมาย การเรียนรู้เกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนได้เรียนรวมหรือเชื่อมโยง (Subsume) สิ่งที่ยังไม่รู้ใหม่หรือข้อมูลใหม่ ซึ่งอาจจะเป็นความคิดรวบยอด (Concept) หรือความรู้ที่ได้รับใหม่ ในโครงสร้างสติปัญญากับความรู้เดิมที่อยู่ในสมองของผู้เรียนอยู่แล้ว

5.1.2 ออสซูเบลเน้นความสำคัญของการเรียนรู้ที่มีความหมาย (Meaningful learning) ว่าเป็นการเรียนรู้ที่ได้รับมาจากการที่ผู้สอน อธิบายสิ่งที่ต้องเรียนรู้ให้ทราบและผู้เรียนรับฟังด้วยความเข้าใจ โดยผู้เรียนเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งที่เรียนรู้ออกกับโครงสร้างพุทธิปัญญาที่ได้เก็บไว้ในความทรงจำและจะสามารถนำมาใช้ในอนาคต

5.1.3 ออสซูเบลได้เสนอแนะเกี่ยวกับ Advance organizer เป็นเทคนิคที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ที่มีความหมายจากการสอนหรือการบรรยายของผู้สอน โดยการสร้างความเชื่อมโยงระหว่างความรู้ที่มีมาก่อนกับข้อมูลใหม่ หรือความคิดรวบยอดใหม่ที่จะต้องเรียนจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายที่ไม่ต้องท่องจำ

5.2 การประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้

5.2.1 ผู้สอนมีการแนะนำบทเรียนก่อนการเรียนการสอนและก่อนที่จะสอนสิ่งใดใหม่ ควรมีการสำรวจความรู้ความเข้าใจของผู้เรียนเสียก่อนว่ามีพอที่จะทำความเข้าใจเรื่องที่จะเรียนใหม่หรือไม่ ถ้ายังไม่พอก็ต้องจัดให้ก่อน

5.2.2 ผู้สอนควรสอนโดยไม่เน้นการท่องจำ แต่สอนให้เกิดการสร้างการเชื่อมโยงระหว่างความรู้ที่มีมาก่อนกับข้อมูลใหม่ หรือความคิดรวบยอดใหม่ที่ต้องเรียน

5.2.3 ผู้สอนควรใช้ Advance organizer เป็นเทคนิคที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ อย่างมีความหมายจากการสอนหรือบรรยายของผู้สอน

5.2.4 ผู้สอนควรช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย โดยการจัด เรียบเรียงข้อมูลข่าวสารที่ต้องการให้ผู้เรียนรู้ออกเป็นหมวดหมู่

5.2.5 ผู้สอนควรนำเสนอกรอบ หลักการกว้าง ๆ ก่อนที่จะเรียนรู้ในเรื่องใหม่

5.2.6 ผู้สอนควรแบ่งบทเรียนเป็นหัวข้อที่สำคัญ และบอกให้ทราบเกี่ยวกับหัวข้อ สำคัญที่เป็นความคิดรวบยอดใหม่ที่จะต้องเรียน

แนวคิดการจัดการเรียนรู้กลุ่มมนุษยนิยม (Humanism)

แนวคิดของกลุ่มมนุษยนิยม (Humanism) เห็นว่ามนุษย์เกิดมาพร้อมกับความดีที่ติดตัวมา แต่กำเนิด (Good-active) มนุษย์เป็นผู้มีอิสระสามารถที่จะนำตนเองและพึ่งพาตนเองได้ เป็นผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ที่จะทำประโยชน์ให้สังคม มีอิสระเสรีภาพที่จะเลือกทำสิ่งต่าง ๆ ที่จะไม่ทำให้ ผู้ใดเดือดร้อนซึ่งรวมทั้งตนเองด้วย และมนุษย์เป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบและเป็นผู้สร้างสังคม

1. แนวคิดของ Maslow

Maslow (1970 อ้างถึงใน นิตยสารณ์ อยู่กล้าด, 2550, หน้า 32) เสนอแนวคิดใหม่ที่เรียกว่า Third force psychology ซึ่งมีความเชื่อพื้นฐานว่า “ถ้าให้อิสระแก่เด็ก เด็กจะเลือกสิ่งที่ดีสำหรับตนเอง พ่อแม่และผู้สอนได้รับการกระตุ้นให้มีความไว้วางใจในตัวเด็ก และควรเปิดโอกาสและช่วยให้เด็ก เจริญเติบโตต่อไป มิใช่ใช้วิธีควบคุมและจัดการชีวิตของเด็กทั้งหมด หรือว่าเข้าไปยุ่งเกี่ยวและ พยายามปรับพฤติกรรมให้เป็นไปตามที่ผู้ใหญ่ต้องการ

2. แนวคิดของ Rogers

Rogers (1969 อ้างถึงใน นิตยสารณ์ อยู่กล้าด, 2550, หน้า 32) เป็นผู้เสนอทฤษฎีการให้ คำปรึกษาแบบ “Client-centered” ซึ่งเน้นความสำคัญของผู้มีปัญหามากกว่าตัวผู้ให้คำปรึกษา ซึ่งเขามีแนวคิดว่า ผู้มารับคำปรึกษาจะเป็นผู้ควบคุมพฤติกรรมของตนเอง โดยเขาใช้เทคนิคการให้ คำปรึกษาที่สร้างบรรยากาศที่อบอุ่นการให้การยอมรับ และมีทัศนคติที่ดีต่อผู้มารับคำปรึกษา ซึ่งต่อมาได้นำมาประยุกต์ใช้กับการเรียนการสอน ซึ่งเขาเสนอว่าการจัดการเรียนการสอนควรมี ลักษณะของ “ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง” ซึ่งผู้เรียนจะต้องเป็นผู้ที่มีความเชื่อ มีศรัทธาในความเป็นคน ของผู้เรียน การที่เชื่อและไว้วางใจในความสามารถของบุคคลจะช่วยให้บุคคลนั้นพัฒนาศักยภาพ ของตนเอง ดังนั้น จึงควรเปิดโอกาสให้เด็กได้เลือกวิธีการที่จะเรียนเอง นอกจากนี้ผู้สอนต้องมี ลักษณะจริงใจ เป็นคนตรง ไม่เสแสร้งในการสร้างสัมพันธภาพ ผู้สอนต้องพยายามสื่อให้เด็กได้รับ ทราบถึงความรู้สึกนึกคิดที่ดีที่ผู้สอนมีต่อตัวเด็กให้ได้ นอกจากนี้ผู้สอนจะต้องให้เกียรตินักเรียน ทั้งในแง่ของความรู้สึกและความคิดเห็น

3. แนวคิดของ Combs

Combs (1996 อ้างถึงใน นิตยสาร นิตยสาร นิตยสาร อยู่ใกล้, 2550, หน้า 32) ใช้ความคิดเห็นทางด้าน ความรู้ความเข้าใจ (Cognitive view) เป็นจุดเริ่มต้นในการทำงาน โดยเขากล่าวว่า “พฤติกรรม ส่วนใหญ่ของบุคคลเป็นผลมาจากการรับรู้สิ่งแวดล้อมในช่วงนั้นและเวลานั้น” และเขาเห็นว่างาน ของผู้สอนนั้นมิใช่เป็นเพียงการตั้งข้อกำหนด การปั้นเด็ก การชูงับคับ การเขินยอ หรือการช่วยเหลือ เด็ก แต่งานของผู้สอนควรเป็น ไปในลักษณะผู้อำนวยความสะดวกให้กับเด็ก กระตุ้น ให้กำลังใจ ให้ความช่วยเหลือ เป็นผู้ร่วมคิดและเป็นเพื่อนกับเด็ก

ทฤษฎีการสอนในปัจจุบัน

1. ทฤษฎีกระบวนการทางสมองในการประมวลข้อมูล (Information processing theory)

1.1 ทฤษฎีการเรียนรู้

Klausmeier (1985 อ้างถึงใน ศัลลภัส แสนสุภา, 2555, หน้า 49) ซึ่งเป็นการศึกษา เกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาสติปัญญาของมนุษย์ ด้านการทำงานของสมอง โดยมรแนวคิดว่าการ ทำงานของสมองมนุษย์ มีความคล้ายคลึงกับการทำงานของเครื่องคอมพิวเตอร์ ที่มีขั้นตอน การทำงานเป็น 3 ส่วน คือ การรับข้อมูล (Input) โดยผ่านทางอุปกรณ์หรือเครื่องรับข้อมูล การเข้ารหัส (Encoding) โดยอาศัยชุดคำสั่ง หรือซอฟต์แวร์และการส่งข้อมูลออก (Output) โดยผ่าน ทางอุปกรณ์

1.2 ประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้หลายประการ ดังนี้

1.2.1 เนื่องจากการรู้จัก (Recognition) มีผลต่อการรับรู้สิ่งใดสิ่งหนึ่ง หากเรารู้จัก สิ่งนั้นมาก่อนเราก็มักจะเลือกรับรู้สิ่งนั้นและนำไปเก็บไว้ในหน่วยความจำต่อไป การที่บุคคลรู้จัก สิ่งใดก็ย่อมหมายความว่า บุคคลรู้หรือเคยมีประสบการณ์กับสิ่งนั้นมาก่อน ดังนั้นการนำเสนอ สิ่งเร้าที่ผู้เรียนรู้จักหรือมีข้อมูลอยู่แล้วจะสามารถช่วยให้ผู้เรียนหันมาใส่ใจและรับรู้สิ่งนั้น ซึ่งผู้สอน สามารถเชื่อมโยงไปถึงสิ่งใหม่ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งนั้นได้

1.2.2 เนื่องจากความใส่ใจ (Attention) เป็นองค์ประกอบสำคัญต่อการรับข้อมูล เข้ามาไว้ในความจำระยะสั้น ดังนั้นในการจัดการเรียนรู้ ผู้สอนจึงควรจัดสิ่งเร้าในการเรียนรู้ให้ตรงกับ ความสนใจของผู้เรียน เพราะจะช่วยให้ผู้เรียนใส่ใจและรับรู้สิ่งนั้น และนำไปเก็บบันทึกไว้ใน ความจำระยะสั้น

1.2.3 เนื่องจากข้อมูลที่ผ่านการรับรู้แล้ว จะถูกนำไปเก็บไว้ในความจำระยะสั้น ซึ่งนักจิตวิทยาการศึกษาพบว่า จะคงอยู่เพียง 15-30 วินาทีเท่านั้น ดังนั้น หากต้องการที่จะจำสิ่งนั้น นานกว่านั้น ก็จำเป็นต้องใช้วิธีการต่าง ๆ ช่วย เช่น การท่องซ้ำกันหลาย ๆ ครั้ง หรือการจัดสิ่งที จำให้เป็นหมวดหมู่ ง่ายแก่การจำ เป็นต้น

1.2.4 หากจะต้องการให้ผู้เรียนจดจำเนื้อหาสาระใด ๆ ได้เป็นเวลานาน เนื้อหาสาระนั้นต้องได้รับการเข้ารหัส (Encoding) เพื่อนำไปเข้าหน่วยความจำระยะยาว วิธีการเข้ารหัสสามารถทำได้หลายวิธี เช่น การท่องจำซ้ำ ๆ การทบทวน การใช้กระบวนการขยายความคิด

1.2.5 ข้อมูลที่ถูกนำไปเก็บไว้ในหน่วยความจำระยะสั้นหรือระยะยาวแล้วสามารถเลือกออกมาใช้งานได้ โดยผ่าน “Effector” ซึ่งเป็นตัวกระตุ้นพฤติกรรมทางวาจาหรือการกระทำ ทำให้บุคคลแสดงความคิดภายในออกมาเป็นพฤติกรรมที่สังเกตเห็นได้ การที่บุคคลไม่สามารถใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่เก็บไว้ได้อาจจะเป็นเพราะไม่สามารถเรียกข้อมูลให้ขึ้นถึงระดับจิตสำนึกได้ (Conscious Level) หรือเกิดการลืมขึ้น

1.2.6 การที่ผู้เรียนรู้ตัวและรู้จักการบริหารควบคุมกระบวนการทางปัญญาหรือกระบวนการคิดของตนก็จะสามารถทำให้บุคคลนั้นสามารถสั่งงานให้สมองกระทำการต่าง ๆ อันจะทำให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการเรียนรู้ได้

2. ทฤษฎีพหุปัญญา (Multiple intelligences theory)

2.1 ทฤษฎีการเรียนรู้ การ์ดเนอร์ (Gardner, 1983 อ้างถึงใน ศัลลภัส แสนสุภา, 2555, หน้า 50) ความเชื่อพื้นฐานว่า เซวาร์ปัญญาของบุคคลมิได้มีเพียงความสามารถทางภาษาและทางคณิตศาสตร์เท่านั้น แต่มีอยู่อย่างหลากหลายถึง 8 ประเภท หรืออาจจะมีมากกว่านี้ ซึ่งแต่ละคนจะมีความสามารถเฉพาะด้านที่แตกต่างไปจากคนอื่น และมีความสามารถในด้านต่าง ๆ ไม่เท่ากัน ความสามารถที่ผสมผสานกันออกมา ทำให้บุคคลแต่ละคนมีแบบแผนซึ่งเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน และเซวาร์ปัญญาของแต่ละบุคคลจะไม่อยู่คงที่ระดับที่ตนมีตอนเกิดแต่สามารถเปลี่ยนแปลงได้หากได้รับการส่งเสริมที่เหมาะสม โดยการ์ดเนอร์ได้แบ่งเซวาร์ปัญญาไว้ 8 ด้าน ดังนี้ เซวาร์ปัญญาด้านภาษา ด้านคณิตศาสตร์ หรือในเหตุผลเชิงตรรกะ ด้านมิติสัมพันธ์ ด้านดนตรี ด้านการเคลื่อนไหว ร่างกายและกล้ามเนื้อ ด้านการสัมพันธ์กับผู้อื่น ด้านการเข้าใจตนเอง และด้านความเข้าใจธรรมชาติ

2.2 การประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้

2.2.1 ผู้สอนควรจัดการเรียนรู้ที่มีกิจกรรมที่หลากหลายที่สามารถส่งเสริมเซวาร์ปัญญาหลาย ๆ ด้าน มิใช่มุ่งพัฒนาแต่เพียงเซวาร์ปัญญาด้านใดด้านหนึ่งเท่านั้น

2.2.2 ผู้สอนควรจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับขั้นพัฒนาการในแต่ละด้านของผู้เรียน เนื่องจากผู้เรียนมีระดับพัฒนาการในเซวาร์ปัญญาแต่ละด้านไม่เท่ากัน

2.2.3 เนื่องจากผู้เรียนแต่ละคนมีเซวาร์ปัญญาแต่ละด้านไม่เหมือนกัน การผสมผสานของความสามารถด้านต่าง ๆ ที่ไม่เท่ากันนี้ ทำให้เกิดเป็นเอกลักษณ์ (Uniqueness) หรือลักษณะเฉพาะของแต่ละคนซึ่งไม่เหมือนกัน หรืออีกนัยหนึ่งเอกลักษณ์ของแต่ละบุคคลทำให้แต่ละคนแตกต่างกันและความแตกต่าง ๆ ที่หลากหลาย (Diversity) นี้สามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวม ดังนั้นระบบที่คิดว่าคนนี้โง่ ฉลาด หรือเก่งกว่าคนนี้จึงควรเปลี่ยนไป

การสอนควรเน้น การส่งเสริมความเป็นเอกลักษณ์ของผู้เรียน ผู้สอนควรสอนโดยเน้นให้ผู้เรียน ค้นหาเอกลักษณ์ของตน ภาควิชาในเอกลักษณ์ของตนเอง และเคารพในเอกลักษณ์ของผู้อื่น รวมทั้งเห็นคุณค่าและเรียนรู้ที่จะใช้ความแตกต่างของแต่ละบุคคลให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

2.2.4 ระบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ควรจะต้องมีการปรับเปลี่ยนไปจาก แนวคิดเดิมที่ใช้การทดสอบเพื่อวัดความสามารถทางเชาวน์ปัญญาเพียงด้านใดด้านหนึ่งเท่านั้นมา ประเมินหลาย ๆ ด้าน และในแต่ละด้านควรเป็นการประเมินในสภาพการณ์ของปัญหาที่สามารถ แก้ปัญหาได้ด้วยอุปกรณ์ที่สัมพันธ์กับเชาวน์ปัญญาด้านนั้น ๆ การประเมินจะต้องครอบคลุม ความสามารถในการแก้ปัญหา หรือการสร้างสรรค์ผลงาน โดยใช้อุปกรณ์ที่สัมพันธ์กับเชาวน์ปัญญาด้านนั้น ๆ

3. ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism)

3.1 ทฤษฎีการเรียนรู้ วีก็อตสกี (Vygotsky, 1978 อ้างถึงใน ศัลลภัส แสนสุภา, 2555, หน้า 51) ให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมและสังคมมาก เขาอธิบายว่ามนุษย์ได้รับอิทธิพลจาก สิ่งแวดล้อมตั้งแต่เกิด ซึ่งนอกจากสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติแล้ว ยังมีสิ่งแวดล้อมทางสังคม ซึ่งก็คือ วัฒนธรรมที่แต่ละสังคมสร้างขึ้น ดังนั้นสถาบันสังคมต่าง ๆ เริ่มตั้งแต่สถาบันครอบครัวจะมีอิทธิพล ต่อพัฒนาการทางเชาวน์ปัญญาของแต่ละบุคคล นอกจากนั้นภาษายังเป็นเครื่องมือสำคัญของการคิด และพัฒนาการเชาวน์ปัญญาขั้นสูง พัฒนาการทางภาษาและทางความคิดของเด็กเริ่มด้วยการพัฒนา ที่แยกจากกัน แต่เมื่อมีอายุมากขึ้นพัฒนาการทั้งสองด้านจะไปด้วยกัน

3.2 การประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้

3.2.1 ผลของการเรียนรู้จะมุ่งเน้นไปที่กระบวนการสร้างความรู้และการตระหนักรู้ในกระบวนการนั้น เป้าหมายของการเรียนรู้จะต้องมาจากการปฏิบัติงานจริง (Authentic tasks) ผู้สอนจะต้องเป็นตัวอย่างและฝึกฝนกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเห็น ผู้เรียนจะต้องฝึกฝนการสร้าง ความรู้ด้วยตนเอง

3.2.2 เป้าหมายของการสอนจะเปลี่ยนจากการถ่ายทอดให้ผู้เรียนได้รับสาระ ความรู้ที่แน่นอนตายตัว ไปสู่การสาธิตกระบวนการแปลและสร้างความหมายที่หลากหลาย การเรียนรู้ทักษะต่าง ๆ จะต้องให้มีประสิทธิภาพถึงขั้นทำได้และแก้ปัญหาจริงได้

3.2.3 ผู้เรียนจะเป็นผู้รับผิดชอบในการเรียนรู้อย่างเต็มที่ ผู้เรียนจะต้องเป็นผู้จัดกระทำกับข้อมูลหรือประสบการณ์ต่าง ๆ และจะต้องสร้างความหมายให้กับสิ่งนั้นด้วยตนเอง โดยการให้เรียนอยู่ในบริบทจริง ซึ่งไม่ได้หมายความว่า ผู้เรียนจะต้องออกไปยังสถานที่จริงเสมอไป แต่เป็นการจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อ วัสดุอุปกรณ์สิ่งของหรือข้อมูลต่าง ๆ ที่เป็นของจริงและมีความสอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน

3.2.4 ในการจัดการเรียนรู้ ผู้สอนจะต้องพยายามสร้างบรรยากาศทางสังคม จริยธรรม (Socio moral) ให้เกิดขึ้น โดยผู้เรียนจะต้องมีโอกาสเรียนรู้ในบรรยากาศที่เอื้อต่อการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ซึ่งทางสังคมถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญของการสร้างความรู้

3.2.5 ในการเรียนการสอน ผู้เรียนมีบทบาทในการเรียนรู้อย่างเต็มที่ โดยผู้เรียนจะนำตนเองและควบคุมตนเองในการเรียนรู้ เช่น ผู้เรียนจะเป็นผู้เลือกลักษณะที่ต้องการเรียนเอง ตั้งกฎระเบียบ เอง แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นเอง ตกลงกันเองเมื่อเกิดความขัดแย้งหรือมีความคิดเห็นที่แตกต่าง ๆ กัน เลือกผู้ร่วมงานได้เอง และรับผิดชอบในการดูแลรักษาห้องเรียนร่วมกัน

3.2.6 ในการเรียนการสอนแบบสร้างความรู้ ผู้สอนจะมีบทบาทแตกต่างไปจากเดิม คือจากเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้และควบคุมการเรียนรู้ เปลี่ยนไปเป็นการให้ความร่วมมือ อำนวยความสะดวก และช่วยเหลือผู้เรียนในการเรียนรู้ คือการเรียนการสอนจะต้องเปลี่ยนจาก “การให้ความรู้” (Instruction) ไปเป็น “การให้ผู้เรียนสร้างความรู้” (Construction) บทบาทของผู้สอนก็จะต้องทำหน้าที่ช่วยสร้างแรงจูงใจภายในให้เกิดแก่ผู้เรียน จัดเตรียมกิจกรรมการเรียนรู้ที่ตรงกับ ความสนใจของผู้เรียน ดำเนินกิจกรรมให้เป็นที่ส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนให้ คำปรึกษาแนะนำทั้งทางด้านวิชาการและด้านสังคมแก่ผู้เรียน ดูแลให้ความช่วยเหลือผู้เรียนที่มี ปัญหาและประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียน นอกจากนี้ผู้สอนยังต้องมีความเป็นประชาธิปไตยและมี เหตุผลในการสัมพันธ์กับผู้เรียนด้วย

3.2.7 ในด้านการประเมินผลการเรียนรู้ เนื่องจากการเรียนรู้ตามทฤษฎีการสร้าง ความรู้ด้วยตนเองนี้ขึ้นกับความสนใจ และการสร้างความหมายที่แตกต่างกันของบุคคล ผล การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจึงมีลักษณะหลากหลาย ดังนั้น การประเมินผลจึงควรมีลักษณะที่ยืดหยุ่น ไปใน แต่ละบุคคล โดยใช้วิธีการหลากหลาย ซึ่งอาจเป็นการประเมินจากเพื่อน แฟ้มผลงาน (Portfolio) รวมทั้งการประเมินตนเองด้วย

4. ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยการสร้างสรรค์ชิ้นงาน (Constructionism)

4.1 ทฤษฎีการเรียนรู้

แนวความคิดของทฤษฎีนี้ คือ การเรียนรู้ที่คิดเกิดจากการสร้างพลังความรู้ในตนเอง และด้วยตนเองของผู้เรียน หากผู้เรียนมีโอกาสได้สร้างความคิดและนำความคิดของตนเองไป สร้างสรรค์ชิ้นงานโดยอาศัยสื่อและเทคโนโลยีที่เหมาะสม จะทำให้เห็นความคิดนั้นเป็นรูปธรรมที่ ชัดเจน และเมื่อผู้เรียนสร้างสิ่งใดสิ่งหนึ่งขึ้นมาในโลกจึงเป็นการสร้างความรู้ขึ้นในตนเอง ความรู้ที่ ผู้เรียนสร้างขึ้นในตนเองนี้จะมีความหมายต่อผู้เรียน จะอยู่คงทน ผู้เรียนจะไม่ลืมง่าย และจะสามารถ ถ่ายทอดให้ผู้อื่นเข้าใจความคิดของตนเองได้ดี นอกจากนี้ความรู้ที่สร้างขึ้นนี้ยังจะเป็นฐานให้ ผู้เรียนสามารถสร้างความรู้ใหม่ต่อไปอย่างไม่มีการสิ้นสุด

4.2 การประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้

เนื่องจากทฤษฎี “Constructionism” และ “Constructivism” มีรากฐานมาจากทฤษฎีเดียวกัน แนวคิดหลักจึงเหมือนกัน จะมีความแตกต่างไปบ้างที่รูปแบบการปฏิบัติ ซึ่ง “Constructionism” จะมีเอกลักษณ์ของตนในด้านการใช้สื่อเทคโนโลยี วัสดุและอุปกรณ์ต่าง ๆ ด้วยตนเอง หรือสื่อธรรมชาติและวัสดุทางศิลปะส่วนมากสามารถนำมาใช้เป็นวัสดุในสร้างความรู้ได้ดีเช่นกัน เช่น กระดาษ ไม้ กระดาษแข็ง ดินเหนียว โลหะ พลาสติก สบู่ และของเหลือใช้ต่าง ๆ แม้ว่าผู้เรียนจะมีวัสดุที่เหมาะสมสำหรับการสร้างความรู้ได้ดีแล้วก็ตาม แต่ก็อาจไม่เพียงพอสำหรับการเรียนรู้ที่ดี สิ่งที่เป็นปัจจัยสำคัญมากอีกประการหนึ่งก็คือ บรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่ดี ซึ่งควรมีส่วนประกอบ 3 ประการ คือ เป็นบรรยากาศที่มีทางเลือกหลากหลาย เป็นสภาพแวดล้อมที่มีความแตกต่างกันจะเป็นประโยชน์ต่อการสร้างความรู้ และเป็นบรรยากาศ ที่มีความเป็นมิตรเป็นกันเอง

5. ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative learning theory)

นักการศึกษาสำคัญที่เผยแพร่แนวคิดของการเรียนรู้แบบร่วมมือ คือ สลาวัน จอห์นสัน และจอห์นสัน (Slavin, Johnson, & Johnson, 1994 อ้างถึงใน ทิศนา ขัมมณี, 2547, หน้า 99-100)

5.1 ทฤษฎีการเรียนรู้

การเรียนรู้แบบร่วมมือ คือ การเรียนรู้เป็นกลุ่มย่อยโดยมีสมาชิกกลุ่มที่มีความสามารถแตกต่างกันประมาณ 3-6 คน ช่วยกันเรียนรู้เพื่อไปสู่เป้าหมายของกลุ่ม ซึ่งมีองค์ประกอบของการเรียนรู้ดังนี้

5.1.1 การพึ่งพากันทางบวก (Positive interdependence) กลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมือ จะต้องมีความตระหนักว่า สมาชิกทุกคนมีความสำคัญ และความสำเร็จของกลุ่มขึ้นกับสมาชิกทุกคนในกลุ่ม ในขณะที่เดียวกันสมาชิกแต่ละคนจะประสบความสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อกลุ่มประสบความสำเร็จ ความสำเร็จของบุคคลและของกลุ่มขึ้นอยู่กับกันและกัน

5.1.2 การมีปฏิสัมพันธ์เกื้อหนุนกัน (Face-to-face promotive interaction) การที่สมาชิกในกลุ่มมีการพึ่งพาช่วยเหลือเกื้อกูล เป็นปัจจัยที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กันและกันในทางที่จะช่วยให้กลุ่มบรรลุเป้าหมาย สมาชิกกลุ่มจะห่วงใย ใ้วางใจ ส่งเสริม และช่วยเหลือกันและกันในการทำงานต่าง ๆ ร่วมกัน ส่งผลให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน

5.1.3 การกำหนดภาระหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละคน (Individual accountability) สมาชิกในกลุ่มการเรียนรู้ทุกคนจะต้องมีหน้าที่รับผิดชอบและพยายามทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ ไม่มีใครที่จะได้รับประโยชน์ โดยไม่ทำหน้าที่ของตน ดังนั้นกลุ่มจึงจำเป็นต้องมีระบบตรวจสอบผลงาน ทั้งที่เป็นรายบุคคลและรายกลุ่ม

5.1.4 การใช้ทักษะระหว่างบุคคลและทักษะกลุ่มย่อย (Interpersonal and small group skills) การเรียนรู้แบบร่วมมือจะประสบความสำเร็จได้ ต้องอาศัยทักษะที่สำคัญ ๆ หลายประการ เช่น ทักษะทางสังคม ทักษะการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ทักษะการทำงานกลุ่ม ทักษะการสื่อสาร และทักษะการแก้ปัญหาขัดแย้ง รวมทั้งการเคารพ ขอมรับ และไว้วางใจกันและกัน ซึ่งผู้สอนควรสอนและฝึกให้แก่ผู้เรียน เพื่อช่วยให้ดำเนินงานไปได้

5.1.5 การใช้กระบวนการกลุ่ม (Group processing) กลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมือจะต้องมีการวิเคราะห์กระบวนการทำงานของกลุ่ม เพื่อช่วยให้กลุ่มเกิดการเรียนรู้และปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้น

5.2 การประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้

การเรียนรู้แบบร่วมมือ ผู้สอนควรจัดระเบียบขั้นตอนการทำงานหรือฝึกฝนให้ผู้เรียนดำเนินงานอย่างเป็นระบบระเบียบ เพื่อช่วยให้งานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ กระบวนการที่ใช้ในการเรียนรู้แบบร่วมมือมีดังนี้

5.2.1 ด้านการวางแผนการจัดการเรียนรู้ ผู้สอนควรมีการวางแผนการจัดการเรียนการสอนครั้งนี้ มีการกำหนดจุดมุ่งหมายของบทเรียนทั้งทางด้านความรู้และทักษะกระบวนการต่าง ๆ การกำหนดขนาดของกลุ่มที่เหมาะสม การกำหนดองค์ประกอบของกลุ่ม กำหนดบทบาทของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่ม จัดสถานที่ให้เหมาะสมในการทำงาน จัดสาระ วัสดุ หรืองานที่จะให้ผู้เรียนทำวิเคราะห์สาระ งานหรือวัสดุที่จะให้ผู้เรียนได้เรียนรู้

5.2.2 ด้านการสอน ผู้สอนควรมีการเตรียมกลุ่มเพื่อมีการเรียนรู้ร่วมกันดังนี้ อธิบายชี้แจงเกี่ยวกับงานของกลุ่ม เกณฑ์การประเมินผลงานของผู้เรียนจะต้องมีความเข้าใจตรงกันถึงความสำคัญและวิธีการของการพึ่งพาและเกื้อกูลกัน วิธีการช่วยเหลือกันระหว่างกลุ่มความสำคัญและวิธีการในการตรวจสอบ และชี้แจงพฤติกรรมที่คาดหวัง

5.2.3 ด้านการควบคุมกำกับและช่วยเหลือกลุ่ม ผู้สอนควรดำเนินการควบคุมกำกับและช่วยเหลือกลุ่มดังนี้ ดูแลให้สมาชิกกลุ่มมีการปรึกษาหารือกันอย่างใกล้ชิด สังเกตการณ์ทำงานร่วมกันของกลุ่ม เข้าไปช่วยเหลือกลุ่มตามความเหมาะสมและมีการสรุปการเรียนรู้ ผู้สอนควรให้กลุ่มสรุปประเด็นการเรียนรู้ที่ได้จากการเรียนรู้แบบร่วมมือ เพื่อช่วยให้การเรียนรู้มีความชัดเจนขึ้น

5.2.4 ด้านการประเมินผลและวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้ ผู้สอนควรดำเนินการด้านการประเมินผลและวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้ ดังนี้ มีการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งทางด้านปริมาณและคุณภาพ โดยใช้วิธีการที่หลากหลาย และควรให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมิน ผู้สอนควรจัดให้ผู้เรียนมีเวลาในการคิดวิเคราะห์การทำงานของกลุ่มและพฤติกรรมของสมาชิกกลุ่ม เพื่อให้มีโอกาสเรียนรู้ที่จะปรับปรุงส่วนบกพร่องของกลุ่ม

การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีแนวคิดมาจากแนวคิดของ John Dewey ซึ่งเป็นต้นคิดในเรื่องของการเรียนรู้โดยการกระทำ หรือ Learning by doing ทฤษฎีนี้เป็นที่ยอมรับทั่วโลก ซึ่งรูปแบบของการจัดการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติโดยเปลี่ยนบทบาทจาก “ผู้รับ” มาเป็น “ผู้เรียน” และบทบาทของ “ครู” เป็นผู้ถ่ายทอดข้อมูลมาเป็น “ผู้จัดประสบการณ์การเรียนรู้” ให้ผู้เรียนได้ปรับบทบาทนี้เท่ากับเป็นการเปลี่ยนจุดการเรียนรู้

ความหมายของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนี้ ษนาธิป พรกุล (2543, หน้า 50) ได้ให้ความหมายว่า การเรียนรู้ที่เกิดจากการคิด การค้นคว้า การทดลอง และการสรุปเป็นความรู้โดยตัวผู้เรียนเอง ผู้สอนจะเปลี่ยนบทบาทหน้าที่จากการถ่ายทอดความรู้มาเป็นผู้วางแผน จัดการ ชี้แนะ และอำนวยความสะดวกให้กับผู้เรียน ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จึงหมายถึงการจัดการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ทิสนา เขมมณี (2547, หน้า 120) กล่าวว่า กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นตัวตั้ง โดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับผู้เรียนและประโยชน์สูงสุดที่ผู้เรียนควรจะได้รับ และมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้ ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเต็มตัวและได้ใช้กระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ อันจะนำผู้เรียนไปสู่การเกิดการเรียนรู้ที่แท้จริง

สำลี รักษุทธิ (2544, หน้า 1) กล่าวว่า การจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุดคือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ตามมาตรา 22-24 โดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม คือ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมสร้างสรรค์ กิจกรรมทางการศึกษา ลงมือปฏิบัติจริง ครูเปลี่ยนบทบาทจากการเป็นผู้ชี้บอก ให้ความรู้อย่างเดียว เป็นผู้คอยอำนวยความสะดวก คอยช่วยเหลือแนะนำ รวมทั้งเป็นที่ปรึกษาให้กับนักเรียน

บรรพต สุวรรณประเสริฐ (2544, หน้า 5) กล่าวว่า กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด หมายถึง การกำหนดจุดหมาย สาระ กิจกรรม แหล่งเรียนรู้ สื่อการเรียน และการประเมินผลที่มุ่งพัฒนา “คน” และ “ชีวิต” ให้เกิดประสบการณ์การเรียนรู้เต็มตามความสามารถ สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจและความต้องการของผู้เรียน

พิมพ์พันธ์ เตชะคุปต์ (2542, หน้า 35) กล่าวว่า การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางเป็นแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนใช้กระบวนการสร้างความรู้ด้วยตนเอง เป็นการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียน มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมอย่าง กระฉับกระเฉงเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายเป็นวิธีการที่ให้อำนาจแก่ผู้เรียน ซึ่งจะนำไปสู่

การเรียนรู้ตลอดชีวิต

วัตเนาพร ระงับทุกข์ (2542, หน้า 4) กล่าวว่า การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง คือ การจัดการเรียนการสอนที่ให้ความสำคัญกับผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักเรียนรู้ด้วยตนเองเรียนในเรื่องที่สอดคล้องกับความสามารถและความต้องการของตนเองและได้พัฒนาศักยภาพของตนเองได้เต็มที่

วชิราพร อัจฉริยโกศล (2548, หน้า 78) กล่าวว่า การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง คือ “กระบวนการเรียนรู้ที่ให้อิสระแก่ผู้เรียนในการสำรวจสิ่งที่ศึกษาในด้านที่สนใจ ผลักดันให้หาคำตอบโดยได้รับการสนับสนุนอย่างเข้าใจจากผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) ซึ่งก็คือผู้สอนนั่นเอง เป็นกระบวนการเรียนรู้แบบทั้งตัวบุคคล รวมทั้งสติปัญญา ความคิด และความรู้สึก”

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544, หน้า 79) กล่าวว่า การจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง หมายถึง การจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้มากที่สุด โดยให้ผู้เรียนเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ได้คิดเอง ปฏิบัติเอง และมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลหรือแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย จนสามารถสร้างความรู้ด้วยตนเองและนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตได้ โดยครูเป็นผู้วางแผนร่วมกับผู้เรียน จัดบรรยายให้เอื้อต่อการเรียนรู้ กระตุ้น ท้าทาย ให้กำลังใจ และช่วยแก้ปัญหาหรือชี้แนะแนวทางการแสวงหาความรู้ที่ถูกต้องให้แก่ผู้เรียนเป็นรายบุคคล

จากแนวความคิดดังกล่าวสรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ให้ความสำคัญกับผู้เรียน เน้นให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่มแสวงหา วิเคราะห์ จัดการความรู้ และลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเองตามความต้องการและความสนใจ และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

หลักการของการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การปฏิรูปการศึกษามีผลต่อการพัฒนาคนให้เป็นคนเก่งคนดีได้นั้น หัวใจของการปฏิรูปการศึกษาจะต้องปฏิรูปการเรียนการสอนหรือปฏิรูปการเรียนรู้เป็นอันดับแรก โดยครูอาจารย์ในทุกสถานศึกษาจะต้องเลิกการเรียนการสอนที่ยึดครูเป็นศูนย์กลาง เปลี่ยนเป็นยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางหรือเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สาระสำคัญของการปฏิรูปการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางหรือเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้น เป็นการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมการเรียนรู้ โดยเน้นประโยชน์ที่ผู้เรียนจะได้รับ พร้อมทั้งคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ปลุกฝังให้ผู้เรียนรู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ใฝ่รู้ใฝ่เรียน มีนิสัยรักการเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังนั้นการปฏิรูปการเรียนรู้จึงควรเริ่มที่สถานศึกษาทุกแห่งดำเนินการพัฒนากระบวนการเรียนรู้และจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการประกันคุณภาพภายในผสมผสานอยู่ในกระบวนการเรียนรู้ และการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา ถ้าหากจะกล่าวโดยสรุปของหลักสำคัญของ

การเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางหรือเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้น การจัดกิจกรรมหรือออกแบบการเรียนรู้ อาจทำได้หลายวิธีและหลายเทคนิค แต่มีข้อควรคำนึงว่าในการจัดการเรียนรู้แต่ละครั้ง แต่ละเรื่องได้เปิดโอกาสให้กับผู้เรียนได้เรียนในเรื่องต่อไปหรือไม่

1. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเป็นผู้เลือกหรือตัดสินใจในเนื้อหาสาระที่สนใจเป็นประโยชน์ต่อตัวผู้เรียนหรือไม่

2. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ โดยได้คิดได้รวบรวมความรู้ และลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเองหรือไม่

ซึ่งทิสนา แคมมณี (2547, หน้า 67) ได้นำเสนอแนวคิดในการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม และสามารถนำไปใช้เป็นแนวปฏิบัติได้ ดังนี้

1. กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีควรช่วยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมทางด้านร่างกาย (Physical participation) คือ เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเคลื่อนไหวร่างกาย เพื่อช่วยให้ประสาทการเรียนรู้ของผู้เรียนตื่นตัว พร้อมทั้งจะรับข้อมูลและการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น การรับรู้เป็นปัจจัยสำคัญในการเรียนรู้ ถ้าผู้เรียนอยู่ในสภาพที่ไม่พร้อม แม้จะมีการให้ความรู้ที่ดี ๆ ผู้เรียนก็ไม่สามารถรับได้ ดังจะเห็นได้ว่า ถ้าปล่อยให้ผู้เรียนนั่งนาน ๆ ในไม่ช้าผู้เรียนก็จะหลับหรือคิดเรื่องอื่น ๆ แต่ทำให้มีการเคลื่อนไหวทางกายบ้าง ก็จะทำให้ประสาทการเรียนรู้ของผู้เรียนตื่นตัวและพร้อมที่จะรับและเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ดี ดังนั้นกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียน จึงควรเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เคลื่อนไหว ในลักษณะใดลักษณะหนึ่งเป็นระยะ ๆ ตามความเหมาะสมกับวัยและระดับความสนใจของผู้เรียน

2. กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีควรช่วยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมทางสติปัญญา (Intellectual participation) คือ เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเคลื่อนไหวทางสติปัญญาต้องเป็นกิจกรรมที่ท้าทายความคิดของผู้เรียน สามารถกระตุ้นสมองของผู้เรียนให้เกิดการเคลื่อนไหว ต้องเป็นเรื่องที่ไม่ยากหรือง่ายเกินไป ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนุกที่จะคิด

3. กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดี ควรช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางสังคม (Social participation) คือ เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับบุคคลหรือสิ่งแวดล้อมรอบตัว เนื่องจากมนุษย์จำเป็นต้องอยู่รวมกันเป็นหมู่คณะ มนุษย์ต้องการเรียนรู้ที่จะปรับตัวเข้ากับผู้อื่นและสภาพแวดล้อมต่าง ๆ การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ทางด้านสังคม

4. กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีควรช่วยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมทางอารมณ์ (Emotional participation) คือ เป็นกิจกรรมที่ส่งผลต่ออารมณ์ความรู้สึกของผู้เรียน ซึ่งจะช่วยให้การเรียนรู้นั้นเกิดความหมายต่อตนเอง โดยกิจกรรมดังกล่าวควรเกี่ยวข้องกับผู้เรียนโดยตรง โดยปกติการมีส่วนร่วมทางอารมณ์นี้มักเกิดขึ้นพร้อมกับการกระทำอื่น ๆ อยู่แล้ว เช่น กิจกรรมทางกาย สติปัญญา

และสังคม ทุกครั้งที่ผู้สอนให้ผู้เรียนเคลื่อนที่เปลี่ยนอิริยาบถ เปลี่ยนกิจกรรม ผู้เรียนจะเกิดอารมณ์ ความรู้สึกอาจเป็นความพอใจ ไม่พอใจ หรือเฉย ๆ การออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ สามารถใช้ได้กับการจัดการสอนทุกวิชา เพียงแต่ธรรมชาติของเนื้อหาวิชาที่ ต่างกัน จะมีลักษณะที่เอื้ออำนวยให้ผู้สอนออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในจุดเด่นที่ต่างกัน คือ

4.1 รายวิชาที่มีเนื้อหามุ่งให้ผู้เรียนเรียนรู้กฎเกณฑ์และการนำเอากฎเกณฑ์ไป ประยุกต์ใช้แก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ เช่น วิชาคณิตศาสตร์ หรือการใช้ไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ ผู้สอนสามารถใช้กิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สร้างองค์ความรู้ด้วยตัวเอง โดยใช้วิธีสอนแบบ อุปนัย และเปิดโอกาสให้ผู้เรียน ได้นำกฎเกณฑ์ที่ทำความเข้าใจได้ไปใช้แก้ปัญหาในสถานการณ์ ต่าง ๆ โดยใช้วิธีการสอนแบบนิรนัย การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นก็จะเป็นการเรียนรู้ที่ยั่งยืน เพราะผู้เรียน ได้สร้างความรู้ด้วยตัวเอง

4.2 รายวิชาที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ค้นพบความรู้จากการค้นคว้าทดลองและ การอภิปรายโดยใช้หลักเหตุผล เช่น วิชาวิทยาศาสตร์ผู้เรียนมีโอกาสที่จะได้สร้างความรู้เองโดยตรง เพียงแต่ผู้สอนต้องรู้จักการใช้คำถามที่ช่วยและเชื่อมโยงความคิด ประกอบกับการได้มีโอกาสทำการ ทดลองเป็นการปฏิบัติร่วมกัน ผู้เรียนจะได้มีปฏิสัมพันธ์กัน มีการเคลื่อนไหวร่างกายเพื่อสร้าง ความรู้ผ่านกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่ทำกันมาอยู่แล้ว

4.3 รายวิชาที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รับข้อมูลที่หลากหลายเกี่ยวกับการดำเนินชีวิต ของคนในสังคม ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ข้อมูลที่มีลักษณะช่วยให้ออกความคิดเห็นได้ เช่น วิชาสังคมศึกษา และวรรณคดี เป็นลักษณะพิเศษที่ผู้สอนจะนำมาใช้เป็นเครื่องมือให้เกิดกิจกรรม การใช้ความคิดอภิปราย นำไปสู่ข้อสรุป เป็นผลของการเรียนรู้และการสร้างนิสัยยอมรับฟัง ความคิดเห็นกัน เป็นวิถีทางที่ดีในการปลูกฝังประชาธิปไตยให้กับผู้เรียน

4.4 รายวิชาที่ต้องอาศัยการเคลื่อนไหวร่างกายเป็นหลัก เช่น พลศึกษา และการงาน อาชีพ ผู้สอนควรใช้โอกาสดังกล่าวให้ผู้เรียนความรู้ผ่านกระบวนการทำงาน

4.5 รายวิชาที่ส่งเสริมความคิดจินตนาการ และการสร้างสุนทรียภาพ เช่น วิชาศิลปะ และดนตรี นอกจากจะมีโอกาสเคลื่อนไหวร่างกายแล้ว ผู้เรียนยังมีโอกาสได้สร้างความรู้และ ความรู้สึกที่ดีผ่านกระบวนการทำงานที่ผู้สอนออกแบบไว้ให้ ผู้สอนที่ประสบความสำเร็จใน การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมักเป็นผู้สอนที่มีความตั้งใจและสนุก ในการทำงาน สอนเป็นคนช่างสังเกตและเอาใจใส่ผู้เรียน และมักจะ ได้ผลการตอบสนองที่ดีจากผู้เรียน แม้จะยัง ไม่มากในจุดเริ่มต้น แต่เมื่อปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอก็จะสังเกตได้ถึงการเปลี่ยนแปลงของผู้เรียน ในทางที่ดีขึ้น

รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือการจัดการเรียนรู้ที่คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของผู้เรียน โดยครูผู้สอนหรือผู้จัดการเรียนรู้ พยายามหารูปแบบวิธีการที่เหมาะสมกับผู้เรียนที่จะให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาและเกิดการเรียนรู้ได้มากที่สุด การสอนแบบต่าง ๆ โดยครูผู้สอนอธิบายหรือป้อนความรู้ให้ฝ่ายเดียวคงเป็นแบบอย่างหรือแนวทางที่ค่อนข้างเก่าและล้าสมัยไปแล้ว ผู้เรียนไม่มีโอกาสได้คิด ได้สร้างความรู้ใหม่ ๆ ครูผู้สอนมีความรู้แค่ไหนก็ถ่ายทอดให้แค่นั้น ส่วนผู้เรียนจะได้แค่นั้นที่สุดแล้วแต่ความสามารถของแต่ละคน การเรียนการสอนก็รู้สึกเบื่อหน่ายทั้งครูผู้สอนและผู้เรียน เพราะมีขั้นตอนแบบเดิม ๆ เก่า ๆ ภายในห้องสี่เหลี่ยมเดิม ๆ แต่ในปัจจุบันหมดยุคสมัยดังกล่าวแล้ว ครูพันธุ์ใหม่และนักเรียนพันธุ์ใหม่ต้องร่วมกันเรียนรู้พร้อมกัน คิดสร้างสรรค์สิ่งแปลก ๆ ใหม่ร่วมกัน ร่วมคิดร่วมเรียนรู้ในสิ่งใหม่ ๆ แต่ก่อนอื่นจะต้องมาเรียนรู้กันก่อนว่าการออกแบบและการวางแผนการจัดการเรียนรู้แบบใหม่ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีกระบวนการขั้นตอนอย่างไรจะได้นำวิธีการหลักการและแนวคิดไปประยุกต์ใช้และพัฒนาให้เกิดประโยชน์กับตัวครูผู้สอน และผู้เรียนต่อไป

ตารางที่ 1 รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

เทคนิค/ วิธีการสอน	ทักษะ/ พฤติกรรมที่มุ่งเน้น	บทบาทผู้เรียน
1. กระบวนการสืบค้น (Inquiry process)	- การศึกษาค้นคว้า - การเรียนรู้กระบวนการ - การตัดสินใจ - ความคิดสร้างสรรค์	ศึกษาค้นคว้า เพื่อสืบค้น ข้อความรู้ด้วยตนเอง
2. การเรียนแบบค้นพบ (Discovery learning)	- การสังเกต การสืบค้น - การให้เหตุผล การอ้างอิง - การสร้างสมมติฐาน	ศึกษา ค้นพบข้อความรู้และ ขั้นตอนเรียนรู้ด้วยตนเอง
3. การเรียนแบบแก้ปัญหา (Problem-solving)	- การศึกษาค้นคว้า - การวิเคราะห์ สังเคราะห์ - ประเมินข้อมูล - การลงข้อสรุป - การแก้ปัญหา	ศึกษา แก้ปัญหาอย่างเป็น กระบวนการและฝึกทักษะ การเรียนรู้ที่สำคัญด้วย ตนเอง

ตารางที่ 1 (ต่อ)

เทคนิค/ วิธีการสอน	ทักษะ/ พฤติกรรมที่มุ่งเน้น	บทบาทผู้เรียน
4. การเรียนแบบสร้างแผนผังความคิด (Concept mapping)	- การคิด - การจัดระบบความคิด	จัดระบบความคิดของตนเองให้ชัดเจน เห็นความสัมพันธ์
5. การตั้งคำถาม (Questioning)	- กระบวนการคิด - การตีความ - การไตร่ตรอง - การถ่ายทอดความคิด ความเข้าใจ	เรียนรู้จากคิดเพื่อสร้างข้อคำถามและคำตอบด้วยตนเอง
6. การศึกษาเป็นรายบุคคล (Individual study)	- การศึกษาค้นคว้าข้อความรู้ - การนำความรู้ไปใช้ ประโยชน์ - ความรับผิดชอบ	เรียนรู้อย่างเป็นอิสระด้วยตนเอง
7. การจัดการเรียนการสอนที่ใช้เทคโนโลยี (Technology-related instruction) ประกอบด้วย - ศูนย์การเรียนรู้ - ชุดการสอน - บทเรียนสำเร็จรูป - คอมพิวเตอร์ช่วยสอน - e-learning	- การตอบคำถาม - การแก้ปัญหา - การนำความรู้ไปใช้ ประโยชน์ - การเรียนรู้ที่ต้องการผลการเรียนรู้ทันที - การเรียนรู้ตามลำดับขั้นตอน	เรียนรู้ด้วยตนเองตามระดับความรู้ความสามารถของตนเอง มีการแก้ไขฝึกซ้ำเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจและความเชี่ยวชาญ
8. การอภิปรายกลุ่มใหญ่ (Whole-class discussion)	- การแสดงความคิดเห็น - การวิเคราะห์ - การตีความ - การสื่อความหมาย - ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ - การสรุปความ	มีอิสระในการแสดงความคิดเห็น มีบทบาทมีส่วนร่วมในการสร้างข้อความรู้

ตารางที่ 1 (ต่อ)

เทคนิค/ วิธีการสอน	ทักษะ/ พฤติกรรมที่มุ่งเน้น	บทบาทผู้เรียน
9. การอภิปรายกลุ่มย่อย (Small-group discussion)	<ul style="list-style-type: none"> - กระบวนการกลุ่ม - การวางแผน - การแก้ปัญหา - การตัดสินใจ - ความคิดระดับสูง - ความคิดสร้างสรรค์ - การแก้ไขข้อขัดแย้ง - การสื่อสาร - การประเมินผลงาน - การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ 	<p>รับผิดชอบต่อบทบาทต่อหน้าที่ของตนเองในฐานะพผู้นำกลุ่มหรือสมาชิกกลุ่มทั้งในบทบาทการทำงานและบทบาทเกี่ยวกับการรวมกลุ่มในการสร้างข้อความรู้หรือผลงานกลุ่ม</p>
9.1 เทคนิคคู่คิด (Think-pair-share)	<ul style="list-style-type: none"> - การค้นคว้าหาคำตอบ - การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น 	<p>รับผิดชอบการเรียนรู้ร่วมกับเพื่อน</p>
9.2 เทคนิคการระดม พลังสมอง (Brainstorming)	<ul style="list-style-type: none"> - การมีส่วนร่วม - การแสดงความคิดเห็น - ความคิดสร้างสรรค์ - การแก้ปัญหา 	<p>แสดงความคิดเห็นอย่างหลากหลายในเวลาอันรวดเร็ว</p>
9.3 เทคนิค Buzzing	<ul style="list-style-type: none"> - การค้นคว้าคำตอบด้วยเวลาจำกัด 	<p>แสดงความคิดเห็นเพื่อหาข้อสรุปในเวลาอันจำกัด</p>
9.4 การอภิปรายกลุ่มแบบ ต่าง ๆ (Panel, forum, symposium, seminar)	<ul style="list-style-type: none"> - การสื่อสาร - การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น - การสรุปข้อความรู้ 	<p>รับฟังข้อมูลความคิดเห็นเพื่อหาข้อสรุปในเวลาอันจำกัด</p>
9.5 กลุ่มตัว	<ul style="list-style-type: none"> - การฝึกซ้ำ - การสื่อสาร 	<p>ทบทวนจากกลุ่มหรือเรียนเพิ่มเติม</p>
10. การฝึกปฏิบัติ	<ul style="list-style-type: none"> - การค้นคว้าหาความรู้ - การรวบรวมข้อมูล - การแก้ปัญหา 	<p>ศึกษาค้นคว้าความรู้ในลักษณะกลุ่มปฏิบัติการ</p>

ตารางที่ 1 (ต่อ)

เทคนิค/ วิธีการสอน	ทักษะ/ พฤติกรรมที่มุ่งเน้น	บทบาทผู้เรียน
11. เกม (Games)	<ul style="list-style-type: none"> - การคิดวิเคราะห์ - การตัดสินใจ - การแก้ปัญหา 	ได้เล่นเกมด้วยตนเองภายใต้กฎหรือกติกาที่กำหนด ได้คิดวิเคราะห์พฤติกรรมและเกิดความสนุกสนานในการเรียน
12. กรณีศึกษา (Case studies)	<ul style="list-style-type: none"> - การค้นคว้าหาความรู้ - การอภิปราย - การวิเคราะห์ - การแก้ปัญหา 	ได้ฝึกคิดวิเคราะห์อภิปรายเพื่อสร้างความเข้าใจแล้วตัดสินใจเลือกแนวทางแก้ปัญหา
13. สถานการณ์จำลอง (Simulation)	<ul style="list-style-type: none"> - การแสดงความคิดเห็น - ความรู้สึก - การวิเคราะห์ 	ได้ทดลองแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ในสถานการณ์ที่จำลองใกล้เคียงสถานการณ์จริง
14. ละคร (Dramatization)	<ul style="list-style-type: none"> - ความรับผิดชอบในบทบาท - การทำงานร่วมกัน - การวิเคราะห์ 	ได้ทดลองแสดงบทบาทตามที่กำหนดเกิดประสบการณ์เข้าใจความรู้สึก เหตุผล และพฤติกรรมผู้อื่น
15. บทบาทสมมติ	<ul style="list-style-type: none"> - มนุษย์สัมพันธ์ - การแก้ปัญหา - การวิเคราะห์ 	ได้ลองสวมบทบาทต่าง ๆ และศึกษาวิเคราะห์ความรู้สึกและพฤติกรรมตน
16. การเรียนแบบร่วมมือ (Cooperative learning) ประกอบด้วยเทคนิค JIGSAW, JIGSAW II, TGT, STAD, LT, GI NHT, Co-op	<ul style="list-style-type: none"> - กระบวนการกลุ่ม - การสื่อสาร - ความรับผิดชอบร่วมกัน - ทักษะทางสังคม - การแก้ปัญหา - การคิดแบบหลากหลาย - การสร้างบรรยากาศการทำงานร่วมกัน 	ได้เรียนรู้บทบาทสมาชิกกลุ่มมีบทบาทหน้าที่ รู้จักการไว้วางใจให้เกียรติและรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนสมาชิกกลุ่ม และรับผิดชอบการเรียนรู้ของตนและเพื่อน ๆ ในกลุ่ม

ตารางที่ 1 (ต่อ)

เทคนิค/ วิธีการสอน	ทักษะ/ พฤติกรรมที่มุ่งเน้น	บทบาทผู้เรียน
17. การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory learning)	- การนำเสนอความคิด - ประสบการณ์ - การสื่อสารและปฏิสัมพันธ์ - กระบวนการกลุ่ม	มีส่วนร่วมในการอภิปราย แสดงความคิดเห็นหรือปฏิบัติ จนได้ข้อสรุป
18. การเรียนการสอนแบบบูรณาการ แบบ Shoreline method	- การค้นคว้าหาความรู้ - การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง - ทักษะทางสังคม - กระบวนการกลุ่ม - การสื่อสาร - การแก้ปัญหา	มีส่วนร่วมในการเรียนทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจและ การคิด ดำเนินการเรียนด้วย ตนเองทั้งในห้องเรียนและ สถานการณ์จริง ศึกษา ปฏิบัติ ด้วยตนเองทุกเรื่อง ร่วมแรง ร่วมใจด้วยความเต็มใจ

วิธีสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

จากรายงานการวิจัยของ ทักษิณา เครือหงส์ (2550) ได้เสนอแนวทางสำหรับผู้สอนที่ใช้หลักการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ไว้ดังนี้

1. ครูผู้สอนมีความรู้ มีความเข้าใจ ู้เป้าหมายของการจัดการศึกษาและหลักสูตรการศึกษา โดยการศึกษาข้อมูล พระราชบัญญัติการศึกษา ตำรา เอกสารหลักสูตร หลักสูตรรายวิชา ลักษณะรายวิชาจัดทำแผนการสอน และเอกสารประกอบการสอน

2. ครูผู้สอนมีการวิเคราะห์ศักยภาพของผู้เรียนและเข้าใจผู้เรียนเป็นรายบุคคล ใช้หลักการวิเคราะห์ผู้เรียน เช่น วิเคราะห์จากรูปแบบการเรียนรู้ ความภูมิใจตนเอง เจตคติต่อวิชา ความคาดหวังในการเรียน ใช้แบบวัดความรู้พื้นฐานของผู้เรียน (Pretest) ก่อนเรียน วัดผลการเรียนของผู้เรียนเป็นรายหน่วย และมีการมอบหมายงานให้ผู้เรียนในระหว่างการเรียนการสอน

3. ครูผู้สอนมีความสามารถในการจัดประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์เรียนรู้ เช่น การบูรณาการเนื้อหา การจัดการเรียนรู้เพื่อชี้แนะ การรู้จัก

4. ครูผู้สอนมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาการเรียนรู้ของตนเองและผู้เรียน เช่น ใช้คอมพิวเตอร์ในการหาความรู้จากเครือข่ายอินเทอร์เน็ต มอบหมายให้นักเรียนค้นคว้าและนำมาอภิปรายในชั้นเรียน ฝึกการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการประมวลข้อมูล และจัดทำรายงานพัฒนาและใช้สื่อการสอนโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

5. ครูผู้สอนมีการประเมินผลการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับสภาพการเรียนรู้ที่จัดให้ผู้เรียนและอิงพัฒนาการผู้เรียน เช่น มอบหมายงานเดี่ยวและงานกลุ่ม ประเมินผลการเรียนรู้จากผลงานที่มอบหมายในระหว่างเรียน และทดสอบหลังเรียน

6. ครูผู้สอนมีการนำผลประเมินมาปรับเปลี่ยนการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ ในการนำผลการประเมินการเรียนรู้มาเป็นแนวทางในการปรับเปลี่ยนการเรียนการสอนอาจทำได้โดย

6.1 ให้นักเรียนศึกษาบทเรียนนอกเวลาแล้วนำมาเสนอรายงานหน้าชั้น (Presentation)

6.2 มอบหมายงานให้นักเรียนค้นคว้าด้วยตนเองแล้วทำรายงาน (Report)

6.3 ให้นักเรียนอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นแทนการถาม-ตอบ

7. ครูผู้สอนมีการวิจัยเพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้ของผู้เรียน และนำผลไปใช้พัฒนาผู้เรียน วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2542) ได้รวบรวมวิธีสอนแบบต่าง ๆ ที่สามารถนำมาใช้ให้สัมพันธ์กับเนื้อหา ประสบการณ์การพัฒนาทักษะตามวัตถุประสงค์ของหน่วยเรียนนั้น ๆ ซึ่งมีอยู่มากมายหลายแบบ ดังต่อไปนี้

7.1 วิธีสอนแบบเน้นปัญหา (Problem-based teaching and learning)

7.2 วิธีสอนแบบเน้นโครงการ (Project-based teaching and learning)

7.3 วิธีสอนแบบเน้นทักษะปฏิบัติ (Skill-based teaching and learning)

7.4 วิธีสอนแบบเน้นกระบวนการสืบสวน (Inquiry-based)

7.5 วิธีสอนแบบเน้นกระบวนการคิด (Thinking-based)

7.6 วิธีสอนแบบเน้นความคิดรวบยอด (Concept-based)

7.7 วิธีสอนแบบเน้นกระบวนการกลุ่ม (Group process-based)

7.8 วิธีสอนแบบตั้งคำถาม (Questioning-based)

7.9 วิธีสอนแบบโต้แย้ง (Debate)

7.10 วิธีสอนแบบแสดงบทบาทสมมติ (Role playing)

7.11 วิธีสอนแบบกรณีตัวอย่าง (Case)

7.12 วิธีสอนแบบใช้บทเรียนแบบเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-learning module)

ตัวบ่งชี้ของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

วิธีสอนที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผู้สอนสามารถใช้วิธีการใด ๆ ก็ได้ที่เป็นวิธีสอนที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียน อาจใช้วิธีใดวิธีหนึ่งหรือหลาย ๆ วิธีในการสอนในครั้งหนึ่ง ๆ ดังเช่น วิธีการอภิปราย วิธีการค้นพบ วิธีสืบสอบแบบแนะนำ วิธีสอนแบบสตอรีไลน์ วิธีสอนแบบเน้นปัญหา วิธีสอนแบบแก้ปัญหาวิธีสอนแบบเน้นการเรียนรู้ด้วยตนเอง วิธีอริยสัจสี่ กรณีศึกษาทักษะกระบวนการ 9 ขั้นตอน วิธีใช้สถานการณ์จำลอง วิธีการเชื่อมโยงมโนทัศน์

วิธีสอนกลุ่มสัมพันธ์ วิธีการเรียนแบบร่วมมือ เป็นต้น การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีตัวบ่งชี้ที่จะใช้เป็นแนวทางในการประเมิน ได้ว่าได้มีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญหรือไม่ โดยประเมินจากครูผู้สอนเมื่อเขียนแผนการสอน และเมื่อนำแผนการสอนไปใช้ใน ห้องเรียนและประเมินจากผู้เรียนจากพฤติกรรมการเรียน ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้น ยังมีระบบจากต่ำสุดไปหาสูงสุด เกณฑ์ที่ใช้ประเมิน คือ สังเกตว่านักเรียนมีส่วนร่วมมากน้อยเพียงใด อย่างไรก็ตามถ้านักเรียนมีส่วนร่วมสร้างความรู้ ด้วยตนเองอย่างแท้จริงจากสิ่งที่ผู้เรียนต้องการรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนจะมีบทบาทมากที่สุด แต่ผู้สอน จะมีบทบาทน้อยลง ในทางตรงกันข้ามถ้าผู้สอนมีบทบาทกำหนดหัวเรื่องกิจกรรม รวมทั้งสื่อเพื่อจัด ประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนสร้างความรู้เองในลักษณะนี้ผู้สอนและผู้เรียน อาจมีบทบาทเท่า ๆ กัน ซึ่งก็ยังจัดเป็นการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเช่นกัน แต่อยู่ในระดับปานกลาง เพื่อให้ การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้สอนจึงอาจเริ่มต้นฝึกให้ ผู้เรียนเริ่มมีบทบาทในการเรียนรู้จากระดับน้อยจนมากขึ้นตามลำดับ ซึ่งจะทำให้ผู้สอนมีบทบาทใน การสอนน้อยลงตามลำดับไปด้วย ตัวบ่งชี้ของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยพิจารณาทั้งผู้สอนและผู้เรียน มีดังต่อไปนี้

เมื่อพิจารณาผู้สอน

1. ผู้สอนจัดการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนสร้างความรู้ใหม่เอง (Construction of the new knowledge)
2. ผู้สอนให้ผู้เรียนใช้ทักษะกระบวนการ (Process skills) คือ กระบวนการคิด (Thinking process) กระบวนการกลุ่ม (Group process) และการสร้างความรู้ด้วยตนเอง
3. ผู้สอนให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียน (Participation) คือ มีส่วนร่วมทั้งด้านปัญญา กาย อารมณ์ และสังคม รวมทั้งให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction) กับทั้งสิ่งมีชีวิตและกับ สิ่งไม่มีชีวิต เช่น หนังสือ สถานที่ต่าง ๆ คอมพิวเตอร์ เป็นต้น
4. ผู้สอนสร้างบรรยากาศเอื้อต่อการเรียนรู้ ทั้งบรรยากาศทากายภาพและจิตใจ เพื่อให้ ผู้เรียนเรียนอย่างมีความสุข (Happy learning)
5. ผู้สอนมีการวัดและประเมินผลทั้งทักษะ กระบวนการ จิตความสามารถ ศักยภาพของ ผู้เรียน และผลผลิตจากการเรียนรู้ ซึ่งเป็นการประเมินตามสภาพจริง (Authentic assessment)
6. ผู้สอนพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ (Application)
7. ผู้สอนเปลี่ยนบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) คือ เป็นผู้จัด ประสบการณ์ รวมทั้งสื่อการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนใช้เป็นแนวทางสร้างความรู้ด้วยตนเอง คือ ผู้สอนที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกนั้น มีบทบาท ดังนี้

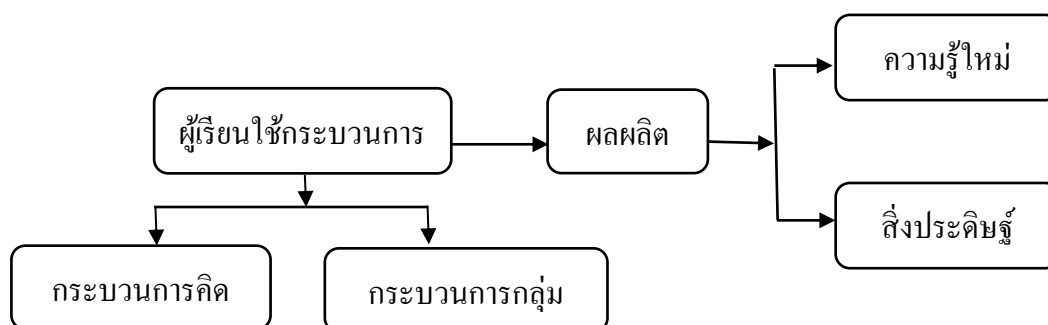
- 7.1 เป็นผู้นำเสนอ (Presenter)
- 7.2 เป็นผู้สังเกต (Observer)
- 7.3 เป็นผู้ถาม (Asker)
- 7.4 เป็นผู้ให้การเสริมแรง (Reinforcer)
- 7.5 เป็นผู้แนะนำ (Director)
- 7.6 เป็นผู้สะท้อนความคิด (Reflector)
- 7.7 เป็นผู้จัดบรรยากาศ (Atmosphere organizer)
- 7.8 เป็นผู้จัดระเบียบ (Organizer)
- 7.9 เป็นผู้แนะแนว (Guide)
- 7.10 เป็นผู้ประเมิน (Evaluator)
- 7.11 เป็นผู้ให้คำชื่นชม (Appraiser)
- 7.12 เป็นผู้กำกับ (Coacher)

เมื่อพิจารณาผู้เรียน

1. ผู้เรียนสร้างความรู้ รวมทั้งสร้างสิ่งประดิษฐ์ด้วยตนเอง
2. ผู้เรียนใช้ทักษะกระบวนการ คือ กระบวนการคิด และกระบวนการกลุ่ม สร้างความรู้ด้วยตนเอง

3. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียน และมีปฏิสัมพันธ์
4. ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข
5. ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ได้

ตัวบ่งชี้สำคัญในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง คือ การให้ผู้เรียนใช้กระบวนการสร้างความรู้ใหม่ และสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ ด้วยตนเอง

ภาพที่ 2 แผนภาพการใช้กระบวนการสร้างความรู้ใหม่และสิ่งประดิษฐ์ใหม่ (พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์, 2550, หน้า 28)

การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้จัดเป็นกิจกรรมสำคัญในการจัดการเรียนรู้ที่ตอบคำถามเกี่ยวกับผลการเรียนรู้ของผู้เรียนว่าเป็นไปตามเป้าหมายผลการเรียนรู้ที่คาดหวังหรือไม่อย่างไร มากน้อยเพียงใด ในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การวัดและประเมินผลเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นในกระบวนการจัดการเรียนรู้ โดยเน้นการวัดทักษะกระบวนการ พฤติกรรมการคิดที่ซับซ้อน ความรู้ที่ผู้เรียนได้จากการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ผ่านพฤติกรรมที่แสดงออกในการเรียน ผลผลิตที่ผู้เรียนสร้างขึ้น การวัดและประเมินผลจึงต้องใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อมูลตามสภาพจริง

การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้

ความหมายของการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นกระบวนการตัดสินคุณค่าของสาระการเรียนรู้ และพัฒนาการด้านความรู้ ทักษะและคุณธรรมของผู้เรียน โดยเน้นการวัดผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนอย่างต่อเนื่องทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน มีการใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลายสอดคล้องกับเนื้อหาสาระ และกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน การวัดและประเมินผลนี้สามารถช่วยพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ตามศักยภาพสูงสุดหรือให้ได้ตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ (เอมอร จังศิริพรปกรณ์, 2546, หน้า 150)

วัตถุประสงค์ของการวัดและประเมินผล

1. เพื่อวินิจฉัยความรู้ความสามารถ ทักษะและกระบวนการ เจตคติ คุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมของผู้เรียน และเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาความรู้ความสามารถและทักษะ ได้เต็มตามศักยภาพ
2. เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงการเรียนรู้
3. เพื่อใช้เป็นข้อมูลป้อนกลับให้แก่ตัวนักเรียนว่าบรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้เพียงใด
4. เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการสรุปผลการเรียนรู้เปรียบเทียบ ระดับพัฒนาการของการเรียนรู้ ระดับผลสัมฤทธิ์และตัดสินผลการเรียน

วิธีการวัดผลและประเมินผล

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารประกอบการบรรยายของสำนักทะเบียนและวัดผล มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (สุพิมพ์ ศรีพันธ์วรสกุล, 2552 อ้างถึงใน สำนักส่งเสริมวิชาการ และงานทะเบียน, 2552, หน้า 25) ได้อธิบายการวัดและประเมินผลไว้ดังนี้ การวัดและประเมินผล ประกอบด้วย

1. การประเมินผลย่อย เพื่อตรวจสอบว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้หรือไม่ ซึ่งจะประเมินหลังจากจบบทเรียนหรือระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2. การประเมินผลรวม เพื่อตรวจสอบว่าผู้เรียน เรียนแล้วมีความรู้เพิ่มขึ้นมากน้อยเพียงใด

การวัด หมายถึง การกำหนดตัวเลขอย่างมีกฎเกณฑ์ โดยใช้เครื่องมือที่มีประสิทธิภาพ

การประเมิน หมายถึง การตัดสินคุณค่าเมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์

จึงสรุปได้ว่า การประเมิน = การวัด + การตัดสินคุณค่า

การวัดพฤติกรรมการเรียนรู้

Benjamin Bloom (1950 อ้างถึงใน สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน, 2552, หน้า 26) กำหนดเกณฑ์การวัดไว้ ดังนี้

1. ความรู้ ความจำ (Recognition) คือ ความสามารถในการระลึกถึงเรื่องราวต่าง ๆ ที่ผ่านมา เคยมีประสบการณ์ และสามารถถ่ายทอดสิ่งที่บันทึกไว้ออกมาได้ถูกต้องใน 3 แบบใหญ่ ๆ คือ

1.1 ความรู้เกี่ยวกับข้อเท็จจริง

1.2 ความรู้เกี่ยวกับวิธีดำเนินการ

1.3 ความรู้เกี่ยวกับความรู้รวบยอดในเรื่อง การวัดความรู้ ความจำ คือ การวัดการระลึก (Recall) ประสบการณ์ที่เกี่ยวกับรายละเอียด วิธีการข้อปฏิบัติ ข้อสรุป ตัวทฤษฎี

2. ความเข้าใจ (Comprehension) คือ ความสามารถในการแปลความ ตีความ ขยายความ แปลความ หมายถึง แปลความหมายของข้อความ ภาพตามท้องเรื่อง ได้ถูกต้อง ตีความ หมายถึง จับความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งย่อย ๆ ของเรื่องนั้น จนสามารถนำมากล่าวได้อีกนัยหนึ่ง ขยายความ หมายถึง ขยายความหมายและนัยของเรื่องนั้นออกไปจากสภาพข้อเท็จจริงเดิม คาดคะเน พยากรณ์ การวัดความเข้าใจ คือ ถามความหมายหรือนัยที่ซ่อนเร้น เช่น ใ้หยักตัวอย่างตามความหมาย เปรียบเทียบความหมาย คาดคะเนสถานการณ์เรื่องราวจากรายละเอียดหรือข้อมูล

3. การนำไปใช้ (Application) คือ ความสามารถในการนำความรู้ที่มีอยู่เดิม ไปแก้ปัญหา หรือพลิกแพลงใช้ในสถานการณ์ที่แปลกใหม่ทำนองนั้นได้ ตัวอย่างลักษณะของคำถาม เช่น

3.1 ต้องเป็นเรื่องราวใหม่ที่นักเรียนไม่ค้นเคย

3.3 คำถามต้องให้แก้ปัญหา

3.4 ตัวคำถามจะต้องเกี่ยวพันระหว่างหลักวิชา และการคิดคำตอบจะต้องมีลักษณะที่ให้เลือกใช้หลักวิชาที่เหมาะสมกับการแก้ปัญหา

การวัดและนำไปใช้ คือ การจัดการประยุกต์หลักวิชา กฎ ทฤษฎี วิธีการ เพื่ออธิบายเรื่องราวหรือปรากฏการณ์ที่แปลกใหม่ การหาผลลัพธ์ การคำนวณ เลือกวิธีการ เลือกเครื่องมือ

ที่เหมาะสมกับสถานการณ์ แก้ปัญหาในสถานการณ์จริง หรือในชีวิตประจำวัน

4. การวิเคราะห์ (Analysis) คือ ความสามารถในการแยกแยะส่วนประกอบของเรื่องราว แล้วสกัดให้เห็นความสัมพันธ์ ความสำคัญ และหลักการของเรื่องราว เพื่อค้นหาสิ่งที่ซ่อนอยู่บน เรื่องราวนั้น ความต่าง ความเข้าใจ เน้นความสามารถในการจับความหมายของเรื่องราว การนำไปใช้ เน้นการนำกฎ หลักการ และทฤษฎีมาใช้แก้ปัญหาในสถานการณ์ใหม่

การวิเคราะห์ คือ การถามสาเหตุ เหตุผล ที่มาของเหตุการณ์หรือเรื่องราว เปรียบเทียบ องค์ประกอบ ปัจจัย เพื่อหาลักษณะเด่น ข้อบกพร่อง ความสัมพันธ์ของเหตุและผล ค้นหา สรุป แนวคิด หลักการที่ยึดถือ ตัวอย่างการวัดการวิเคราะห์ เช่น

- 4.1 ข้อความนี้ผู้เขียนมีความมุ่งหมายอย่างไร
- 4.2 มนุษย์กับสังคมสัมพันธ์กันอย่างไร
- 4.3 การตัดสินใจครั้งนี้ยึดกฎหมายประเภทใด

5. การสังเคราะห์ (Synthesis) คือ ความสามารถในการรวบรวมวัตถุดิบของข้อเท็จจริง หรือความคิดเห็นตั้งแต่ 2 ชนิด หรือ 2 เรื่องขึ้นไปเข้าด้วยกัน แล้วสร้างให้เป็นสิ่งใหม่แตกต่างไป จากส่วนประกอบเดิม ลักษณะคำถามมี 3 ชนิด ได้แก่ การสังเคราะห์ข้อความ สังเคราะห์แผนงาน และสังเคราะห์ความสัมพันธ์ ตัวอย่างการวัดความสังเคราะห์ ได้แก่

- 5.1 สังเคราะห์ข้อความ เช่น สามารถแต่งโคลงได้ 1 บท
- 5.2 สังเคราะห์แผนงาน เช่น จากข้อเท็จจริงนี้ ท่านจะวินิจฉัยอย่างไร
- 5.3 สังเคราะห์ความสัมพันธ์ เช่น $A+2 = B+3$ สรุปได้ว่าอย่างไร (A มากกว่า B)

6. การประเมินค่า (Evaluation) คือ ความสามารถในการตีค่าต่าง ๆ โดยสรุปอย่างมี หลักเกณฑ์ว่าสิ่งนั้นมีคุณค่าดี เลว หรือเหมาะสมอย่างไร ลักษณะคำถามมี 2 ชนิด คือ

- 6.1 ประเมินโดยใช้เกณฑ์ภายใน: ใช้เนื้อหาเรื่องราวที่เรียนมาเป็นเกณฑ์พิจารณา ความเหมาะสม ความถูกต้อง ความสมเหตุสมผล
- 6.2 ประเมินโดยใช้เกณฑ์ภายนอก: นำคุณธรรม ค่านิยม หรือเกณฑ์ต่าง ๆ ที่สังคมยอมรับ มาเป็นมาตรฐานในการตีความ ตัวอย่างการวัดการประเมินหรือการตัดสินใจคุณค่า เช่น
  - 6.2.1 วิเคราะห์โดยให้เหตุผล
  - 6.2.2 งานวิจัยเรื่องนี้ดีหรือไม่
  - 6.2.3 การเรียกร้องของชานาสมควรหรือไม่
  - 6.2.4 จากเรื่องขุนช้างขุนแผน ขุนช้างเป็นคนดีหรือไม่ เพราะเหตุใด
  - 6.2.5 สมมติฐานดีกว่าการเดา ท่านเห็นด้วยหรือไม่ เพราะเหตุใด

ประโยชน์ของการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้มีประโยชน์ต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องหลายประการ ดังนี้

1. ประโยชน์ต่อผู้สอน

1.1 ทำให้ได้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของผู้สอนว่าเป็นอย่างไรมีข้อดีข้อบกพร่องอย่างไร สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ได้

1.2 ช่วยให้ผู้สอนทราบว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามผลลัพธ์การเรียนรู้หรือไม่ มากน้อยเพียงใด มีข้อบกพร่องที่ต้องช่วยเหลือพัฒนาหรือไม่อย่างไร

1.3 ทำให้มีข้อมูลในการวางแผนจัดการเรียนเพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน การจัดวางตัวผู้เรียน การแนะนำการศึกษาและอาชีพให้เหมาะสมกับแต่ละคน

1.4 ทำให้มีหลักฐานในการอ้างอิงผลจัดการเรียนรู้ เพื่อให้สามารถออกเอกสารหลักฐานการศึกษา รับรองผลการศึกษาของผู้เรียนได้อย่างเป็นปรนัย และมีข้อมูลในการติดต่อประสานงานกับผู้ปกครอง และบุคลากรอื่นที่เกี่ยวข้อง

2. ประโยชน์ต่อผู้เรียน

2.1 ทำให้ผู้เรียนกระตือรือร้น เอาใจใส่ ตั้งใจในการเรียนเกิดความเข้าใจในเนื้อหาที่เรียนมากขึ้น

2.2 ทำให้ผู้เรียนได้ทราบระดับผลการเรียนรู้และความก้าวหน้าในการเรียนของตนเอง

2.3 ทำให้ผู้เรียนมีข้อมูลในการวางแผนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ออกศึกษาต่อและการประกอบอาชีพของตนเองได้

3. ประโยชน์ต่อสถานศึกษา

3.1 ช่วยให้ผู้สอนได้ทราบถึงศักยภาพ ระดับคุณภาพในการจัดการศึกษา สามารถนำข้อมูลไปใช้ในการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

3.2 มีข้อมูลในการออกเอกสารหลักฐานการศึกษา รับรองผลการศึกษา ติดต่อประสานงานกับผู้ปกครองและหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

4. ประโยชน์ต่อผู้ปกครอง

4.1 ได้รับทราบผลการเรียนรู้ และพัฒนาการในการเรียนรู้ของนักเรียนในความดูแล

4.2 มีข้อมูลเพื่อการมีส่วนร่วมและสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียนและการดำเนินงานของสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

หลักการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การวัดผลและประเมินผลที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้สอนควรมีหลักดังนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายในการวัดและประเมินผลให้ชัดเจนว่าจะวัดอะไร วัดทำไม วัดอย่างไร วัดช่วงใด และจะตัดสินผลอย่างไรให้ชัดเจน โดยระบุไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้แต่ละแผน
2. วัดให้ครอบคลุมทุกด้านตามสภาพจริงอย่างต่อเนื่อง กล่าวคือ วัดให้ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะกระบวนการต่าง ๆ หรือพฤติกรรมที่แสดงออกและสามารถวัดได้ เจตคติ คุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในขณะที่ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลตามสภาพจริงอย่างครอบคลุม
3. วัดโดยใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลายในการวัดและประเมินผล เนื่องจากผู้สอนต้องวัดผลการเรียนรู้ทุกด้าน จึงต้องใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลายให้เหมาะสมกับลักษณะของข้อมูล เช่น ต้องการข้อมูลด้านทักษะปฏิบัติ ผู้สอนควรเลือกใช้แบบสังเกตพฤติกรรม แบบประเมินทักษะและผลงานที่เกิดจากการใช้ทักษะปฏิบัติ
4. เก็บรวบรวมข้อมูลการวัดและประเมินผลจากผู้ที่เกี่ยวข้องหลาย ๆ ฝ่าย เช่น ผู้สอน เพื่อนในชั้นเรียน ผู้ปกครอง เป็นต้น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องตรงกับสภาพจริงของผู้เรียนมากที่สุด
5. ต้องเป็นข้อมูลทั้งหลายอย่างเป็นระบบทั้งในส่วนของผู้เรียนและผู้สอน การเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบของผู้เรียน คือการเก็บข้อมูลผลงาน ผลการประเมินของบุคคลที่เกี่ยวข้องในแฟ้มสะสมผลงาน แฟ้มพัฒนางาน รายงานความก้าวหน้าในการเรียน เป็นต้น สำหรับผู้สอนนั้นสิ่งที่ต้องเก็บรวบรวมให้เป็นระบบ ได้แก่ แบบบันทึกคะแนน การตรวจงาน เป็นต้น เพื่อให้สามารถนำข้อมูลมาใช้ในการประเมินผลได้สะดวกครบถ้วนและทำได้ง่ายขึ้น (อรุณี สถิตภาสกีกุล, 2548, หน้า 175-176)

การวัดและประเมินผลจากสภาพจริง

เพื่อให้การวัดและประเมินผลสะท้อนถึงผลการเรียนรู้อย่างแท้จริงของผู้เรียนและครอบคลุมจุดมุ่งหมายจากการวัดและประเมินผลทั้ง 3 ด้าน คือ พุทธิพิสัย (Cognitive domain) จิตพิสัย (Affective domain) และทักษะพิสัย (Psychomotor domain) ซึ่งการวัดและประเมินผลด้านพุทธิพิสัยจะวัดการสังเคราะห์และการประเมินค่า ส่วนจิตพิสัยมีลำดับพัฒนาการตั้งแต่การรับรู้ การตอบสนอง การสร้างคุณค่า การจัดระบบและการสร้างลักษณะนิสัย และในด้านทักษะพิสัย คือ การวัดทางทักษะหรือการฝึกปฏิบัติต่าง ๆ จุดมุ่งหมายของการวัดและประเมินผลทั้ง 3 ด้าน จะต้องดำเนินไปพร้อม ๆ กัน และเป็น การวัดและประเมินผลจากสภาพจริง (Authentic assessment) จากหนังสือคู่มือการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี (2551, หน้า 71-76) ได้สรุปลักษณะสำคัญของการวัดและประเมินผลจากสภาพจริงไว้ดังนี้

1. การวัดและประเมินผลจากสภาพจริง มีลักษณะที่สำคัญ คือ เป็นการประเมินกระบวนการคิดที่ซับซ้อน ความสามารถในการปฏิบัติงาน ศักยภาพของผู้เรียนในด้านกระบวนการและ

ผลผลิตมากกว่าที่จะประเมินว่าผู้เรียนสามารถจดจำความรู้อะไรได้บ้าง

2. เป็นการประเมินความสามารถของผู้เรียน เพื่อวินิจฉัยผู้เรียนในส่วนที่ควรส่งเสริม และส่วนที่ควรแก้ไขปรับปรุง เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาอย่างเต็มศักยภาพตามความสามารถ ความสนใจและความต้องการของแต่ละบุคคล

3. เป็นการประเมินที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมประเมินผลงานของตนเองและของเพื่อนร่วมห้อง เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักตัวเอง เชื่อมมั่นในตนเอง สามารถพัฒนาตนเองได้

4. ข้อมูลที่ได้จากการประเมินจะสะท้อนให้เห็นถึงกระบวนการเรียนการสอน และการวางแผนการสอนของครูผู้สอนว่าสามารถตอบสนองความสามารถ ความสนใจ และความต้องการของผู้เรียนแต่ละบุคคลได้หรือไม่

5. ประเมินความสามารถของผู้เรียนในการถ่ายโอนการเรียนรู้ไปสู่ชีวิตจริงได้

6. ประเมินด้านต่าง ๆ ด้วยวิธีที่หลากหลายในสถานการณ์ชีวิตจริงต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง

แนวทางการดำเนินการประเมินตามสภาพจริง

จากเอกสารประกอบการบรรยายเรื่องการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ระดับอุดมศึกษา ของ รองศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล หวังพานิช (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี, 2552, หน้า 29) ได้ให้แนวทางในการดำเนินการประเมินตามสภาพจริง ไว้ดังนี้

1. ยึดการประเมินตาม พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ (หมวด 4 มาตรา 26) “ให้สถานศึกษา จัดการประเมินผู้เรียน โดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรม การเรียน การร่วมกิจกรรม และการทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอนตาม ความเหมาะสมของแต่ละระดับ และรูปแบบการศึกษา”

2. การประเมินตามสภาพจริงเป็นวิธีการประเมินที่เหมาะสมกับกระบวนการเรียน การสอนแบบ “การเรียนรู้ตามสภาพจริง” (Authentic learning) ซึ่งถือว่าเป็นการสอนแบบเน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญแบบหนึ่ง ซึ่งเป็นวิธีการเรียนรู้ที่เน้นกิจกรรม การปฏิบัติจริง การสืบค้นจากแหล่ง เรียนรู้ต่าง ๆ หรือใช้วิธีการสอนอื่น ๆ ที่หลากหลาย

3. การประเมินตามสภาพ เน้นข้อมูลที่ถูกต้อง-ครบถ้วน ก่อนการตัดสินใจ หรือต้องรู้จัก สิ่งที่จะประเมิน หรือคนที่ถูกประเมินอย่างแท้จริง จึงต้องอาศัยความใกล้ชิด ความพยายามดำเนินการ อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความมั่นใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งควรให้ความสำคัญกับ “กระบวนการเรียนรู้ (Learning process) และผลปฏิบัติ (Performance)” เป็นพิเศษหรือเน้น “ทำอะไรได้มากกว่ารู้อะไร”

4. การประเมินตามสภาพจริงที่มีประสิทธิภาพ ควรดำเนินการอย่างเป็นระบบ และ ชัดเจน (Systematic and objective process) โดยแนวคิดดำเนินการหลัก คือ

4.1 กำหนดสิ่งที่ประเมิน ต้องประเมินพฤติกรรม ความสามารถ และคุณลักษณะ ด้านใดบ้าง และจะประเมินแต่ละด้านเหล่านั้นมากน้อยเพียงใด

4.2 กำหนดวิธีการ/ เครื่องมือประเมิน จะประเมินด้วยวิธีการใด หรือใช้เครื่องมือชนิดใด

4.3 ดำเนินการจัดทำรายละเอียดการดำเนินงาน พร้อมทั้งสร้างเครื่องมือประเมินอย่างมีคุณภาพทั้งในด้านความเที่ยงตรง (Validity) และค่าความเชื่อมั่น (Reliability)

4.4 ดำเนินการประเมิน สรุปผลและใช้ผลการประเมิน

วิธีการประเมินผล

เพื่อให้การวัดและประเมินผลได้สะท้อนความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน ผลการประเมินอาจจะได้มาจากแหล่งข้อมูลและวิธีการต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. สังเกตการณ์แสดงออกเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่ม
2. ชิ้นงาน ผลงาน รายงาน และกระบวนการ
3. การสัมภาษณ์
4. บันทึกของผู้เรียน
5. การประชุมปรึกษาร่วมกันระหว่างผู้เรียนและครู
6. การวัดและประเมินผลภาคปฏิบัติ
7. การวัดและประเมินผลด้านความสามารถ
8. แฟ้มผลงาน
9. การประเมินตนเอง
10. การประเมินโดยกลุ่มเพื่อน
11. การประเมินกลุ่ม
12. การประเมินโดยใช้แบบทดสอบทั้งแบบอัตนัยและแบบปรนัย

สมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ความหมายของสมรรถนะ

ความหมายของคำว่า “สมรรถนะ” ในพจนานุกรมฉบับบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Competence หมายถึง ความสามารถ ซึ่งมีความหมายว่า ความสามารถตามมาตรฐานในการปฏิบัติงาน ตามตำแหน่งหน้าที่ของบุคคลในด้านต่าง ๆ ที่จำเป็นต้องมีและเหมาะสมกับในตำแหน่งหน้าที่ สามารถใช้เป็นเครื่องชี้วัด มาตรฐานในการปฏิบัติงานได้ และยังสามารถพัฒนาได้ โดยการฝึกอบรม หรือผ่านกระบวนการพัฒนาบุคลากรในรูปแบบต่าง ๆ ขององค์กรใด สมรรถนะ (Competency) มีการให้ความหมายที่หลากหลาย บางแห่งเรียก สมรรถนะ(Competency) ว่าเป็นสมรรถนะหลักที่งานนั้นต้องมี บางองค์กรเรียกทักษะจำเป็นในงาน หรือคุณสมบัติหรือคุณสมบัติที่พึงประสงค์ของงาน และได้มีนักจิตวิทยาและนักศึกษามากมายท่านได้ให้ความหมายของ

Competency ไว้หลากหลายและในงานวิจัยนี้ใช้คำว่า “สมรรถนะ”

McClelland (1973, pp. 57-58) ได้ให้ขอบเขตของสมรรถนะว่าเป็นพฤติกรรมที่สามารถใช้ทำนายความสำเร็จในการทำงาน ได้ดีกว่าการพิจารณาจากสถาบันที่จบการศึกษาระดับการศึกษาระดับปริญญาตรีและผลคะแนนสอบแข่งขันเข้าทำงาน โดยอธิบายความหมายของสมรรถนะเปรียบเสมือนก้อนภูเขาน้ำแข็งที่มีส่วนที่อยู่เหนือน้ำ ซึ่งเป็นส่วนใหญ่ที่สุดที่คนส่วนใหญ่มีนั้น ทักษะทางสังคม ซึ่งแบ่งได้เป็น 4 ส่วนคือ

1. Social role คือ บทบาททางสังคมซึ่งแสดงออกทางค่านิยมที่บุคคลนั้นมี
2. Self image คือ ภาพที่บุคคลนั้นมองตัวเอง
3. Traits personality คือ บุคลิกภาพและตัวตนที่แท้จริงของบุคคล
4. Motive คือ แรงจูงใจที่ผลักดันให้บุคคลนั้นมีพฤติกรรมในแบบที่เป็น

Parry (อ้างถึงใน สุรติยาพร ทองอ่ำ, 2556, หน้า 51) นิยามคำว่า สมรรถนะคือ กลุ่มของความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) และคุณลักษณะ (Attributes) ที่เกี่ยวข้องกัน ซึ่งมีผลกระทบต่องานหลักของตำแหน่งงานหนึ่ง ๆ โดยกลุ่มความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะดังกล่าวสัมพันธ์กับผลงานนั้น ๆ และสามารถวัดผลเทียบกับมาตรฐานที่เป็นที่ยอมรับและเป็นสิ่งที่สามารถเสริมสร้างขึ้นได้ โดยผ่านการฝึกอบรมและการพัฒนา

Klomp (อ้างถึงใน สุรติยาพร ทองอ่ำ, 2556, หน้า 51) ผู้เชี่ยวชาญด้านทรัพยากรบุคคลให้ความหมายของสมรรถนะว่า บุคลิกลักษณะที่อยู่ภายในบุคคล ซึ่งมีผลต่อความมีประสิทธิภาพหรือผลการดำเนินงานที่เป็นเลิศ

Ganesh Shermom (อ้างถึงใน สุรติยาพร ทองอ่ำ, 2556, หน้า 51) ได้กล่าวถึง ความหมายของสมรรถนะ ในหนังสือชื่อ “Competency Based HRM” ไว้ว่าสมรรถนะสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ความหมาย คือ

ความหมายที่ 1 สมรรถนะ หมายถึง ความสามารถของแต่ละบุคคลที่จะสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพในขอบเขตที่ตนรับผิดชอบ

ความหมายที่ 2 สมรรถนะ หมายถึง คุณสมบัติที่บุคคลจำเป็นต้องมีเพื่อให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

Hay Group (อ้างถึงใน สุรติยาพร ทองอ่ำ, 2556, หน้า 51) ได้ให้ความหมายของสมรรถนะคือชุดของแบบแผนพฤติกรรมความสามารถและคุณลักษณะที่ผู้ปฏิบัติงานควรมีในการปฏิบัติหน้าที่ให้ประสบผลสำเร็จสำหรับนำมาใช้ในการบริหารทรัพยากรบุคคล การบริหารงาน และพัฒนาองค์กร เพื่อให้สมาชิกขององค์กรพัฒนาตนเอง เพื่อให้ปฏิบัติงานในปัจจุบันและอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพตรงตามท้องที่การต้องการ

Scott (อ้างถึงใน สุกัญญา รัศมีธรรมโชติ, 2547, หน้า 44-48) ได้ให้ความหมายของ สมรรถนะคือ กลุ่มของความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกัน ซึ่งมีผลกระทบต่องานหลัก ของตำแหน่งงานหนึ่ง ๆ โดยกลุ่มความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะดังกล่าว สัมพันธ์กับผลงานของ ตำแหน่งงานนั้น ๆ และสามารถวัดผลเทียบกับมาตรฐานที่เป็นที่ยอมรับ และเป็นสิ่งที่สามารถ เสริมสร้างขึ้นได้ โดยการฝึกอบรมและการพัฒนา

อานันท์ สักดิ์วิชัย (2547, หน้า 61) ได้ให้ความหมายของสมรรถนะคือ คุณลักษณะ ของบุคคล ซึ่งได้แก่ ด้านความรู้ ด้านทักษะ และคุณสมบัติต่าง ๆ อันได้แก่ ค่านิยม จริยธรรม บุคลิกภาพ คุณลักษณะทางกายภาพ และอื่น ๆ ซึ่งจำเป็นและสอดคล้องกับความเหมาะสมกับ องค์กร โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องสามารถจำแนกได้ว่าผู้ที่ประสบความสำเร็จในการทำงานได้ต้องมี คุณลักษณะเด่น ๆ อะไรหรือลักษณะสำคัญ ๆ อะไรบ้าง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ สาเหตุที่ทำงาน แล้วไม่ประสบความสำเร็จเพราะขาดคุณลักษณะบางประการคืออะไร

แสงสุริย์ ทัศนพูนชัย (2548 อ้างถึงใน มาฆมาส กาญจนกร, 2549, หน้า 10) ได้ให้ ความหมายของสมรรถนะ หมายถึง บุคลิกลักษณะของคนที่สะท้อนให้เห็นถึงความรู้ ทักษะ ทัศนคติความเชื่อและอุปนิสัยของแต่ละบุคคลสามารถวัดหรือสังเกตได้ จากพฤติกรรมการทำงาน ที่แสดงออกมาให้เห็น ซึ่งอาจเกิดได้จากพรสวรรค์ที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิดหรือจากประสบการณ์ใน การทำงานหรือจากการฝึกอบรม

ณรงค์วิทย์ แสนทอง (2549, หน้า 27) ได้ให้ความหมายของสมรรถนะ หมายถึงทัศนคติ อุปนิสัย ทักษะ และพฤติกรรมที่คนแสดงออกมา ซึ่งเป็นสิ่งที่เป็นนิสัยที่แท้จริงของคน ๆ นั้นไม่ใช่ การเสแสร้ง ไม่เหมือนกับพฤติกรรมที่สามารถเสแสร้งแกล้งทำให้ชั่วคราวชั่วครว ถ้าคนไหนมี ความสามารถเรื่องการบริการไม่ว่าคน ๆ นั้นจะอยู่ที่ไหน อยู่กับใคร เขาจะแสดงออกถึงความมีน้ำใจ ในการให้บริการคนอื่นเสมอ แต่ถ้าเขามีเพียงพฤติกรรมเขาจะแสดงออกกับคนเพียงบางคนเพียง บางสถานที่หรือบางเวลาเท่านั้น เราจะสังเกตเห็นความแตกต่างระหว่างพฤติกรรมกับความสามารถ ได้ชัดเจน

เทียน ทองแก้ว (2552, หน้า 98) ได้ให้ความหมายของสมรรถนะคือ ความรู้ ทักษะและ คุณลักษณะที่จำเป็นของบุคคลในการทำงานให้ประสบความสำเร็จ มีผลงานได้ตามเกณฑ์หรือ มาตรฐานที่กำหนดหรือสูงกว่า

พัชรา ถาวรระ (2543, หน้า 43) ได้ให้ความหมายของสมรรถนะ หมายถึง คุณลักษณะที่ บุคลากรในองค์กรจำเป็นต้องมีในการปฏิบัติงานตามที่รับผิดชอบ ได้แก่ ความรู้ ทักษะความสามารถ และคุณลักษณะอื่น ๆ ที่จำเป็นสมรรถนะเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้บุคลากรสามารถปฏิบัติหน้าที่ของตน ได้อย่างมีประสิทธิภาพให้สอดคล้องกับเป้าหมายในองค์กร สมรรถนะของบุคลากรในองค์กร สามารถพัฒนาได้โดยผ่านกระบวนการพัฒนาบุคลากรในรูปแบบต่าง ๆ

อจริยา วัชรวิวัฒน์ (2544, หน้า 12) ได้ให้ความหมายของสมรรถนะ หมายถึง ความสามารถที่ประกอบด้วยความรู้ ความคิด เจตคติ และการปฏิบัติที่บุคคลพึงมีในการที่จะปฏิบัติ หรือจัดทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ประสบผลสำเร็จบรรลุตามจุดประสงค์ที่กำหนด และสามารถแสดง ออกมาให้เห็นได้ในรูปของพฤติกรรมทางความรู้ เจตคติ และการกระทำที่ดี

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2548, หน้า 5-6) สมรรถนะเป็นคุณลักษณะ เชิงพฤติกรรมที่เป็นผลมาจากความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) ความสามารถ (Ability) และ คุณลักษณะอื่น ๆ ที่ทำให้บุคคลสร้างผลงานได้โดดเด่นในองค์กร

สรุปได้ว่า สมรรถนะ (Competency) คือ กลุ่มพฤติกรรมในการทำงานของบุคคลที่เกิด จาก ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะเฉพาะตัวของแต่ละบุคคล ต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบของตนเองให้ประสบผลสำเร็จสูงกว่ามาตรฐานกำหนดและเป็นการจำแนก ความแตกต่างระหว่างบุคคลที่มีผลการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพสูงออกจากบุคคลอื่นอย่าง สมเหตุสมผลที่บุคคลจะต้องนำมาใช้ละปฏิบัติตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

องค์ประกอบเกี่ยวกับสมรรถนะ

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2548, หน้า 11) ได้กำหนดสมรรถนะหลัก ให้เป็นคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมของตำแหน่งข้าราชการพลเรือนทุกตำแหน่ง เพื่อหล่อหลอม ค่านิยมและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ร่วมกัน จำแนกออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่

1. การมุ่งผลสัมฤทธิ์ (Achievement motivation) หมายถึง ความมุ่งมั่นจะปฏิบัติราชการ ให้ดีหรือให้เกินมาตรฐานที่มีอยู่ โดยมาตรฐานนี้อาจเป็นผลมาจากการปฏิบัติงานที่ผ่านมาของ ตนเอง หรือเกณฑ์วัดผลสัมฤทธิ์ที่ส่วนราชการ/ หน่วยงานกำหนดขึ้น อีกทั้งยังหมายรวมถึง การสร้างสรรค์พัฒนาผลงานหรือกระบวนการปฏิบัติงานตามเป้าหมายที่ยากและท้าทายชนิดที่อาจ ไม่เคยมีผู้ใดสามารถกระทำได้มาก่อน

2. บริการที่ดี (Service mind) หมายถึง ความตั้งใจและความพยายามของบุคคลใน การให้บริการเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนตลอดจนของหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

3. การสั่งสมความเชี่ยวชาญในอาชีพ (Expertise) หมายถึง ความขวนขวาย สนใจ ใฝ่รู้ เพื่อสั่งสม พัฒนา ศักยภาพ ความรู้ ความสามารถของตนในการปฏิบัติงาน ด้วยการ ศึกษา ค้นคว้า หาความรู้ พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งรู้จักพัฒนา ปรับปรุง ประยุกต์ใช้ความรู้เชิงวิชาการและ เทคโนโลยีต่าง ๆ เข้ากับการปฏิบัติงานให้เกิดผลสัมฤทธิ์

4. จริยธรรม (Integrity) หมายถึง การครองตนและประพฤติปฏิบัติถูกต้อง เหมาะสมทั้ง ตามหลักกฎหมายและคุณธรรมจริยธรรม ตลอดจนหลักแนวทางในวิชาชีพของตน โดยมุ่งประโยชน์ ขององค์กรและประเทศชาติมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว ทั้งนี้เพื่อธำรงรักษาศักดิ์ศรีแห่งอาชีพของ ตนอีกทั้งเพื่อเป็นกำลังสำคัญในการสนับสนุนผลักดันให้ภารกิจหลักขององค์กรและรัฐบาล

เป้าหมายที่กำหนดไว้

5. ความร่วมแรงร่วมใจ (Teamwork) หมายถึง สมรรถนะที่เน้น ความตั้งใจที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่น เป็นส่วนหนึ่งในทีมงาน หน่วยงาน หรือองค์กร โดยผู้ปฏิบัติมีฐานะเป็นสมาชิกในทีม มีใช้ในฐานะหัวหน้าทีม และ ความสามารถในการสร้างและดำรงรักษาสัมพันธภาพกับสมาชิกในทีม

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.)

(คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2549, หน้า 140-148) ได้จำแนกสมรรถนะหลักออกเป็น 4 ด้าน ซึ่งเป็นตัวเดียวกับสมรรถนะหลักของข้าราชการพลเรือนไทย ได้แก่

1. การมุ่งผลสัมฤทธิ์ (Achievement motivation) หมายถึง ความมุ่งมั่นจะปฏิบัติราชการให้ดีหรือให้เกินมาตรฐานที่มีอยู่ โดยมาตรฐานนี้อาจเป็นผลมาจากการปฏิบัติงานที่ผ่านมาของตนเอง หรือเกณฑ์วัดผลสัมฤทธิ์ที่ส่วนราชการ/ หน่วยงานกำหนดขึ้น อีกทั้งยังหมายรวมถึง การสร้างสรรค์พัฒนาผลงานหรือกระบวนการปฏิบัติงานตามเป้าหมายที่ยากและท้าทายชนิดที่อาจไม่เคยมีผู้ใดสามารถกระทำได้มาก่อน

2. การบริการที่ดี (Service mind) หมายถึง ความตั้งใจและความพยายามของบุคคลในการให้บริการเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนตลอดจนของหน่วยงานอื่น ๆ

3. การพัฒนาตนเอง (Expertise) หมายถึง ความขวนขวาย สนใจใฝ่รู้ เพื่อสั่งสมพัฒนา ศักยภาพ ความรู้ ความสามารถของตนในการปฏิบัติงานด้วยการศึกษา ค้นคว้าหาความรู้ พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งรู้จักพัฒนา ปรับปรุง ประยุกต์ใช้ความรู้เชิงวิชาการและเทคโนโลยีต่าง ๆ เข้ากับการปฏิบัติงานให้เกิดผลสัมฤทธิ์

4. การทำงานเป็นทีม (Teamwork) หมายถึง สมรรถนะที่เน้น ความตั้งใจที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่น เป็นส่วนหนึ่งในทีมงาน หน่วยงาน หรือองค์กร โดยผู้ปฏิบัติมีฐานะเป็นสมาชิกในทีม มีใช้ในฐานะหัวหน้าทีม และ ความสามารถในการสร้างและดำรงรักษาสัมพันธภาพกับสมาชิกในทีม

McClelland (1993 อ้างถึงใน สุกัญญา รัศมีธรรมโชติ, 2549, หน้า 15) ได้เสนอแนวคิดเรื่อง สมรรถนะซึ่งเป็นการมองคนในภาพรวมทั้งสิ่งที่ปรากฏเห็นและสิ่งที่ซ่อนอยู่ภายใน และต่อมาได้มีการนำเอาเรื่องของสมรรถนะมาใช้ในงานบริหารบุคคลมากขึ้น โดยเฉพาะในปัจจุบัน จะใช้มุมมองด้านสมรรถนะของบุคคลเป็นฐานในการจัดการงานด้านทรัพยากรมนุษย์ องค์ประกอบของสมรรถนะ มี 5 ส่วน ดังนี้

1. ความรู้ คือ ความรู้เฉพาะด้านของบุคคล เช่น ความรู้ภาษาอังกฤษ ความรู้ด้านการบริหารต้นทุน เป็นต้น

2. ทักษะ คือ สิ่งที่บุคคลกระทำได้ดี และฝึกปฏิบัติเป็นประจำจนเกิดความชำนาญ เช่น ทักษะของหมอพินในการอุดฟันโดยไม่ทำให้คนไข้รู้สึกเสียวเสี้ยนประสาทหรือเจ็บ

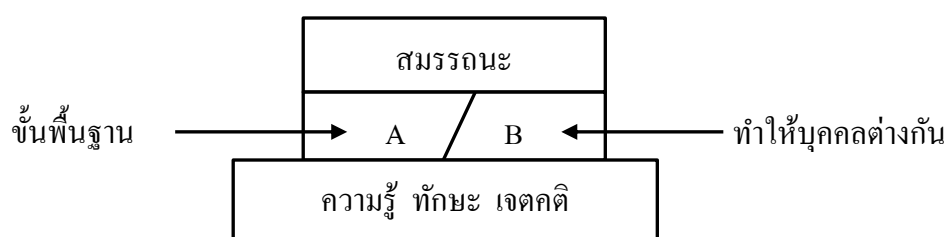
3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง (Self-concept) คือ ทศนคติ ค่านิยม และความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของตน หรือสิ่งที่บุคคลเชื่อว่าตนเองเป็น เช่น ความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของคนที่มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงจะเชื่อว่าตนเองสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ เป็นต้น

4. บุคลิกลักษณะประจำตัวของบุคคล (Trait) เป็นสิ่งที่อธิบายถึงบุคคลผู้นั้น เช่น เขาเป็นคนที่น่าเชื่อถือและไว้วางใจได้ หรือเขามีลักษณะเป็นผู้นำ เป็นต้น

5. แรงจูงใจหรือแรงขับภายใน (Motive) ซึ่งทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมที่มุ่งไปสู่เป้าหมายหรือมุ่งสู่ความสำเร็จ

องค์ประกอบทั้ง 5 ประการ ที่รวมกันเป็นคุณลักษณะเฉพาะของบุคคลและก่อให้เกิดสมรรถนะเป็นสิ่งที่ซ่อนอยู่ภายในจะเห็นได้เฉพาะพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นได้เท่านั้น Spencer and Spencer (1993, หน้า 11) ได้เปรียบเทียบคุณลักษณะดังกล่าวไว้ใน โมเดลน้ำแข็ง (Iceberg model) และอธิบายว่าคุณลักษณะของบุคคลแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่สามารถมองเห็นได้คือ ความรู้และทักษะ ซึ่งสามารถพัฒนาได้ไม่ยากนัก ด้วยการศึกษาค้นคว้า ทำให้เกิดความรู้ และการฝึกฝนปฏิบัติ ทำให้เกิดทักษะ และส่วนที่ซ่อนอยู่ภายในซึ่งสังเกตได้ยาก ได้แก่ ทศนคติ ค่านิยม ความเห็นเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของตนเอง บุคลิกลักษณะประจำตัวบุคคล รวมทั้งแรงจูงใจเป็นสิ่งที่พัฒนาได้ยาก

ดังนั้น บางครั้งเมื่อพูดถึงองค์ประกอบของสมรรถนะจึงมีเพียง 3 ส่วนคือ ความรู้ ทักษะ คุณลักษณะ ซึ่งตามทศนะของ McClelland กล่าวว่า (สุกัญญา รัศมิธรรม โชติ, 2549, หน้า 48) สมรรถนะเป็นส่วนประกอบขึ้นมาจากความรู้ ทักษะ และเจตคติ/ แรงจูงใจ หรือ ความรู้ ทักษะ และเจตคติ/ แรงจูงใจ ก่อให้เกิดสมรรถนะ ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 สมรรถนะเป็นส่วนประกอบที่เกิดขึ้นมาจากความรู้ ทักษะ เจตคติ

จากภาพที่ 3 ความรู้ ทักษะ และเจตคติไม่ใช่สมรรถนะแต่เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดสมรรถนะดังนั้นความรู้ใด ๆ จะไม่เป็นสมรรถนะ แต่ถ้าเป็นความรู้ที่สามารถนำมาใช้ให้เกิดกิจกรรมจนประสบความสำเร็จถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของสมรรถนะ สมรรถนะในที่นี้จึงหมายถึงพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดผลงานสูงสุดนั้น ตัวอย่างเช่น ความรู้ในการขับรถ ถือว่าเป็นความรู้ แต่ถ้านำความรู้มาทำหน้าที่เป็นผู้สอนขับรถ และมีรายได้จากส่วนนี้ ถือว่าเป็นสมรรถนะ ในทำนองเดียวกัน

ความสามารถในการก่อสร้างบ้านถือว่าเป็นทักษะ แต่ความสามารถในการสร้างบ้านและนำเสนอให้เกิดความแตกต่างจากคู่แข่ง ได้ถือว่าเป็นสมรรถนะหรือในกรณีเจตคติ/ แรงจูงใจก็เช่นเดียวกันที่ไม่ใช่สมรรถนะ แต่สิ่งจูงใจให้เกิดพลังทำงานสำเร็จตรงตามเวลาหรือเรียกว่ากำหนด หรือดีกว่ามาตรฐานถือว่าเป็นสมรรถนะ (นันทิยา ไชยษ์ฉิม, 2556, หน้า 37) สมรรถนะตามนัยดังกล่าวข้างต้นสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ

1. สมรรถนะขั้นพื้นฐาน (Threshold competencies) หมายถึง ความรู้ หรือทักษะพื้นฐานที่จำเป็นของบุคคลที่ต้องมีเพื่อให้สามารถที่จะทำงานที่สูงกว่า หรือ ซับซ้อนกว่าได้ เช่น สมรรถนะในการพูด การเขียน เป็นต้น

2. สมรรถนะที่ทำให้เกิดความแตกต่าง (Differentiating competencies) หมายถึง ปัจจัยที่ทำให้บุคคลมีผลการทำงานที่ดีกว่าหรือสูงกว่ามาตรฐาน สูงกว่าคนทั่วไปจึงทำให้เกิดผลสำเร็จที่แตกต่างกัน

การที่บุคคลจะเกิดสมรรถนะในการปฏิบัติหน้าที่หรือกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งจำเป็นต้องมีการพัฒนาให้เกิดขึ้นใน 3 ขั้นตอน คือ (Houston, 1972 อ้างถึงใน สุรติยาพร ทองอำ, 2556, หน้า 53)

ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนาให้บุคคลเกิดความรู้ความคิด ทักษะและมีเจตคติในสิ่งที่จะกระทำ

ขั้นตอนที่ 2 การให้บุคคลได้ปฏิบัติหรือกระทำสิ่งนั้น

ขั้นตอนที่ 3 การให้บุคคลได้มีประสบการณ์ในการปฏิบัติหรือกระทำสิ่งนั้น จนกระทั่งมีการแสดงออกในการปฏิบัติหรือการกระทำที่ดีหรือมีประสิทธิภาพ

การที่จะพิจารณาว่าสิ่งใดที่จะสามารถเรียกว่า สมรรถนะได้นั้นจะต้องประกอบด้วยลักษณะสำคัญ 4 ประการ ได้แก่

1. เป็นความรู้ ความสามารถ ทักษะ คุณลักษณะต่าง ๆ ของบุคคลซึ่งสะท้อนออกมาในรูปแบบพฤติกรรมการทำงาน

2. มีความสัมพันธ์กับงานหรือสะท้อนถึงผลลัพธ์ที่เกิดจากการปฏิบัติงาน

3. สังเกตได้ วัดหรือประเมินได้อย่างเป็นระบบด้วยวิธีการหรือเครื่องมือที่เหมาะสม

4. สร้างหรือพัฒนาให้มีในตัวบุคคล

การอธิบายลักษณะของสมรรถนะที่แสดงให้เห็นถึงระดับความลึกจากการแสดงออกด้านพฤติกรรมนั้นสามารถพิจารณาได้จาก 3 ลักษณะดังนี้

1. เป็นสมรรถนะ หรือความสามารถที่จะทำงานด้านนั้น ๆ โดยตรง (Can do competencies) เป็นความสามารถทางด้านเฉพาะหรือด้านเทคนิคที่จะทำงานด้านวิชาชีพหรือตามภารกิจกลุ่มงานนั้น ๆ

2. เป็นสมรรถนะหรือความสามารถที่จะผลักดันหรือกระตุ้นที่จะทำงานนั้น ๆ ให้สำเร็จ (Will do competencies) ได้แก่เจตคติ (Attitude) ค่านิยม (Values) แรงจูงใจ (Motives) ซึ่ง “Will do”

ถือเป็นเรื่องสำคัญ

3. เป็นสมรรถนะหรือความสามารถด้านพฤติกรรมคุณลักษณะประจำตัวบุคคล (Will fit competencies) ได้แก่อุปนิสัย (Traits) บุคลิกภาพ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความอดทน บทบาทต่อสังคม (Social role) ภาพลักษณ์ (Self-image) เป็นความสามารถที่จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมหรือบุคลิกภาพที่ดีให้สอดคล้องกับการทำงาน ส่งเสริมให้การทำงานบรรลุผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิภาพ

ดังนั้นสรุปได้ว่า องค์ประกอบของสมรรถนะ ประกอบด้วยความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติ ความสามารถในการปฏิบัติงานให้เกิดผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ สังเกตได้ วัดหรือประเมินได้อย่างเป็นระบบด้วยวิธีการหรือเครื่องมือที่เหมาะสม ซึ่งเป็นสิ่งที่สามารถจำแนกความแตกต่างระหว่างบุคคลที่มีผลการปฏิบัติงานสูงกว่าบุคคลที่มีผลการปฏิบัติงานตามปกติ

ประเภทของสมรรถนะ

มีผู้จำแนกประเภทของสมรรถนะไว้ดังนี้

ณรงค์วิทย์ แสนทอง (2547, หน้า 10) ได้ระบุว่าสมรรถนะเกิดได้ 3 ทาง คือเป็นพรสวรรค์ที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิด เกิดจากประสบการณ์การทำงาน และเกิดจากการศึกษาฝึกอบรมและจำแนกสมรรถนะ ออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. สมรรถนะหลัก (Core competency) หมายถึง บุคลิกลักษณะของคนที่สะท้อนให้เห็นถึงความรู้ ทักษะ ทัศนคติ ความเชื่อและอุปนิสัยของคนในองค์กร โดยรวมที่จะช่วยสนับสนุนให้องค์กรบรรลุเป้าหมายตามวิสัยทัศน์

2. สมรรถนะประจำสายงาน (Job competency) หมายถึง บุคลิกลักษณะของบุคคลที่สะท้อนให้เห็นถึงความรู้ ทักษะ ทัศนคติ ความเชื่อและอุปนิสัยที่จะช่วยส่งเสริมให้คน ๆ นั้นสามารถสร้างผลงานในการปฏิบัติงานตำแหน่งนั้น ๆ ได้สูงกว่ามาตรฐาน

3. สมรรถนะส่วนบุคคล (Personal competency) หมายถึง บุคลิกลักษณะของคนที่สะท้อนให้เห็นถึงความรู้ ทักษะ ทัศนคติ ความเชื่อและอุปนิสัยที่ทำให้บุคคลคนนั้น มีความสามารถในการทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดได้โดดเด่นกว่าคนทั่วไป เช่น พวกที่สามารถอาศัยอยู่กับแมลงป่องหรืออสรพิษได้ เป็นต้น ซึ่งเรามักจะเรียก Personal competency ว่าความสามารถพิเศษส่วนบุคคล

อาภรณ์ ภู่วิทยาพันธ์ (2547, หน้า 28-30) ได้ระบุว่าสมรรถนะเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกของคนที่สะท้อนให้เห็นถึงความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) และคุณลักษณะเฉพาะของบุคคล (Personal attributes) ในพฤติกรรมที่แตกต่างกัน และจำแนกสมรรถนะ ออกเป็น 4 ประเภท/ระดับ ดังนี้

1. สมรรถนะหลัก (Core competency) หมายถึง ความสามารถหลักซึ่งสะท้อนให้เห็นพฤติกรรมของคนที่ช่วยสนับสนุนให้องค์กรสามารถบรรลุเป้าหมายและภารกิจตามวิสัยทัศน์ที่

กำหนด และหมายถึงลักษณะพฤติกรรมของคนที่สะท้อนให้เห็นถึงความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะเฉพาะของคนในทุกระดับและทุกกลุ่มงานที่องค์กรต้องการให้มี

2. สมรรถนะในการบริหารจัดการ (Managerial competency) หมายถึงความสามารถในการจัดการซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงทักษะในการบริหารจัดการงานต่าง ๆ และหมายถึงความสามารถที่มีได้ทั้งในระดับผู้บริหารและระดับพนักงาน โดยจะแตกต่างกันตามบทบาทและหน้าที่ความรับผิดชอบ (Role-based)

3. สมรรถนะประจำสายงาน (Functional competency) หมายถึง ความสามารถในการงานซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะเฉพาะของงานต่าง ๆ (Job-based) หน้าที่ที่แตกต่างกัน ความสามารถในงานย่อมแตกต่างกัน สามารถเรียก Functional competency เป็น Job competency หรือ Technical competency

4. สมรรถนะส่วนบุคคล (Individual competency) หมายถึง ความสามารถเฉพาะบุคคลซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะเฉพาะของบุคคลที่เกิดขึ้นจริงตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย หน้าที่เหมือนกันไม่จำเป็นว่าคนที่ปฏิบัติงานในหน้าที่นั้นจะต้องมีความสามารถที่เหมือนกัน

สมรรถนะของครูด้านการวัดและประเมินผล

สมรรถนะของครูด้านการวัดและประเมินผล (สุรติยาพร ทองอำ, 2556, หน้า 91) ครูต้องมีความรู้ความเข้าใจในหลักการประเมินและวิธีการต่าง ๆ ที่ใช้ในการประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียน ตามมาตรฐานที่สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 นอกจากนี้ครูผู้สอนต้องมีสมรรถนะทางการวัดและประเมินผลดังนี้

1. สามารถวัดและประเมินผลได้ตามสภาพความเป็นจริง
  - 1.1 ความรู้ ความรู้เกี่ยวกับหลักการวัดผลและประเมินผล
  - 1.2 ทักษะ มีทักษะในการวัดอย่างถูกต้อง ตามสภาพจริงจากแฟ้มสะสมผลงาน
  - 1.3 เจตคติ มีการวางแผนประเมินการเรียนรู้ โดยมีการประเมินอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

สม่ำเสมอ

2. สามารถนำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงการจัดการเรียนรู้และหลักสูตร
  - 2.1 ความรู้ ความรู้เกี่ยวกับสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือวัดผลการเรียนรู้
  - 2.2 ทักษะ สามารถใช้เครื่องมือได้อย่างถูกต้อง
  - 2.3 เจตคติ มีความยุติธรรมและความตรง แกไขความผิดพลาดในการประเมิน

การวัดและการประเมินผล เป็นกระบวนการสำคัญที่มีส่วนเสริมสร้างความสำเร็จให้กับผู้เรียน และเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดการเรียนการสอน การสอนและการประเมินผล จำเป็นต้องมีลักษณะที่สอดคล้องกัน แต่ในการจัดการศึกษาที่ผ่านมา มีเหตุการณ์ที่ทำให้ดูเหมือน

การสอนกับการประเมินผลเป็นคนละส่วน แยกจากกันการประเมินผลน่าจะเป็นกระบวนการที่ช่วยให้ครูได้ข้อมูลที่จะนำไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน แต่กลับกลายเป็นเครื่องมือตัดสินหรือตีตราความโง่ ความฉลาด สร้างความกดดันและเป็นทุกข์ให้กับผู้เรียน ความสำเร็จหรือล้มเหลวของการเรียนรู้ถูกตัดสินในครั้งสุดท้ายของกระบวนการเรียนการสอน โดยไม่ได้ให้ความสำคัญกับผลงาน หรือพัฒนาการที่มีขึ้นในระหว่างกระบวนการเรียนรู้ และนอกเหนือจากนั้นกระบวนการที่ใช้วัดและประเมินผลการเรียนรู้ในบางครั้งก็ไม่ได้สอดคล้องกับพฤติกรรมการเรียนรู้ที่ต้องการจริง เพราะครูมักจะเคยชินกับการใช้เครื่องมือเพียงอย่างเดียว คือ แบบทดสอบ ซึ่งมีข้อจำกัดในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ทางด้านเจตพิสัย และทักษะพิสัย ดังนั้นเมื่อมีการปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแล้วก็จำเป็นที่จะต้องปฏิรูปกระบวนการวัดและประเมินผลใหม่ให้สอดคล้องกัน ซึ่งผู้รู้ในวงการศึกษาได้ยอมรับกันว่า แนวคิดในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่เหมาะสมคือ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามสภาพจริง (สุรติยาพร ทองอ่ำ, 2556, หน้า 91-92) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การวัดและประเมินผลผู้เรียนตามสภาพจริง

การวัดและประเมินผลเป็นส่วนสำคัญของการจัดการเรียนการสอน ดังนั้น เมื่อจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่มุ่งให้ผู้เรียนแต่ละคนได้พัฒนาเต็มศักยภาพ การวัดและประเมินผลจึงต้องปรับเปลี่ยนไปให้มีลักษณะเป็นการประเมินผลที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และประเมินผลตามสภาพจริงด้วยการประเมินผลตามสภาพจริง เป็นการประเมินผลผู้เรียนรอบด้านตามสภาพจริงของผู้เรียน มีลักษณะสำคัญ ดังนี้

- 1.1 เน้นการประเมินที่ดำเนินการไปพร้อม ๆ กับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งสามารถทำได้ตลอดเวลา ทุกสภาพการณ์
- 1.2 เน้นการประเมินที่ยึดพฤติกรรมที่แสดงออกของผู้เรียนจริง ๆ
- 1.3 เน้นการพัฒนาจุดเด่นของผู้เรียน
- 1.4 ใช้ข้อมูลที่หลากหลายด้วยเครื่องมือที่หลากหลายและสอดคล้องกับวิธีการประเมิน ตลอดจนจุดประสงค์ในการประเมิน
- 1.5 เน้นคุณภาพผลงานของผู้เรียนที่เกิดจากการบูรณาการความรู้ ความสามารถหลาย ๆ ด้าน
- 1.6 ประเมินด้านความคิด เน้นความคิดเชิงวิเคราะห์ สังเคราะห์
- 1.7 เน้นให้ผู้เรียนประเมินตนเอง และการมีส่วนร่วมในการประเมินผู้เรียน ผู้ปกครอง และครู

2. วิธีการและเครื่องมือวัดและประเมินผล

การวัดและประเมินผลตามสภาพจริง เป็นการประเมินการแสดงออกของผู้เรียนรอบด้านตลอดเวลา ใช้ข้อมูลและวิธีการที่หลากหลาย ด้วยวิธีการและเครื่องมือ ดังนี้

2.1 ศึกษาวัตถุประสงค์ของการประเมิน เป็นการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียนรอบด้าน ดังนั้นจึงใช้วิธีการที่หลากหลายขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การตรวจผลงาน การทดสอบ บันทึกจากผู้เกี่ยวข้อง การรายงานตนเองของผู้เรียน เพิ่มสะสมงาน เป็นต้น

2.2 กำหนดเครื่องมือในการประเมิน เมื่อกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินให้เป็นการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนรอบด้านตามสภาพจริงแล้ว การกำหนดเครื่องมือจึงจำเป็นเครื่องมือที่หลากหลาย เช่น การบันทึกข้อมูล แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ เพิ่มสะสมผลงาน แบบทดสอบ เป็นต้น

2.3 การนำแนวคิดการประเมินผลผู้เรียนตามสภาพไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน การนำแนวคิดการประเมินผลผู้เรียนตามสภาพจริงไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน มีแนวปฏิบัติดังนี้

1. ก่อนนำไปใช้ ครูต้องเรียนรู้เกี่ยวกับแนวทางการประเมินตามสภาพจริง ที่สำคัญที่สุด คือการศึกษาด้วยตนเองและลงมือปฏิบัติจริง พัฒนาความรู้จากการลงมือปฏิบัติ

2. การแนะนำให้ผู้เรียนจัดทำเพิ่มสะสมงาน เพิ่มสะสมงานของผู้เรียน นอกจากจะแสดงพัฒนาการของผู้เรียนแล้ว ยังเป็นการสะท้อนการสอนของครู เพื่อจะนำไปปรับปรุงการเรียนการสอนต่อไป

2.1 หลักการเบื้องต้นของการจัดทำเพิ่มสะสมผลงาน มีดังนี้

2.1.1 รวบรวมผลงานที่แสดงถึงพัฒนาการด้านต่าง ๆ

2.1.2 รวบรวมผลงานที่แสดงลักษณะเฉพาะของผู้เรียน

2.1.3 ดำเนินการควบคู่กับการเรียนการสอน

2.1.4 เก็บหลักฐานที่เป็นตัวอย่างที่แสดงความสามารถในด้านกระบวนการและผลผลิต

2.1.5 มุ่งเน้นในสิ่งที่ผู้เรียนเรียนรู้

2.2 ความสำคัญของเพิ่มสะสมผลงาน คือ การรวบรวมข้อมูลนักเรียน ทำให้ครูได้ข้อมูลที่มีประโยชน์เกี่ยวกับพัฒนาการเรียนรู้อันหลากหลายของผู้เรียนรายบุคคล และนำเอาข้อมูลดังกล่าวมาใช้ปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อพัฒนาผู้เรียนแต่ละคน ได้เต็มศักยภาพของตนเอง

สรุปได้ว่า สมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลของครูนั้น ครูต้องมีความรู้ความเข้าใจในหลักการประเมินและวิธีการต่าง ๆ ที่ใช้ในการประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนตามมาตรฐาน

ที่สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งครูผู้สอนต้องมีสมรรถนะทางการวัดและประเมินผลในด้านนี้ สามารถวัดและประเมินผลได้ตามสภาพความเป็นจริง สามารถนำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตร และสามารถสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือวัดผลการเรียนรู้

แนวคิดเกี่ยวกับการวัดผลและการประเมินผลการเรียนรู้

การวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับแนวคิดผู้เรียนเป็นสำคัญ วิธีการวัดและประเมินผลที่ยอมรับกันว่าสอดคล้องกับแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือการประเมินผลตามสภาพจริง (Authentic assessment) เพราะเป็นวิธีการที่สามารถค้นหาความสามารถและความก้าวหน้า ในการเรียนรู้ที่แท้จริงของผู้เรียน และยังเป็นข้อมูลสำคัญที่สามารถนำมาใช้ประกอบการตัดสินใจผลการเรียนของผู้เรียนได้อย่างดีด้วย ในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้น มีนักวิชาการเสนอแนวคิดไว้ดังนี้

กรมวิชาการ (2545, หน้า 39-78) เสนอแนวคิดในการวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไว้ดังนี้

1. การประเมินตามสภาพจริง (Authentic assessment) เป็นการประเมินเชิงคุณภาพอย่างต่อเนื่องในด้านความรู้ ความคิด พฤติกรรม วิธีการปฏิบัติและผลการปฏิบัติของผู้เรียน การประเมินลักษณะนี้จะมีประสิทธิภาพเมื่อประเมินการปฏิบัติของผู้เรียนในสภาพที่เป็นจริงวิธีที่ใช้ประเมินได้แก่ การสังเกต การสัมภาษณ์ บันทึกจากผู้เกี่ยวข้อง แบบทดสอบวัดความสามารถจริง การรายงานตนเอง และแฟ้มสะสมผลงาน (Portfolio) ในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามสภาพจริงที่ส่งเสริม สอดคล้องกับการประเมินตามสภาพจริงการประเมินจึงมุ่งเน้นที่การประเมินภาคปฏิบัติ (Performance assessment) โดยมีแฟ้มสะสมผลงาน (Portfolio) เป็นนวัตกรรม การประเมินที่สำคัญ

2. การประเมินภาคปฏิบัติ (Performance assessment) เป็นการทดสอบความสามารถในการทำงานของผู้เรียน ภายใต้อาณัติและเงื่อนไขที่สอดคล้องกับสภาพจริงมากที่สุด ประเมินได้ 3 ลักษณะ คือ ประเมินกระบวนการประเมินผลผลิต และประเมินทั้งกระบวนการและผลผลิต ลักษณะที่สำคัญของการประเมินภาคปฏิบัติ จะต้องมีกำหนดวัตถุประสงค์ของการวัดอย่างชัดเจน มีการกำหนดวิธีทำงาน มีการกำหนดความสำเร็จของงาน มีคำสั่งควบคุมสถานการณ์ในการปฏิบัติงาน มีเกณฑ์การให้คะแนนที่ชัดเจน มีการประเมินพฤติกรรมขั้นสุดท้ายของการปฏิบัติงานและกระบวนการประเมินภาคปฏิบัติ

ในการประเมินครูผู้สอนอาจใช้วิธีการต่อไปนี้ในการประเมิน

1. การสืบค้น (Inquiry) โดยการถามผู้เรียนตรง ๆ เกี่ยวกับความรู้สึกที่มีต่อตนเองต่อการปฏิบัติงานต่อสิ่งต่าง ๆ รวมถึงการประเมินความสำเร็จของตนเอง โดยอาจให้ผู้เรียนรายงานผลด้วยการพูด เขียนตอบแบบตรวจสอบรายการ หรือบันทึกข้อดี ข้อด้อยของตนในการทำงาน
2. การสังเกต (Observation) โดยการสังเกตผู้เรียนขณะที่เรียนและในกิจกรรมต่าง ๆ รวมถึงการตอบคำถามและการทำงานที่ได้รับมอบหมายทั้งงานเดี่ยวและงานกลุ่ม ครูควรใช้การสังเกตอย่างสม่ำเสมอ โดยผู้เรียนไม่รู้ตัวเพื่อให้ได้ข้อมูลที่แสดงภาพการปฏิบัติงานที่แท้จริงของผู้เรียน
3. การวิเคราะห์ (Analysis) โดยการวิเคราะห์การปฏิบัติของผู้เรียนแต่ละคนขณะที่ปฏิบัติงาน หรือเมื่อทำงานเสร็จแล้วเพื่อค้นหาว่างานส่วนใดที่ผู้เรียนทำได้ดี และส่วนใดที่ควรปรับปรุง
4. การทดสอบ (Testing) โดยการวัดการปฏิบัติของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ เพื่อตัดสินระดับความสำเร็จในการเรียนรู้ตามผลงานหรือกระบวนการที่กำหนด แบบทดสอบอาจใช้วัดความสามารถในการเรียนรู้ ระดับทักษะที่ได้จากการปฏิบัติ การบรรลุเป้าหมายการจัดการเรียนการสอนหรือเจตคติที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ

เทคนิคและวิธีการประเมิน (Assessment techniques and methods)

1. การประเมินรายบุคคล เป็นการพิจารณาความก้าวหน้าของผู้เรียนรายบุคคลในห้องเรียน หรือในกลุ่มอาจประเมินโดยอิงกลุ่ม (ใช้มาตรฐานของกลุ่มกับผู้เรียนทุกคน) อิงเกณฑ์ (ใช้เกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ล่วงหน้าตัดสินผู้เรียนทุกคน) หรืออิงตนเอง (ใช้ความสามารถระดับเดิมของผู้เรียนเป็นมาตรฐานเพื่อตัดสินพัฒนาการหรือการปฏิบัติ) ก็ได้
2. การประเมินกลุ่ม (Group assessment) เป็นวิธีการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการทำงานของผู้เรียนในสถานการณ์กลุ่ม และตัดสินความก้าวหน้าของพวกเขา ครูอาจให้คะแนนผู้เรียนซึ่งเป็นสมาชิกกลุ่มเป็นรายบุคคลหรืออาจใช้คะแนนรายบุคคลบวกกับคะแนนกลุ่ม
3. การประเมินตนเองและเพื่อน (Self peer assessment) การประเมินตนเองและเพื่อน จะทำให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบในการประเมินงานของตนเองและของเพื่อนร่วมห้อง ผู้เรียนได้มีส่วนเข้าร่วมกำหนดเกณฑ์การประเมินด้วย

สำหรับเกณฑ์การประเมิน เครื่องมือที่ใช้ประเมินภาคปฏิบัติของผู้เรียน เรียกว่า Rubric (Rubric) หมายถึง การสร้างเกณฑ์ขึ้นเพื่อพิจารณาลักษณะของสิ่งสำคัญ ได้แก่ เกณฑ์การให้คะแนน (Scoring guide) ซึ่งจะต้องกำหนดมาตราวัด (Scale) และรายการคุณลักษณะที่บรรยายถึงความสามารถในการแสดงออกของผู้เรียนในแต่ละระดับข้อมูลจากรูบรีค จะสะท้อนให้ผู้ปกครองและบุคคลอื่น ๆ ได้ทราบว่าผู้เรียนได้เรียนรู้อะไรบ้าง และทำอะไรได้มากน้อยเพียงใด

3. การประเมินจากแฟ้มสะสมผลงาน (Portfolio assessment) แฟ้มสะสมผลงาน (Portfolio) เป็นแนวทางหนึ่งของการประเมินผลตามสภาพจริงที่ใช้ในการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน สามารถสะท้อนให้เห็นผลที่เกิดจากกระบวนการเรียนการสอนและการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างชัดเจน

หลักการสำคัญจากการประเมินจากแฟ้มสะสมผลงาน

1. ด้านเนื้อหาวิชา จะต้องสะท้อนความรู้ความเข้าใจเนื้อหาวิชา ทักษะความสามารถ และคุณลักษณะการเรียนรู้ของผู้เรียน
2. ด้านการเรียนการสอนจะต้องเน้นกระบวนการเรียนรู้และผลงานของผู้เรียน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้หรืองาน และตรวจสอบปรับปรุงด้วยตนเอง รวมทั้งมีการประเมินตนเอง เน้นบรรยากาศการเรียนรู้อย่างอิสระ โดยมีครูเป็นที่ปรึกษา ให้คำชี้แนะ กระตุ้นสร้างขวัญและกำลังใจ

3. ด้านความเสมอภาค คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ทั้งด้านความสามารถ วิธีการเรียนและความหลากหลายทางสติปัญญา โดยมุ่งพัฒนาศักยภาพของบุคคลไปสู่เกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดให้สูงสุดตามความสามารถของแต่ละบุคคล

วัตถุประสงค์ของแฟ้มสะสมผลงานของผู้เรียน

1. เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้เรียนในมิติต่าง ๆ
2. เพื่อแสดงความก้าวหน้าของพัฒนาการผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านความคิด

รวบยอด กระบวนการทักษะและเจตคติ

3. เพื่อให้มีความสำคัญกับสิ่งที่ผู้เรียนพยายามและเรียนรู้
  4. เพื่อส่งเสริมการแสดงความคิดเห็นของผู้เรียน ครูและผู้ปกครอง
- ขั้นตอนและวิธีการจัดทำแฟ้มสะสมผลงานของผู้เรียน

1. การวางแผนจัดทำแฟ้มสะสมผลงาน ประกอบด้วย

1.1 ครูศึกษาวิเคราะห์หลักสูตร สภาพแวดล้อมของโรงเรียนสอบถามความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครองและครู

1.2 กำหนดเป้าหมายของการเรียนการสอน และผลการเรียนรู้ที่คาดหวังของผู้เรียน

1.3 กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ ภาระการเรียนรู้ กระบวนการวัดและประเมินผล

แผนและรูปแบบการบันทึกผลการประเมิน

1.4 จัดทำแผนการสอนตามจุดประสงค์ โดยออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สื่อ วิธีการ และเครื่องมือวัดการประเมินผลการเรียนรู้ที่เหมาะสม

1.5 เตรียมความพร้อมผู้เรียนในเรื่องจุดประสงค์การเรียนรู้ รูปแบบการดำเนินกิจกรรม วิธีการวัดและประเมินผล และแนวทางปฏิบัติในการจัดทำแฟ้มสะสมผลงาน

2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนประกอบด้วย
  - 2.1 ครูดำเนินการจัดกิจกรรมตามแผนการสอน
  - 2.2 ผู้เรียนปฏิบัติตามภาระงานที่กำหนดในกิจกรรม
  - 2.3 ดำเนินการวัดและประเมินผลงาน หรือชิ้นงานตามเกณฑ์การประเมินที่กำหนด โดยผู้เรียน เพื่อน และผู้ปกครองมีส่วนร่วมประเมินผลงาน
3. การเก็บรวบรวมและคัดเลือกผลงานประกอบด้วย
  - 3.1 ผู้เรียนเก็บรวบรวมผลงานตามจุดประสงค์การเรียนรู้ ประเภทของงาน เนื้อหา หรือลำดับความสำคัญต่อเนื่อง ตามระยะเวลาที่กำหนด
  - 3.2 ผู้เรียนคัดเลือกผลงาน โดยคัดเลือกด้วยตนเองหรือร่วมกับผู้อื่น
4. การสะท้อนความคิดเห็นและการประเมินผลงานประกอบด้วย
  - 4.1 การสะท้อนความคิดเห็นที่มีต่อผลงาน โดยผู้เรียนแสดงความรู้สึกที่มีต่อผลงาน กระบวนการทำงาน ประโยชน์ที่ได้รับจากการผลิตชิ้นงาน และข้อคิดเห็นอื่น ๆ
  - 4.2 ประเมินเพิ่มสะสมผลงานโดยเพื่อน ครูผู้สอนและผู้ปกครอง
5. การนำเสนอผลงานในโอกาสต่าง ๆ

เกณฑ์การประเมินหรือแนวทางการให้คะแนนเกณฑ์การประเมินเป็นสิ่งสำคัญของการประเมินผลการเรียน โดยใช้เพิ่มสะสมผลงานต้องชัดเจนและสามารถสะท้อนคุณภาพของผลงานได้ ดังนั้น จะใช้เกณฑ์การประเมินแบบเกณฑ์การประเมินภาคปฏิบัติของผู้เรียน (Rubric assessment) โดยบรรยายคุณภาพของงานที่แสดงความสามารถของผู้เรียนเป็นมาตรวัด (Scale)

ลักษณะการให้คะแนนมี 2 แบบ คือ

1. การให้คะแนนเป็นภาพรวม (Holistic score) คือการให้คะแนนโดยดูภาพรวมของชิ้นงานว่ามีความคิดรวบยอด การสื่อความหมาย กระบวนการที่ใช้และผลงานเป็นอย่างไรแล้วบรรยายคุณภาพของงานเป็นระดับ
  2. การให้คะแนนเป็นรายองค์ประกอบ (Analytic score) คือการให้คะแนนโดยพิจารณาแต่ละองค์ประกอบของงาน และบรรยายคุณภาพของงานแต่ละองค์ประกอบเป็นระดับ
- ลำลี รักสุทธิ และคณะ (2544, หน้า 114-117) เสนอแนวคิดในการวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไว้ดังนี้
1. การวัดผลประเมินผลตามสภาพจริง เป็นการประเมินเชิงคุณภาพอย่างต่อเนื่องในด้านความรู้ ความคิด พฤติกรรม วิธีการปฏิบัติ ทักษะกระบวนการและผลปฏิบัติจริงของผู้เรียน โดยใช้วิธีประเมินที่หลากหลาย ซึ่งมีลักษณะสำคัญของการประเมินตามสภาพจริง ดังนี้
    - 1.1 เป็นการประเมินที่กระทำไปพร้อม ๆ กับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งสามารถทำได้ตลอดเวลาทั้งที่สถานการณ์ทั้งที่โรงเรียน ที่บ้านและชุมชน

- 1.2 เป็นการประเมินที่เน้นพฤติกรรมกรรมการแสดงออกของผู้เรียนที่แสดงออกมาจริง ๆ
- 1.3 เน้นการพัฒนาผู้เรียนอย่างเด่นชัด และให้ความสำคัญกับการพัฒนาจุดเด่นของผู้เรียน
  - 1.4 เน้นการประเมินตนเองของผู้เรียน
  - 1.5 ตั้งอยู่บนพื้นฐานของสถานการณ์ที่เป็นชีวิตจริง
  - 1.6 ใช้ข้อมูลที่หลากหลาย มีการแก้ปัญหา มีการเก็บข้อมูลระหว่างปฏิบัติในทุกด้าน ทั้งที่โรงเรียน บ้าน และชุมชนอย่างต่อเนื่อง
  - 1.7 เน้นคุณภาพของผลงานที่ผู้เรียนสร้างขึ้น ซึ่งเป็นผลจากการบูรณาการความรู้ ความสามารถหลาย ๆ ด้านของผู้เรียน
  - 1.8 เน้นการวัดความสามารถในการคิดระดับสูง (ทักษะการคิดที่ซับซ้อน) เช่น การคิดวิเคราะห์ การสังเคราะห์
  - 1.9 ส่งเสริมการปฏิสัมพันธ์เชิงบวก มีการชื่นชม ส่งเสริมและอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ของผู้เรียน และผู้เรียนได้เรียนอย่างมีความสุข
  - 1.10 เน้นการมีส่วนร่วมระหว่างผู้เรียน ครู ผู้ปกครอง
2. การใช้ข้อสอบแบบเน้นการปฏิบัติจริง หากเป็นข้อทดสอบควรเป็นแบบทดสอบในการปฏิบัติจริง ซึ่งมีลักษณะดังนี้
  - 2.1 ปัญหาต้องมีความหมายต่อผู้เรียนและมีความสำคัญเพียงพอที่จะแสดงถึงภูมิรู้ของผู้เรียนในระดับชั้นนั้น ๆ
  - 2.2 เป็นปัญหาที่เลียนแบบสภาพจริงในชีวิตของผู้เรียน
  - 2.3 แบบสอบต้องครอบคลุมทั้งความสามารถ และเนื้อหาตามหลักสูตร
  - 2.4 ผู้เรียนต้องใช้ความรู้ความสามารถความคิดหลาย ๆ ด้านมาผสมผสานและแสดงวิธีคิดได้เป็นขั้นตอนที่ชัดเจน
  - 2.5 ควรมีคำตอบถูกได้หลายคำตอบ และหาวิธีหาคำตอบได้หลายวิธี
  - 2.6 มีเกณฑ์การให้คะแนนตามความสมบูรณ์ของคำตอบอย่างชัดเจน
3. การประเมินโดยใช้แฟ้มพัฒนางาน เป็นสิ่งที่ใช้สะสมงานของผู้เรียนอย่างมีจุดประสงค์ อาจเป็นแฟ้ม กล่อง อัลบั้ม ฯลฯ ที่แสดงให้เห็นถึงความพยายาม ความก้าวหน้าและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในเรื่องนั้น ๆ หรือหลาย ๆ เรื่อง การสะสมนั้นผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเลือกเนื้อหา เกณฑ์การเลือก เกณฑ์การตัดสินความสามารถ คุณสมบัติ หลักฐานการสะท้อนตนเอง ซึ่งขั้นตอนการประเมิน โดยใช้แฟ้มสะสมผลงานมีดังนี้
  - 3.1 การวางแผนการจัดทำแฟ้มพัฒนางาน
  - 3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

- 3.3 การคัดเลือกงานหรือหลักฐาน
- 3.4 การแสดงความคิดเห็นหรือความรู้สึกต่อผลงาน
- 3.5 การตรวจสอบความสามารถของตนเอง
- 3.6 การประเมินผลงาน
- 3.7 การแลกเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับผลงาน
- 3.8 การปรับเปลี่ยนแผนงาน
- 3.9 การจัดระบบของแฟ้มพัฒนางาน
- 3.10 การจัดนิทรรศการแสดงผลงานนักเรียน

วัฒนาพร ระบุบุทกข์ (2541, หน้า 63-78) เสนอแนวคิดในการวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไว้ดังนี้

1. การประเมินจากสภาพจริง (Authentic assessment) เป็นการประเมินที่เน้นทักษะการคิดอย่างซับซ้อน ความสามารถในการแก้ปัญหา และการแสดงออกรวมถึงวิธีการปฏิบัติและผลการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอน การประเมินลักษณะนี้จะมีประสิทธิภาพ เมื่อประเมินการปฏิบัติงานของผู้เรียนในสภาพที่เป็นจริง ซึ่งประเมินได้จากแฟ้มสะสมผลงานการจัดนิทรรศการ การแสดง การทดลอง การบันทึกของผู้เรียน ผู้สอน ผู้ปกครอง การนำเสนอรายงาน วิธีการที่ใช้ในการประเมิน ได้แก่ การสังเกตอย่างเป็นระบบและไม่เป็นระบบรายบุคคลหรือรายกลุ่ม การทำงานกลุ่ม การสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ข้อมูลจากการประเมินตนเองของผู้เรียน ผลการทดสอบจากแบบทดสอบวัดความสามารถจริง รวมทั้งการประเมินผลผลิต การสรุปการประเมินจะใช้ข้อมูลจากหลายท่าน และใช้เกณฑ์คุณภาพประกอบ ดังนั้นการตัดสินผลการเรียนจะยุติธรรมและสร้างสรรค์มากกว่าการปฏิบัติที่ผิดกับถูกเท่านั้น

ลักษณะสำคัญของการประเมินจากสภาพจริง

- 1.1 มีผลงานและเกณฑ์ประเมินที่ชัดเจน
- 1.2 เน้นคุณภาพของผลงานที่ผู้เรียนสร้างขึ้น
- 1.3 เน้นงานที่มีความหมายต่อผู้เรียน
- 1.4 ผู้เรียนได้แสดงความรู้สึกของตนเองต่อผลงาน
- 1.5 ผลงานเกิดจากการที่ผู้เรียนบูรณาการความรู้ที่มีอยู่
- 1.6 ผู้เรียนสามารถถ่ายโอนการเรียนรู้ไปสู่สภาพจริง
- 1.7 ผู้เรียนใช้ความคิดระดับสูง การคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ข้อความรู้อย่างต่าง ๆ
- 1.8 เป็นการประเมินความสามารถของผู้เรียนหลาย ๆ ด้าน
- 1.9 เป็นการประเมินเพื่อปรับปรุงผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน

1.10 ผู้เรียน ครู ผู้ประเมิน บุคลากรที่เกี่ยวข้องให้ความร่วมมือและมีปฏิสัมพันธ์กัน
ในทางที่ดี

2. การประเมินภาคปฏิบัติ (Performance assessment) เป็นการทดสอบความสามารถใน
การทำงานของผู้เรียนภายใต้สภาพการณ์และเงื่อนไขที่สอดคล้องกับสภาพจริงมากที่สุด การประเมิน
ภาคปฏิบัติสามารถประเมินได้ 3 ลักษณะ คือ ประเมินกระบวนการ ประเมินผลผลิต และประเมิน
ทั้งกระบวนการและผลผลิตผสมผสานกัน มีลักษณะสำคัญ คือการกำหนดวัตถุประสงค์ของการวัด
อย่างชัดเจน มีการกำหนดวิธีทำงาน กำหนดความสำเร็จของงาน มีคำสั่งควบคุมสถานการณ์ใน
การปฏิบัติงาน มีเกณฑ์การให้คะแนนที่ชัดเจน มีการประเมินพฤติกรรม ขั้นสุดท้ายของ
การปฏิบัติงาน

2.1 สิ่งที่มีผู้ประเมินจะประเมินสิ่งต่อไปนี้

2.1.1 การประเมินผลผลิต (Product)

2.1.2 การประเมินกระบวนการ (Process)

2.2 กระบวนการประเมินภาคปฏิบัติ

2.2.1 การสืบค้น (Inquiry)

2.2.2 การสังเกต (Observation)

2.2.3 การวิเคราะห์ (Analysis)

2.2.4 การทดสอบ (Testing)

2.3 เทคนิคและวิธีการประเมิน

2.3.1 การประเมินรายบุคคล

2.3.2 การประเมินกลุ่ม

2.3.3 การประเมินตนเองและเพื่อน

2.4 เครื่องมือวัดภาคปฏิบัติ

2.4.1 ประเภทของเครื่องมือวัดแบ่งเป็น 4 ประเภท

2.4.1.1 เครื่องวัดเกี่ยวกับการเขียน

2.4.1.2 การจำแนกและระบุกระบวนการปฏิบัติ

2.4.1.3 การสร้างสถานการณ์จำลอง

2.4.1.4 การกำหนดตัวอย่างงาน

2.4.2 ข้อควรคำนึงในการสร้างแบบวัด ได้แก่ รูปแบบการประเมิน รูปแบบ
การตอบ วิธีการตรวจให้คะแนน

2.4.3 เกณฑ์การประเมิน เครื่องมือที่ใช้ประเมินเรียกว่ารูบริก (Rubric) เป็นเกณฑ์
การให้คะแนนข้อมูลจากรูบริกจะสะท้อนให้ครู ผู้ปกครอง และผู้สนใจทั่วไปเห็นว่าผู้เรียนรู้อะไร

แค่ไหน ดังนั้นรูปวิธีจึงเป็นส่วนสำคัญทำให้เป้าหมายการแสดงผลออกของผู้เรียนมีความชัดเจน นำไปสู่การบรรลุจุดประสงค์ที่สำคัญของมาตรฐานการศึกษาได้

3. การประเมินจากแฟ้มสะสมผลงาน (Portfolio assessment) เป็นแนวทางหนึ่งที่ใช้ในการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ และตรงกับสภาพเป็นจริง การประเมินการเรียนรู้โดยใช้แฟ้มสะสมผลงานเป็นการประเมินผลงานที่ผู้เรียนแสดงกระทำผลิต หรือสร้างความรู้ขึ้นมาด้วยตนเอง เพื่อประเมินความก้าวหน้าของการเรียนและตัดสินผลการเรียนของผู้เรียน

รุ่งรัตน์ กิตติขจร (2547, หน้า 29-39) เสนอแนวการวัดประเมินผลที่สอดคล้องกับแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไว้ว่า การประเมินผลด้วยทางเลือกใหม่เป็นการเลือกวิธีการและเครื่องมือประเมินผลที่สอดคล้องกับสิ่งที่เปลี่ยนแปลงไป ทั้งในแง่ของการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอนในลักษณะใหม่เพื่อสร้างความรู้ ซึ่งได้รับจากประสบการณ์ตรง การได้ลงมือปฏิบัติและการทบทวนตนเอง ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตามสภาพจริง โดยการออกแบบให้เป็นภาระงานที่มีความหมายต่อการดำรงชีวิตการประเมินผลมีหลายลักษณะ ได้แก่

1. การประเมินการปฏิบัติ (Performance assessment) เป็นการประเมินที่ต้องการให้ผู้เรียนได้แสดงความสามารถที่รอบรู้ด้วยการปฏิบัติหรือผลิตผลงาน รูปแบบที่ใช้ประเมินการปฏิบัติมีหลายรูปแบบ เช่น การออกแบบการทดลอง การดำเนินการทดลอง การเขียนเรียงความ ซึ่งต้องการให้ผู้เรียนได้คิด ได้สังเคราะห์

2. การประเมินตามสภาพจริง (Authentic assessment) เป็นการประเมินการปฏิบัติวิธีหนึ่ง โดยใช้วิธีการประเมินที่หลากหลาย เพื่อการตรวจสอบความสามารถของผู้เรียน โดยการให้ผู้เรียนปฏิบัติภาระงานที่เหมือนปฏิบัติภาระงานในชีวิตจริง

3. ต้องการเชื่อมโยงข้อมูลจากการบันทึกและการแสดงผล
4. ต้องมีการสะท้อนตนเอง
5. ต้องมีการนำผลการประเมินแต่ละครั้งและแต่ละบุคคลไปพัฒนา
6. ต้องมีความร่วมมือในการทำงานระหว่างครูและผู้เรียน
7. ต้องมีการนำผลการประเมิน แต่ละครั้งมาตรวจสอบพิจารณา ผู้สอนจึงต้องเปลี่ยนแปลงบทบาทมาเป็นผู้คอยสังเกต และวิจัย เพื่อปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนและการประเมินผลเข้าด้วยกัน

จากแนวคิดเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ที่นักวิชาการได้เสนอไว้นั้น สามารถสรุปได้ว่า การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้นต้องใช้การวัดประเมินผลแบบใหม่ โดยใช้วิธีการวัดประเมินผลที่มีความหลากหลายเน้นการประเมินจากสภาพจริง การประเมินภาคปฏิบัติและการประเมินจาก

แฟ้มสะสมผลงาน ซึ่งเป็นการประเมินที่จะสะท้อนความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน นอกจากนั้น ครูผู้สอน ผู้เรียน และผู้ปกครอง เป็นส่วนร่วมในการวัดและประเมินผลด้วย

ตัวแปรที่เกี่ยวกับงานวิจัย

เพศ

ในการวิจัยในครั้งนี้ตัวแปรเพศ ได้แก่ เพศชายและเพศหญิงเป็นตัวแปรที่สำคัญตัวแปรหนึ่ง ที่ควรนำมาศึกษาการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จะประสบผลสำเร็จนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญหลายประการ จากการศึกษาของนางฉัตร จอมศรีคะยอม (2550) ได้ศึกษาพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูสังกัดเทศบาลนคร แหหลวง จังหวัดชลบุรี พบว่าครูเพศชายมีพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าเพศหญิง ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการจัดการเรียน การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จำแนกตามเพศโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 ยกเว้นด้านการวัดผลและการประเมินผลแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ งานวิจัยของ อำพรรัตน์ ทิพย์สมบัติ (2559) ได้ศึกษาพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของครูโรงเรียนสมคิดจิตต์วิทยา อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี พบว่าพฤติกรรมการจัดการเรียน การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู โรงเรียนสมคิดจิตต์วิทยา อำเภอบ้านบึง จำแนกตามเพศ โดยรวมแตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการเตรียม การสอน และด้านการวัดและประเมินผลมีความแตกต่างกัน ส่วนด้านการใช้สื่อการสอน ไม่แตกต่างกัน

อายุ

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำอายุมาเป็นตัวแปรต้นที่ใช้ในการศึกษา ซึ่งอายุที่ แตกต่างกันอาจเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการสอนของครู เนื่องจากความแตกต่างของอายุ ทำให้เกิดความแตกต่างในด้านประสบการณ์ ความสนใจ ความรับผิดชอบ ความรอบรู้ และสนใจ ที่จะแก้ปัญหา มีความคิดและบุคลิกด้านต่าง ๆ แตกต่างกันไปด้วย จากการศึกษาของวินิตา วรรณวิวัฒน์ (2540) ได้ศึกษาความรู้และเจตคติของครูที่มีต่อวิธีการวัดและประเมินผลการเรียน ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่าครูที่มีอายุต่างกัน มีความรู้ ความเข้าใจในระเบียบวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ผลจากการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยพบว่าครูที่มีระดับอายุต่ำกว่า 35 ปี มีความรู้ความเข้าใจในระเบียบวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนสูงกว่าครูที่มีอายุ 35-45 ปี และครูที่มีอายุตั้งแต่ 46 ปี ขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

วุฒิทางการศึกษา

ในการวิจัยครั้งนี้ตัวแปรวุฒิทางการศึกษา ได้แก่ ต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอกเป็นตัวแปรที่สำคัญที่นำมาศึกษาการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนจะประสบความสำเร็จได้นั้น ต้องมีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถวุฒิทางการศึกษา จึงเป็นตัวแปรสำคัญตัวแปรหนึ่งที่ทำให้การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีประสิทธิภาพ ดังที่มะลิวัลย์ พูลเอียด (2553) ความรู้ และเจตคติต่อการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 1 พบว่าครูผู้สอนที่มีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี มีความรู้เกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 แตกต่างกัน โดยครูผู้สอนที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี มีความรู้เกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียนรู้สูงกว่าระดับปริญญาตรี งานวิจัยของวินิตา วรรณวิวัฒน์ (2540) ได้ศึกษาความรู้และเจตคติของครูที่มีต่อวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่าครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจในระเบียบวิธีการวัดและประเมินผลการเรียน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลของการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของความรู้ความเข้าใจในระเบียบวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนของครูที่มีวุฒิทางการศึกษาต่างกัน พบว่า ครูที่มีวุฒิทางการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีมีความรู้ความเข้าใจในระเบียบวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนสูงกว่าครูที่มีวุฒิทางการศึกษาปริญญาตรี และครูที่มีวุฒิทางการศึกษาดำรงต่ำกว่าปริญญาตรี และครูที่มีวุฒิทางการศึกษาปริญญาตรีมีความรู้ความเข้าใจในระเบียบวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนสูงกว่าครูที่มีวุฒิทางการศึกษาดำรงต่ำกว่าปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สาขาวิชา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้กำหนดครูผู้สอนจำแนกตามสาระการเรียนรู้ ซึ่งเป็นตัวแปรตัวหนึ่งที่มีผลต่อการปฏิบัติงานแตกต่างกัน ส่งผลต่อสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จากการศึกษา งานวิจัยของพรพนา บัวอินทร์ (2553) สภาพและแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 พบว่าสภาพการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 จำแนกตามสาขาวิชา โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ประสบการณ์ในการสอน

ตัวแปรประสบการณ์การทำงานของครูเป็นตัวแปรอีกตัวแปรหนึ่งที่มีความสำคัญ ดังที่อำพรรัตน์ ทิพย์สมบัติ (2559) ได้ศึกษาพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูโรงเรียนสมคิดจิตต์วิทยา อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี พบว่าครูที่มีประสบการณ์สอนโดยรวมไม่ต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการวัดและประเมินผลแตกต่างกัน ส่วนด้านการเตรียมการสอน ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านการใช้สื่อการเรียนรู้ไม่แตกต่างกัน งานวิจัยของวิไลวรรณ พายุกิ่ง (2554) ได้ศึกษาความรู้และปัญหาการวัดและประเมินผลตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ของครูระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนนาร่องในจังหวัดกรุงเทพมหานคร พบว่าครูที่มีประสบการณ์สอนต่างกันมีความรู้ในเรื่องการวัดและประเมินผลตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 แตกต่างกัน

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า เพศ อายุ วุฒิทางการศึกษา สาขาวิชา และประสบการณ์ในการสอนส่งผลต่อสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาสสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดระยอง ผู้วิจัยจึงนำเพศ อายุ วุฒิทางการศึกษา สาขาวิชาและประสบการณ์ในการสอน มาเป็นตัวแปรในการศึกษาในครั้งนี้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

อริสตรา โพธิ์ชัยเลิศ (2549, หน้า 104) ได้ศึกษาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตราชวัตรบูรณะ พบว่า ในแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอน ครูมีความต้องการให้มีการจัดอบรมเกี่ยวกับรูปแบบและเทคนิคการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอนครูต้องการให้มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการผลิตสื่อการสอน ด้านการนิเทศการสอนครูต้องการให้โรงเรียนสนับสนุนให้ครูมีการนิเทศกันเอง และด้านการวัดผลและประเมินผลครูต้องการให้จัดอบรมวิธีการวัดประเมินผล การประเมินผล และการประเมินตามสภาพจริง

พัฒนา เติด โนม (2545, หน้า 114) ได้วิจัยเรื่องความพร้อมของครูในการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ ผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวมครูมีความพร้อมในการจัดการเรียนการสอน โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญระดับมากสองด้าน คือ ด้านเทคนิคการสอนและด้านบทบาทของครู ส่วนอีกสองด้านอยู่ในระดับปานกลาง คือด้านเทคนิคการวัดและประเมินผล และด้านการจัดการเรียนการสอน ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดในแต่ละด้าน ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนแบบมีบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมทั้ง

ภายใน และภายนอกห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ การให้โอกาสนักเรียนแสดงความคิดเห็น การสรุปรายงานผลการเรียนรู้ให้ผู้ปกครองทราบและการสอน

ผลการเปรียบเทียบความพร้อมของครูในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ พบว่าครูที่มีเพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์สอนที่ต่างกัน มีความพร้อมของครูในการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญไม่แตกต่างกัน

อภิญา เหมระ (2544) ได้ศึกษาการจัดการเรียนการสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง พบว่า ครูมีการจัดการเตรียมการสอนด้านการเตรียมการในระดับมาก โดยการจัดทำแผนการสอนที่มีองค์ประกอบครบถ้วน ส่วนด้านการวัดผลตามสภาพจริงมีน้อยและ ด้านการดำเนินการ พบว่าครูมีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอยู่ในระดับมาก คือ เน้นคุณภาพของผลงานของนักเรียนสร้างขึ้นมา

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546) ได้สรุปไว้ว่าการจัดหาเอกสารที่เป็นความรู้เกี่ยวกับการวัดผลประเมินผลการเรียน เพื่อเผยแพร่ให้ครูอาจารย์ทราบทั่วกันนั้นเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็น เพื่อให้ครูได้ศึกษาและมีความรู้ความเข้าใจในการวัดผลและประเมินผล ดังนั้นจะเห็นได้ว่าเครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลและการประเมินผลนั้นครูผู้สอนต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเครื่องมือที่ใช้วัด ผู้เรียน และควรเป็นเครื่องมือที่มาตรฐานเหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละบุคคลด้วย ในส่วนของ แนวทางการพัฒนาให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดเกณฑ์วัดผลประเมินผลของการเรียน แนวทางการพัฒนา คือ ควรให้ผู้เรียนเข้ามามีบทบาทในการตั้งกำหนดเกณฑ์ในการวัดประเมินผล มีส่วนร่วมในการสร้างเครื่องมือ ครูผู้สอนตระหนักถึงความสามารถและความสำคัญของผู้เรียน ให้มากที่สุด เพื่อให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น ออกแบบเครื่องมือการวัดและประเมินผลได้อย่างมีคุณภาพ

พัชรี ชันอาสาสะวะ (2544, บทคัดย่อ) ศึกษาประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาครู ให้สามารถจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยมีจุดมุ่งหมาย เพื่อประเมินความต้องการ จำเป็นในการพัฒนาครูให้สามารถจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางได้ โดยมีวัตถุประสงค์ เฉพาะดังนี้ 1) กำหนดตัวบ่งชี้การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง 2) พัฒนาเครื่องมือวัด ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาครูให้สามารถจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและ ประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาครูให้สามารถจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เทคนิคและเครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ การสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม และใช้เทคนิค Modified priority needs index (PNI_{Modified}) ในการจัดลำดับความสำคัญความต้องการจำเป็น ผลการวิจัยพบว่าตัวบ่งชี้ ที่จัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางมี 3 ด้าน คือ 1) ด้านบทบาทครูในการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1 ตัวบ่งชี้ 2) พฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 5 ตัวบ่งชี้ และ 3) ด้านผลที่เกิด

กับผู้เรียน ประกอบด้วย 5 ตัวบ่งชี้ ครูส่วนใหญ่มีความรู้อยู่ในระดับมาก ทักษะคิดอยู่ในระดับปานกลางถึงมาก พฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและผลที่เกิดกับผู้เรียนอยู่ในระดับปานกลาง นอกจากนี้ยังพบว่าครูที่สอนระดับอนุบาลมีค่าเฉลี่ยของคะแนนด้านพฤติกรรมสูงกว่าครูที่สอนระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา และพบว่าครูที่สอนระดับมัศึกษามีคะแนนเฉลี่ยด้านผลที่เกิดกับผู้เรียนต่ำกว่าครูที่สอนระดับอนุบาลและประถมศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อีกทั้งยังพบว่าครูเขตเมืองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้และทักษะคิดต่ำกว่าครูเขตห่างไกลชุมชนเมือง และพบว่าครูเขตเมืองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนด้านพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้และด้านผลที่เกิดกับผู้เรียนสูงกว่าครูเขตห่างไกลชุมชนเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ครูมีความต้องการจำเป็นที่ควรได้รับการพัฒนาในด้านพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และด้านผลที่เกิดกับผู้เรียนอย่างเร่งด่วนมากกว่าด้านความรู้และด้านทักษะคิด

นันทพงศ์ พรหมขาม (2548, บทคัดย่อ) ศึกษาการประเมินการดำเนินงานเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียนระดับการศึกษาภาคบังคับตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมี 2 ชนิด ได้แก่ แบบประเมินการดำเนินงานเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียนและแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียน ผลการวิจัยพบว่าการดำเนินงานเกี่ยวกับการวัดและประเมินผล โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับดีมาก ปัญหาการดำเนินการเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียน ผลการสัมภาษณ์พบว่าส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่ามีปัญหากับบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา เพราะยังไม่เข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานวัดและประเมินผลการเรียน และการวัดและประเมินผลการเรียน ไม่สอดคล้องตามสภาพที่แท้จริง เสนอแนวทางแก้ไขปัญหาดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการวัดและประเมินผลการเรียน ไว้ว่าต้องได้รับการอบรมเกี่ยวกับการดำเนินงานวัดและประเมินผลการเรียน เพื่อให้เข้าใจระบบการประเมินที่ตรงกัน เน้นการประเมินผลจากสภาพที่แท้จริง

ประจวบ มั่นจิต (2548, บทคัดย่อ) ศึกษาความรู้และเจตคติที่มีต่อการวัดและประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบวัดความรู้เกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ผลการวิจัยพบว่า 1) ครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร มีความรู้เกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 อยู่ในระดับดีมาก 2) ครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร มีเจตคติต่อการวัดและประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 อยู่ในระดับดี 3) ครูผู้สอนที่มีระดับการศึกษา และเคยผ่านการอบรมต่างกันมีความรู้เกี่ยวกับการ

และประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนครูผู้สอนที่มีเพศ อายุ ระยะเวลารับราชการต่างกัน มีความรู้เกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4) ครูผู้สอนที่เคยผ่านการอบรมต่างกันมีเจตคติต่อการวัดและประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนครูผู้สอนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษาระดับการศึกษา และระยะเวลารับราชการต่างกัน มีเจตคติต่อการวัดและประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 5) ความรู้และเจตคติที่มีต่อการวัดและประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร มีความสัมพันธ์กับทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จุฑามาส พรเบญญา (2550, บทคัดย่อ) ศึกษาความต้องการและแนวทางการพัฒนาบุคลากรศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสุพรรณบุรี เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการพัฒนาบุคลากรโดยรวมและรายด้านทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านคุณลักษณะของครู กศน. ด้านการวัดและประเมินผล ด้านการปฏิบัติราชการยุคใหม่ และการปรับเปลี่ยนกระบวนการดำเนินงาน ด้านการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน และด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

ฉิฉิรา ซาติกุล (2552, หน้า 98) ได้ศึกษาเรื่องการประเมินความต้องการจำเป็นเพื่อพัฒนาสมรรถนะด้านการประเมินผลการเรียนรู้ของครูสังคม ระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความต้องการจำเป็น เพื่อการพัฒนาสมรรถนะด้านการประเมินผล การเรียนรู้ของครูสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า 1) สมรรถนะด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินผลการเรียนรู้ของครูสังคม ระดับมัธยมศึกษาในภาพรวมครูสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา มีความรู้ความเข้าใจด้านหลักพื้นฐานของการประเมินผล การเรียนรู้ปานกลาง 2) ความต้องการจำเป็นเพื่อการพัฒนาสมรรถนะด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินผลการเรียนรู้ของครูสังคม ระดับมัธยมศึกษา ในภาพรวมครูสังคม ระดับมัธยมศึกษา มีความต้องการจำเป็นเพื่อการพัฒนาสมรรถนะด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินผลการเรียนรู้ปานกลาง 3) สมรรถนะด้านทักษะและการปฏิบัติเกี่ยวกับการประเมินผล การเรียนรู้ของครูสังคม ระดับมัธยมศึกษา ในภาพรวมครูสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา มีทักษะและการปฏิบัติเกี่ยวกับการประเมินผลการเรียนรู้มาก 4) ความต้องการจำเป็นเพื่อการพัฒนา

สมรรถนะด้านทักษะและการปฏิบัติเกี่ยวกับการประเมินผลการเรียนรู้ของครูสังกัดมหาวิทยาลัย ระดับมัธยมศึกษา พิจารณาเป็นรายชื่อในแบบสอบถาม ปรากฏว่าพิสัยของดัชนีความต้องการจำเป็นอยู่ระหว่าง 0.06-1.76 ซึ่งได้ตั้งเกณฑ์การประเมินไว้ว่า ค่าดัชนี ($PNI_{Modified}$) ที่มีค่า 0.3 ขึ้นไป ถือเป็นความต้องการจำเป็น

ภูจิน ภูผิวจิน (2551, หน้า 160) ได้ศึกษาสภาพการดำเนินงานพัฒนานักเรียนด้านการคิดวิเคราะห์ของโรงเรียนในจังหวัดมหาสารคาม มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานพัฒนานักเรียนด้านการคิดวิเคราะห์ของโรงเรียนในจังหวัดมหาสารคาม กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 371 คน เป็นครูในโรงเรียนที่มีผลการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอก ในรอบที่ 2 อยู่ในระดับดีมาก จำนวน 10 โรงเรียน รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามมาตรฐานประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ และแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติ t-test และ F-test (One-way ANOVA) ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนในจังหวัดมหาสารคาม มีการดำเนินการพัฒนาผู้เรียนด้านการคิดวิเคราะห์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ด้านสื่อ วัสดุอุปกรณ์ งบประมาณ และด้านการวัดผลประเมินผล เพื่อพัฒนานักเรียนด้านการคิดวิเคราะห์ตามลำดับ

งานวิจัยต่างประเทศ

Smith (2007) ได้ทำการศึกษาเรื่องคุณลักษณะของระบบโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ ในมลรัฐจอร์เจีย ผลการศึกษาพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองและครูอาจารย์และสิ่งที่มีอิทธิพลต่อการสอนในโรงเรียนการตัดสินใจร่วมกันของผู้ปกครองและครูอาจารย์และการปรับปรุงบรรยากาศภายในโรงเรียนให้น่าอยู่ ครูใหญ่และครูยอมรับว่างานปรับปรุงการสอนจะต้องทำเป็นคณะ โดยให้ทุกคนมีความรับผิดชอบร่วมกันครูใหญ่จะทำหน้าที่บริหารมากกว่าทำหน้าที่นี้เทศการเรียนการสอนองค์ประกอบที่มีส่วนสำคัญต่อประสิทธิภาพของโรงเรียนคือการวัดผลและประเมินผลอย่างสม่ำเสมอการจัดบรรยากาศทางวิชาการการตั้งความหวังไว้สูงและการให้ความร่วมมือช่วยเหลือกันมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพของโรงเรียน

Doku and Adu-Mensah (1999, pp. 148-150) ได้ศึกษาเรื่องคุณภาพการเรียนรู้วัฒนธรรมเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผลการวิจัยสรุปได้ว่า คุณภาพการเรียนรู้วัฒนธรรมเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด คือความสามารถในการแสดงความคิดเห็น ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการเรียนรู้วัฒนธรรมเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ส่วนปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดความแตกต่างในการแสดงความคิดเห็นของผู้เรียน คือ สิ่งแวดล้อมและการดำเนินชีวิต ซึ่งเป็นปัจจัยทางตรงที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงและความแตกต่างในการเรียนรู้วัฒนธรรม

Ketter (1994) ได้ทำการวิจัย เรื่องผลการใช้แฟ้มสะสมผลงานในการประเมินผลการเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา 5 โรงเรียน ในวิชาภาษาอังกฤษสังเกตและเยี่ยมห้องเรียน โรงเรียนละ 7 ครั้ง

ผลการวิจัยพบว่า ครูมีความพึงพอใจและประสบผลสำเร็จในการประเมินผลการเรียน โดยวิธีนี้นักเรียนส่วนใหญ่มีความสุขในกิจกรรมการเรียนการสอน บรรยากาศในชั้นเรียนดีขึ้น จากผลการศึกษาได้ข้อเสนอแนะว่า ถ้าต้องการให้การประเมินผลการเรียนด้วยวิธีนี้มีประสิทธิภาพ การประเมินและการสอนควรเปลี่ยนแปลง ดังนี้

1. การประเมินผลและวิธีการสอน ควรปรับตามความต้องการของนักเรียน โดยคำนึงถึงความเหมาะสม ไม่ใช่กำหนดแน่นอนโดยยึดตามหลักสูตรและไม่ยอมเปลี่ยนแปลง
2. ครูและนักเรียนความร่วมมือในกระบวนการเรียนการสอนและกระบวนการวัดผลประเมินผล
3. ครูต้องใช้ยุทธศาสตร์หลากหลายในการกระตุ้น และตัวบ่งชี้ที่ชัดเจนเกี่ยวกับผลสำเร็จในการอ่านและการเขียนของนักเรียน
4. การสะท้อนตนเองของนักเรียน ควรกระทำอย่างสม่ำเสมอ อย่างเป็นงานประจำ และหากต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิธีการเรียนของนักเรียน ควรกระทำดังนี้
  - 4.1 ครูต้องเปลี่ยนแปลงระบบความเชื่อเกี่ยวกับวิธีการเรียนรู้ของนักเรียน โดยเน้นการสนับสนุนให้ผู้เรียนรู้จักการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และเน้นความร่วมมือทางการเรียน
  - 4.2 ครูต้องเต็มใจให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียนและการประเมินผล
  - 4.3 เน้นนักเรียนให้รู้จักสะท้อนตนเอง โดยครูเป็นผู้แนะนำ
  - 4.4 จัดสรรเวลาที่เหมาะสม

จากการศึกษาทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสรุปได้ว่าครูผู้สอนส่วนใหญ่มีความรู้ความสามารถในการจัดการเตรียมการเรียนการสอน แต่ยังประสบกับปัญหาเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งผลต่อการตัดสินผลการเรียนของผู้เรียนที่ได้จากการวัดผลและการประเมินผลไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาการประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมุ่งเน้นไปที่ครูผู้สอนในกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส เพื่อให้เข้าใจหลักการวัดและประเมินผลการเรียนรู้เน้นการประเมินผลจากการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของครูกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส ในจังหวัดระยอง ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. ตัวแปรที่จะศึกษา
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. วิธีดำเนินการและการเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย หมายถึง ครูผู้สอนกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส ในจังหวัดระยอง จำนวน 888 คน จาก 47 โรงเรียน

2. กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ ครูผู้สอนกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส ในจังหวัดระยอง จำนวนทั้งหมด 276 คน

โดยใช้สูตรการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ ทาโร ยามาเร่ (Yamane,1972) ดังนี้

$$N / (1 + Ne^2)$$

เมื่อ N = ประชากร

e = ค่าความคลาดเคลื่อนของการวัด เท่ากับ 0.05

วิธีทำ

$$= \frac{888}{[1 + (888) (0.05^2)]}$$

$$= \frac{888}{3.22}$$

$$= 275.78 \text{ คน}$$

$$= 276 \text{ คน}$$

ได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage stage sampling)

ขั้นตอนที่ 1 สุ่มเขตโดยสุ่มอย่างง่าย (Simple sampling) โดยการจับฉลากเขต

ขั้นตอนที่ 2 สุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified sampling) โดยมีขนาดโรงเรียนเป็นชั้นในการสุ่ม

ขั้นตอนที่ 3 สุ่มอย่างง่าย (Simple sampling)

กลุ่มตัวอย่าง หมายถึง ครูผู้สอนกลุ่มโรงเรียนขยายในจังหวัดระยอง จำนวนทั้งหมด

276 คน

ขนาดโรงเรียน	จำนวนโรงเรียน	จำนวนประชากร	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
1. โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ	1	55	17
2. โรงเรียนขนาดใหญ่	10	311	97
3. โรงเรียนขนาดกลาง	36	522	162
รวมทั้งหมด	47	888	276

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น เพศ อายุ วุฒิทางการศึกษา สาขาวิชา ประสบการณ์ในการสอน

ตัวแปรตาม ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผล การเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ คือ แบบสอบถามความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส ในจังหวัดระยอง

2. การสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพของเครื่องมือ มีขั้นตอนดังนี้

2.1 วิเคราะห์ความมุ่งหมายของการวิจัย เพื่อพิจารณาตัวแปรที่ต้องศึกษา

2.2 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่ต้องศึกษา

2.3 ให้คำจำกัดความของตัวแปรที่ต้องศึกษา (ความต้องการจำเป็น) และวิเคราะห์

ประเด็นความต้องการจำเป็นในแต่ละด้าน

2.4 กำหนดรูปแบบของเครื่องมือ

2.5 ดำเนินการสร้างแบบสอบถามความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดระยอง แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิต่างการศึกษา สาขาวิชา ประสบการณ์ในการสอน

ตอนที่ 2 ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส ในจังหวัดระยอง เป็นแบบการตอบข้อมูลสองชุดหรือการตอบสนองคู่ (Dual-response format) ตามสภาพที่คาดหวังและสภาพที่เป็นจริงที่ตรงกับความคิดเห็นของครูกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส มีการตอบด้วยการประมาณค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยเกณฑ์การให้คะแนนตามน้ำหนักของคำตอบให้คะแนนเป็น 5, 4, 3, 2, 1 ตามลำดับ แบ่งเป็น 5 ด้าน ดังนี้

ด้านที่ 1 กำหนดจุดมุ่งหมายในการวัดและประเมินผล

ด้านที่ 2 การวัดให้ครอบคลุมทุกด้าน

ด้านที่ 3 การใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลายในการวัดและประเมินผล

ด้านที่ 4 การเก็บรวบรวมข้อมูลการวัดและประเมินผล

ด้านที่ 5 การรายงานผลและนำผลไปใช้

2.6 ตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม โดยการหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ว่าวัดได้ตรงตามเนื้อหาของตัวแปรที่ต้องการวัดหรือไม่ โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่านพิจารณาตรวจสอบความสอดคล้อง ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องชัดเจนของภาษา การใช้ถ้อยคำและคำถาม การเรียงลำดับข้อความและรูปแบบในการพิมพ์ แล้วผู้วิจัยนำมาคำนวณดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Item-objective congruence: IOC) โดยเลือกข้อคำถามเฉพาะข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ .5 ขึ้นไป

2.7 นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

2.8 นำแบบสอบถามความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส ในจังหวัดระยอง ไปทดลองใช้กับครูกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาสที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีวัดความสอดคล้องภายในจากการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (α -Coefficient) ซึ่งผลปรากฏว่าได้ค่าความเชื่อมั่นรวมของแบบสอบถามเท่ากับ .975 และได้ค่าอำนาจจำแนกของ

แบบสอบถามอยู่ระหว่าง .44-.82

2.9 ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามและนำไปใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจริง เพื่อนำไปประมวลผลข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล และจัดทำรายงานผลการวิจัยต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยติดต่อขอหนังสือรับรองและแนะนำตัวผู้วิจัยจากคณะศึกษาศาสตร์ถึงผู้อำนวยการแต่ละโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เพื่อขอความอนุเคราะห์และขอความร่วมมือในการดำเนินส่งแบบสอบถามเพื่อการวิจัยให้แก่ครูผู้สอน
2. ผู้วิจัยจัดส่งแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลถึงผู้อำนวยการแต่ละโรงเรียน และกำหนดวัน เวลาที่เก็บรวบรวมแบบสอบถามคืน
3. ผู้วิจัยติดตามจนได้แบบสอบถามกลับคืนมา นำข้อมูลที่ได้รับกลับคืนมาวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ตอน คือ ข้อมูลทั่วไป และข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นกับระดับสมรรถนะที่คาดหวังและที่เป็นจริงของครูกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาสในจังหวัดระยอง โดยใช้วิธีการประมวลผลค่าทางสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยเลือกใช้สถิติในการวิเคราะห์เพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะของข้อมูล และตอบวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิต่างการศึกษา สาขาวิชา ประสบการณ์ในการสอน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) นำเสนอในรูปแบบตารางความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage)
2. ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับสมรรถนะที่คาดหวังและที่เป็นจริง วิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยของสภาพที่คาดหวังและสภาพที่เป็นจริงด้านความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยเฉลี่ยรวม ซึ่งได้จากแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ที่ได้นำมานับคะแนนตามที่กำหนดไว้ โดยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ได้แก่ ด้านกำหนดจุดมุ่งหมายในการวัดและประเมินผล ด้านการวัดให้ครอบคลุมทุกด้าน ด้านการใช้วิธีการและ

เครื่องมือที่หลากหลายในการวัดและประเมินผล ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูลการวัดและประเมินผล และด้านการรายงานผลและนำไปใช้ โดยวิธีการหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) โดยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายของข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยได้เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด โดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่แบ่งมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (พงศเทพ จิระโร, 2555, หน้า 17)

สามารถแบ่งระดับความคิดเห็นของครูที่มีต่อความจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
4.50-5.00	มีสมรรถนะอยู่ในระดับมากที่สุด
3.50-4.49	มีสมรรถนะอยู่ในระดับมาก
2.50-3.49	มีสมรรถนะอยู่ในระดับปานกลาง
1.50-2.49	มีสมรรถนะอยู่ในระดับน้อย
1.00-1.49	มีสมรรถนะอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. เปรียบเทียบความแตกต่างของสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส ในจังหวัดระยอง จำแนกตามเพศ โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test)

4. เปรียบเทียบความแตกต่างของสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส ในจังหวัดระยอง จำแนกตามวุฒิการศึกษา และสาขาวิชา โดยใช้วิธีการทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างรายคู่ใช้วิธีการทดสอบความแตกต่างรายคู่ โดยวิธีการของเชฟเฟ

5. หาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส ในจังหวัดระยอง กับอายุ และประสบการณ์การสอน ใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation-coefficient)

6. หาค่าความต้องการจำเป็น โดยวิธีกำหนดดัชนีความสำคัญของลำดับความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง (Modified priority needs index: $PNI_{Modified}$) ซึ่งปรับปรุงโดยนงลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวานิช โดยตั้งเกณฑ์การประเมินไว้ว่าค่าดัชนี $PNI_{Modified}$ ที่มีค่า 0.3 ขึ้นไปถือเป็นความต้องการจำเป็น ส่วนการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นใช้การเรียงดัชนีจากมากไปหาน้อย ดัชนีที่มีค่ามาก แปลว่ามีความต้องการจำเป็นสูงที่ต้องได้รับการพัฒนามากกว่าดัชนี

ที่มีค่าน้อยกว่า (สุวิมล ว่องวาณิช, 2558, หน้า 279) โดยมีสูตรการคำนวณดังนี้

$$PNI_{\text{Modified}} = \frac{I-D}{D}$$

I หมายถึง ค่าเฉลี่ยของคะแนนสภาพที่คาดหวัง

D หมายถึง ค่าเฉลี่ยของคะแนนสภาพที่เป็นจริง

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส ในจังหวัดระยอง” ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 276 คน และได้แบ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับของวัตถุประสงค์การวิจัยและสมมติฐานการวิจัยดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับการนำเสนอผลการวิจัยจะนำเสนอในรูปตารางประกอบคำอธิบายเพื่อสะดวกในการอธิบายผลการวิจัย และเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการแปลผลการวิจัย ผู้วิจัยจะใช้สัญลักษณ์ต่อไปนี้แทนความหมายต่าง ๆ ในตาราง

n	แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง
SD	แทน ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)
Sig	แทน ค่าความน่าจะเป็นสำหรับบอกนัยสำคัญทางสถิติ (Significance)
t	แทน แทนค่าสถิติที่ใช้กรณีข้อมูลมีการแจกแจงแบบที (t-distribution)
F	แทน ค่าสถิติที่ใช้กรณีมีการแจกแจงแบบเอฟ (F-distribution)
SS.	แทน ผลบวกกำลังสองของคะแนน (Sum of square)
MS.	แทน ค่าเฉลี่ยของผลบวกกำลังสองของคะแนน (Mean of square)
df.	แทน ชั้นของความเป็นอิสระ (Degree of freedom)
$PNI_{Modified}$	แทน ค่าความต้องการจำเป็น (Modified priority needs index)
*	แทน ความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
**	แทน ความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม จากการสำรวจข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง
จำนวน 276 คน มีผลการวิจัยดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 2 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน) (n = 276)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	74	26.81
หญิง	202	73.19
2. อายุ		
24-32 ปี	155.0	56.16
33-41 ปี	64.0	23.19
42-50 ปี	25.0	9.06
51-60 ปี	32.0	11.59
3. วุฒิทางการศึกษา		
ปริญญาตรี	242	87.68
ปริญญาโท	34	12.32
4. สาขาวิชา		
ภาษาไทย	24	8.70
คณิตศาสตร์	43	15.58
วิทยาศาสตร์	44	15.94
สังคมศึกษาศาสตร์และวัฒนธรรม	35	12.68
สุขศึกษาพลศึกษา	32	11.59
ศิลปะ	11	3.99
ภาษาต่างประเทศ	23	8.33
การงานอาชีพและเทคโนโลยี	28	10.14

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน) (n = 276)	ร้อยละ
ประถมศึกษา	16	5.80
ปฐมวัย	20	7.25
5. ประสบการณ์ในการสอน		
1-10 ปี	209	75.72
11-20 ปี	35	12.68
21-30 ปี	12	4.35
31-40 ปี	20	7.25

จากตารางที่ 2 พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 73.19 โดยมากมีอายุ 24-32 ปี คิดเป็นร้อยละ 56.16 รองลงมาคืออายุ 33-41 ปี คิดเป็นร้อยละ 23.19 ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 87.68 เป็นครูผู้สอนสาขาวิชาวิทยาศาสตร์มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 15.94 รองลงมาเป็นครูผู้สอนสาขาวิชาคณิตศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 15.58 และมีประสบการณ์สอนอยู่ในช่วง 1-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 75.72

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

1. การศึกษาสภาพปัจจุบันของสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทาง การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์สมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียน โดยใช้ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) จำแนกรายด้านและโดยรวม

ด้าน	$\bar{X}$	SD	ระดับสมรรถนะ	อันดับ
1. การกำหนดจุดมุ่งหมายของการวัดและประเมินผล	2.86	.63	ปานกลาง	2
2. การวัดให้ครอบคลุมทุกด้าน	2.84	.63	ปานกลาง	4
3. การใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลายในการวัดและประเมินผล	2.86	.61	ปานกลาง	2
4. การเก็บรวบรวมข้อมูลการวัดและประเมินผล	2.83	.67	ปานกลาง	5
5. การรายงานผลและนำผลไปใช้	2.87	.60	ปานกลาง	1
โดยรวม	2.85	.58	ปานกลาง	

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการวิเคราะห์สมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนของครูกลุ่ม โรงเรียนขยายโอกาส ในจังหวัดระยอง โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.85$, $SD = .58$) และเมื่อพิจารณารายด้านของสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนของครูกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส ในจังหวัดระยอง พบว่าการรายงานผลและนำผลไปใช้ มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 2.87$, $SD = .60$) รองลงมาเป็นด้านการกำหนดจุดมุ่งหมายของการวัดและประเมินผลมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X} = 2.86$, $SD = .63$) และการใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลายในการวัดและประเมินผลมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X} = 2.86$, $SD = .61$) ส่วนด้านการเก็บรวบรวมข้อมูลการวัดและประเมินผลมีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 2.83$, $SD = .67$)

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์สมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียน โดยใช้ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ด้านการกำหนดจุดมุ่งหมายของการวัดและประเมินผล

การกำหนดจุดมุ่งหมายของการวัดและประเมินผล	$\bar{X}$	SD	ระดับสมรรถนะ	อันดับ
1. การประเมินทักษะ ความรู้ของผู้เรียนตามจุดประสงค์การเรียนรู้	2.89	.74	ปานกลาง	6
2. การประเมินพัฒนาการและความก้าวหน้าของผู้เรียน	2.92	.76	ปานกลาง	3
3. การประเมินพฤติกรรมการแสดงออกของผู้เรียน	2.92	.80	ปานกลาง	3
4. การประเมินคุณภาพผลงานของผู้เรียน	2.91	.89	ปานกลาง	5
5. การประเมินทักษะการทำงานร่วมกันของผู้เรียน	3.03	.82	ปานกลาง	1
6. การประเมินด้านความคิดของผู้เรียน	2.72	.77	ปานกลาง	9
7. การประเมินความพึงพอใจของผู้เรียน	2.79	.79	ปานกลาง	8
8. การวัดและประเมินผลงานที่เกิดจากการบูรณาการความรู้จากวิชาต่าง ๆ	2.62	.76	ปานกลาง	10
9. การประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน	2.89	.80	ปานกลาง	6
10. การประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยการสอบด้วยข้อสอบ หรือการปฏิบัติจริง	2.94	.91	ปานกลาง	2
โดยรวม	2.86	.63	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4 พบว่า ผลการวิเคราะห์สมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนของครูกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส ในจังหวัดระยอง ด้านการกำหนดจุดมุ่งหมายของการวัดและประเมินผลอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.86$, $SD = .63$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าการประเมินทักษะการทำงานร่วมกันของผู้เรียน มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.03$, $SD = .82$) รองลงมาเป็นด้านการประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยการสอบด้วยข้อสอบ หรือการปฏิบัติจริง ($\bar{X} = 2.94$, $SD = .91$) ส่วนการวัดและประเมินผลงานที่เกิดจากการบูรณาการ ความรู้จากวิชาต่าง ๆ มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 2.62$, $SD = .76$)

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์สมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียน โดยใช้ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ด้านการวัดให้ครอบคลุมทุกด้าน

การวัดให้ครอบคลุมทุกด้าน	$\bar{X}$	SD	ระดับสมรรถนะ	อันดับ
1. ชักถามความรู้ความเข้าใจของผู้เรียนระหว่างการเรียนรู้	2.93	.79	ปานกลาง	2
2. สังเกตและประเมินพัฒนาการของเรียนอย่างต่อเนื่อง	2.89	.85	ปานกลาง	3
3. การสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนระหว่างจัดกิจกรรมการเรียนรู้พร้อมบันทึกผลจากการสังเกตอย่างสม่ำเสมอ	2.82	.82	ปานกลาง	7
4. สังเกตผู้เรียนในขณะที่ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้	2.94	.70	ปานกลาง	1
5. การวัดและประเมินผลโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลทั้งทางด้านความสามารถ วิธีการเรียนรู้ และความหลากหลายทางสติปัญญา	2.84	.74	ปานกลาง	6
6. การวัดและประเมินผลครอบคลุมจุดประสงค์การเรียนรู้ทั้งด้านความรู้ ทักษะกระบวนการ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์	2.88	.74	ปานกลาง	4
7. การวัดผลประเมินผลอย่างต่อเนื่องควบคู่ไปกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	2.87	.73	ปานกลาง	5
8. ผู้เรียนและครูมีส่วนร่วมในการกำหนดตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมิน	2.76	.76	ปานกลาง	8
โดยรวม	2.84	.63	ปานกลาง	

จากตารางที่ 5 พบว่า ผลการวิเคราะห์สมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนของครูกลุ่ม โรงเรียนขยายโอกาส ในจังหวัดระยอง ด้านการวัดให้ครอบคลุมทุกด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.84$, $SD = .63$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าการสังเกตผู้เรียนในขณะที่ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ มีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X} = 2.94$, $SD = .70$) รองลงมาเป็นการซักถามความรู้ความเข้าใจของผู้เรียนระหว่าง

การเรียนรู้ ($\bar{X} = 2.93, SD = .79$) ส่วนการที่ผู้เรียนและครูมีส่วนร่วมในการกำหนดตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมิน มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 2.76, SD = .76$)

ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์สมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียน โดยใช้ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ด้านการใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลายในการวัดและประเมินผล

การใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลายในการวัดและประเมินผล	$\bar{X}$	SD	ระดับสมรรถนะ	อันดับ
1. การสร้างแบบวัดผลได้เหมาะสมกับเนื้อหาที่เรียน	2.89	.86	ปานกลาง	3
2. การสร้างแบบวัดผลได้ครอบคลุมกับจุดประสงค์การเรียนรู้	2.83	.79	ปานกลาง	7
3. แบบทดสอบความรู้ของนักเรียนก่อนเรียนเพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานของผู้เรียน	2.82	.84	ปานกลาง	8
4. แบบทดสอบความรู้ของนักเรียนหลังเรียนเพื่อให้ทราบพัฒนาการของผู้เรียน	2.88	.83	ปานกลาง	4
5. การประเมินจากการปฏิบัติจริงของผู้เรียน	2.98	.74	ปานกลาง	1
6. ประเมินการทำงานควบคู่กับผลงานของผู้เรียน	2.94	.76	ปานกลาง	2
7. การประเมินผู้เรียนและให้ข้อมูลย้อนกลับ	2.84	.75	ปานกลาง	6
8. การจัดทำแฟ้มสะสมผลงาน เพื่อประกอบการวัดผลและประเมินผลของผู้เรียน	2.68	.76	ปานกลาง	13
9. การสร้างเครื่องมือเกณฑ์การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ให้สอดคล้องกับวิธีการวัดผล และมีความน่าเชื่อถือ	2.79	.72	ปานกลาง	10
10. วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลายในการประเมินผลพัฒนาการของผู้เรียน	2.80	.85	ปานกลาง	9
11. เครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลมุ่งให้ผู้เรียนได้คิดและแก้ปัญหา	2.86	.82	ปานกลาง	5

ตารางที่ 6 (ต่อ)

การใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย ในการวัดและประเมินผล	$\bar{X}$	SD	ระดับ สมรรถนะ	อันดับ
12. เครื่องมือวัดและประเมินผลสำหรับการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ที่ครอบคลุมมาตรฐานการเรียนรู้ ทั้งด้าน ความรู้ กระบวนการ และคุณลักษณะอันพึง ประสงค์	2.79	.82	ปานกลาง	10
13. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีการใช้เครื่องมือการวัดและประเมินผล ทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน	2.76	.80	ปานกลาง	12
โดยรวม	2.86	.61	ปานกลาง	

จากตารางที่ 6 พบว่า ผลการวิเคราะห์สมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนของครูกลุ่ม โรงเรียนขยายโอกาส ในจังหวัดระยอง ด้านการใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลายในการวัดและประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.86$, $SD = .61$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าการประเมินจากการปฏิบัติจริงของผู้เรียน มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดที่สุด ($\bar{X} = 2.98$, $SD = .74$) รองลงมาเป็นประเมินการทำงานควบคู่กับผลงานของผู้เรียน ($\bar{X} = 2.94$, $SD = .76$) ส่วนการจัดทำเพิ่มสะสมผลงาน เพื่อประกอบการวัดผลและประเมินผลของผู้เรียน มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 2.68$, $SD = .76$)

ตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์สมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียน โดยใช้ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูลการวัดและประเมินผล

การเก็บรวบรวมข้อมูลการวัดและประเมินผล	$\bar{X}$	SD	ระดับสมรรถนะ	อันดับ
1. การเก็บข้อมูลการวัดและประเมินผลที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน	2.90	.82	ปานกลาง	2
2. การประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยผู้เรียน มีการประเมินตนเอง	2.81	.81	ปานกลาง	4
3. จัดนิทรรศการแสดงผลงานของผู้เรียน	2.81	.81	ปานกลาง	4
4. การประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างหลากหลาย จากความคิดเห็นของเพื่อน ครู และผู้ปกครอง	2.80	.73	ปานกลาง	6
5. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความรู้สึกรักของตนเองต่อผลงาน	2.93	.77	ปานกลาง	1
6. การนำหลักการประเมินผลแบบมีส่วนร่วมมาใช้ ในการประเมินผู้เรียน	2.88	.78	ปานกลาง	3
โดยรวม	2.83	.67	ปานกลาง	

จากตารางที่ 7 พบว่า ผลการวิเคราะห์สมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนของครูกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส ในจังหวัดระยอง ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูลการวัดและประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.83$, $SD = .67$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความรู้สึกรักของตนเองต่อผลงาน มีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X} = 2.93$, $SD = .77$) รองลงมาเป็นการการเก็บข้อมูลการวัดและประเมินผลที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน ($\bar{X} = 2.90$, $SD = .82$) ส่วนการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างหลากหลาย จากความคิดเห็นของเพื่อน ครู และผู้ปกครองมีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 2.80$, $SD = .73$)

ตารางที่ 8 ผลการวิเคราะห์สมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียน โดยใช้ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ด้านการรายงานผลและนำผลไปใช้

การรายงานผลและนำผลไปใช้	$\bar{X}$	SD	ระดับสมรรถนะ	อันดับ
1. การนำผลการวิเคราะห์ไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน	2.87	.86	ปานกลาง	2
2. นำผลการประเมินการเรียนรู้มาพัฒนาผู้เรียน	2.88	.75	ปานกลาง	1
3. การนำผลการประเมินแต่ละครั้งมาเป็นข้อมูลเพื่อปรับปรุงวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	2.82	.82	ปานกลาง	6
4. มีการประเมินเพื่อวินิจฉัยจุดเด่น ข้อพัฒนา/ปรับปรุงของผู้เรียนเป็นรายบุคคล	2.76	.83	ปานกลาง	8
5. ประเมินผู้เรียนเป็นรายบุคคล เพื่อดูความก้าวหน้า	2.84	.80	ปานกลาง	3
6. สอนซ่อมเสริมเป็นรายบุคคล กรณีที่นักเรียนไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินผลการเรียนรู้	2.84	.81	ปานกลาง	3
7. การจัดทำรายงาน และประเมินผลให้ผู้เรียนและผู้ปกครองทราบเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง	2.79	.86	ปานกลาง	7
8. มีการประเมินผู้เรียนในการนำความรู้ไปใช้ในชีวิตจริง	2.84	.86	ปานกลาง	3
โดยรวม	2.87	.60	ปานกลาง	

จากตารางที่ 8 พบว่า ผลการวิเคราะห์สมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนของครูกลุ่ม โรงเรียนขยายโอกาส ในจังหวัดระยอง ด้านการรายงานผลและนำผลไปใช้ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.87$, $SD = .60$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าการนำผลการประเมินการเรียนรู้มาพัฒนาผู้เรียน มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 2.88$, $SD = .75$) รองลงมาเป็นการนำผลการวิเคราะห์ไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน ($\bar{X} = 2.87$, $SD = .86$) ส่วนการประเมินเพื่อวินิจฉัยจุดเด่น ข้อพัฒนา/ปรับปรุงของผู้เรียนเป็นรายบุคคล มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 2.76$, $SD = .83$)

2. การเปรียบเทียบสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญกับภูมิหลังบางประการ

จากวัตถุประสงค์ของการศึกษา เพื่อเปรียบเทียบสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูกลุ่ม โรงเรียนขยายโอกาส ในจังหวัดระยอง ของผู้ตอบแบบสอบถามกับภูมิหลังบางประการ

ตารางที่ 9 ค่าสถิติที ในการทดสอบความแตกต่างของสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส ในจังหวัดระยอง จำแนกตามเพศ

ด้าน	กลุ่ม	n	$\bar{X}$	SD	t	P-value
1. การกำหนดจุดมุ่งหมายของการวัดและประเมินผล	ชาย	74	2.75	.61	-1.772	.078
	หญิง	202	2.90	.64		
2. การวัดให้ครอบคลุมทุกด้าน	ชาย	74	2.71	.58	-2.100*	.037
	หญิง	202	2.88	.64		
3. การใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลายในการวัดและประเมินผล	ชาย	74	2.78	.56	-1.214	.226
	หญิง	202	2.88	.63		
4. การเก็บรวบรวมข้อมูลการวัดและประเมินผล	ชาย	74	2.71	.67	-1.882	.061
	หญิง	202	2.88	.67		
5. การรายงานผลและนำผลไปใช้	ชาย	74	2.73	.54	-2.353*	.019
	หญิง	202	2.92	.61		
รวม	ชาย	74	2.73	.54	-2.086*	.038
	หญิง	202	2.89	.58		

* P < .05

จากตารางที่ 9 พบว่า ผลการวิเคราะห์สมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนของครูกลุ่ม โรงเรียนขยายโอกาส ในจังหวัดระยอง จำแนกตามเพศโดยรวมและรายด้านการวัดให้ครอบคลุมทุกด้าน และด้านการรายงานผลและนำผลไปใช้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 10 ค่าสถิติที่ ในการทดสอบความแตกต่างของสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผล การเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูกลุ่ม โรงเรียนขยายโอกาส ในจังหวัดระยอง จำแนกวุฒิการศึกษา

ด้าน	กลุ่ม	n	$\bar{X}$	SD	t	P-value
1. การกำหนดจุดมุ่งหมายของ การวัด และประเมินผล	ปริญญาตรี	242	2.86	.66	-.248	.805
	ปริญญาโท	34	2.88	.39		
2. การวัดให้ครอบคลุมทุกด้าน	ปริญญาตรี	242	2.82	.65	-1.636	.107
	ปริญญาโท	34	2.95	.39		
3. การใช้วิธีการและเครื่องมือที่ หลากหลายในการวัดและ ประเมินผล	ปริญญาตรี	242	2.83	.63	-2.609*	.011
	ปริญญาโท	34	3.03	.37		
4. การเก็บรวบรวมข้อมูลการวัด และประเมินผล	ปริญญาตรี	242	2.82	.70	-1.279	.207
	ปริญญาโท	34	2.94	.49		
5. การรายงานผลและนำผลไปใช้	ปริญญาตรี	242	2.83	.62	-6.492*	.000
	ปริญญาโท	34	3.14	.15		
รวม	ปริญญาตรี	242	2.83	.60	-2.444*	.016
	ปริญญาโท	34	2.98	.27		

* P < .05

จากตารางที่ 10 พบว่า ผลการวิเคราะห์สมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนของครูกลุ่ม โรงเรียนขยายโอกาส ในจังหวัด ระยอง ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน โดยภาพรวมและรายด้านการใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย ในการวัดและประเมินผล และด้านการรายงานผลและนำผลไปใช้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 11 การเปรียบเทียบความแตกต่างของสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส ในจังหวัดระยอง จำแนกตามสาขาวิชาที่สอน โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว

ด้าน	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
1 การกำหนดจุดมุ่งหมายของการวัดและประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	9	19.185	2.132	6.250*	.000
	ภายในกลุ่ม	266	90.723	.341		
	รวม	275	109.908			
2 ด้านการวัดให้ครอบคลุมทุกด้าน	ระหว่างกลุ่ม	9	22.513	2.501	7.764*	.000
	ภายในกลุ่ม	266	85.697	.322		
	รวม	275	108.210			
3 การใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย ในการวัดและประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	9	17.487	1.943	6.083*	.000
	ภายในกลุ่ม	266	84.968	.319		
	รวม	275	102.455			
4 การเก็บรวบรวมข้อมูลการวัดและประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	9	27.254	3.028	8.257*	.000
	ภายในกลุ่ม	266	97.558	.367		
	รวม	275	124.811			
5 การรายงานผลและนำไปใช้	ระหว่างกลุ่ม	9	19.011	2.112	7.162*	.000
	ภายในกลุ่ม	266	78.450	.295		
	รวม	275	97.461			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	9	20.530	2.281	8.585*	.000
	ภายในกลุ่ม	266	70.683	.266		
	รวม	275	91.213			

* P < .05

จากตารางที่ 11 พบว่า ผลการวิเคราะห์สมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนของครูกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส ในจังหวัดระยอง ที่สอนต่างสาขาวิชา กัน โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในการนี้ นำค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมและรายด้าน ไปทดสอบเป็นรายคู่ โดยวิธีการของเชฟเฟ

ตารางที่ 12 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนของครู
กลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส ในจังหวัดระยอง โดยภาพรวมเป็นรายคู่ โดยวิธีการของเซฟเฟ่ จำแนกตามสาขาวิชาที่สอน

ค่าเฉลี่ย	สาขาวิชา	ภาษาไทย	คณิตศาสตร์	วิทยาศาสตร์	สังคมศึกษาฯ	สุขศึกษาฯ	ศิลปะ	ภาษาต่างประเทศ	การงานอาชีพฯ	ประถมศึกษา	ปฐมวัย
3.2509	ภาษาไทย	-									
3.3581	คณิตศาสตร์	-.1072	-								
2.7162	วิทยาศาสตร์	.5347	.6419*	-							
2.7251	สังคมศึกษาฯ	.5258	.6330*	-.0089	-						
2.5813	สุขศึกษาฯ	.6696*	.7768*	.1349	.1438	-					
2.7354	ศิลปะ	.5156	.6228	-.0192	-.0103	-.1541	-				
2.7469	ภาษาต่างประเทศ	.5041	.6112*	-.0307	-.0218	-.1656	-.0115	-			
2.6595	การงานอาชีพฯ	.5914	.6986*	.0566	.0656	-.0783	.0758	.0873	-		
2.8139	ประถมศึกษา	.4370	.5443	-.0977	-.0888	-.2326	-.0785	-.0670	-.1544	-	
2.6922	ปฐมวัย	.5587	.6659*	.0239	.0329	-.1110	.0431	.0546	-.0327	.1217	-

* P < .05

จากตารางที่ 12 พบว่า ผลการวิเคราะห์สมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนของครูกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส ในจังหวัดระยอง โดยภาพรวม ที่สอนภาษาไทยกับสุขศึกษาฯ, สอนคณิตศาสตร์กับวิทยาศาสตร์, สอนคณิตศาสตร์กับสังคมศึกษาฯ, สอนคณิตศาสตร์กับสุขศึกษาฯ, สอนคณิตศาสตร์กับภาษาต่างประเทศ, สอนคณิตศาสตร์กับการงานอาชีพฯ และสอนคณิตศาสตร์กับปฐมวัย มีความแตกต่างกัน

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่น ๆ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 13 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนของครูกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส ในจังหวัดระยอง ด้านการกำหนดจุดมุ่งหมายของการวัดและประเมินผลเป็นรายคู่ โดยวิธีการของเซฟเฟ่ จำแนกตามสาขาวิชาที่สอน

ค่าเฉลี่ย	สาขาวิชา	ภาษาไทย	คณิตศาสตร์	วิทยาศาสตร์	สังคมศึกษาฯ	สุขศึกษาฯ	ศิลปะ	ภาษาต่างประเทศ	การทำงานอาชีพฯ	ประถมศึกษา	ปฐมวัย
3.3375	ภาษาไทย	-									
3.3093	คณิตศาสตร์	.0282	-								
2.7432	วิทยาศาสตร์	.5943	.5661*	-							
2.7286	สังคมศึกษาฯ	.6089	.5807*	.0146	-						
2.6125	สุขศึกษาฯ	.7250*	.6968*	.1307	.1161	-					
2.7636	ศิลปะ	.5739	.5457	-.0205	-.0351	-.1511	-				
2.7522	ภาษาต่างประเทศ	.5853	.5571	-.0090	-.0236	-.1397	.0115	-			
2.6500	การทำงานอาชีพฯ	.6875*	.6593*	.0932	.0786	-.0375	.1136	.1022	-		
2.7875	ประถมศึกษา	.5500	.5218	-.0443	-.0589	-.1750	-.0239	-.0353	-.1375	-	
2.7650	ปฐมวัย	.5725	.5443	-.0218	-.0364	-.1525	-.0014	-.0128	-.1150	.0225	-

* P < .05

จากตารางที่ 13 พบว่า ผลการวิเคราะห์สมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนของครู กลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส ในจังหวัดระยอง ด้านการกำหนดจุดมุ่งหมายของการวัดและประเมินผล ที่สอนภาษาไทยกับสอนสุขศึกษา, สอนภาษาไทยกับการงาน อาชีพ, สอนคณิตศาสตร์กับสอนวิทยาศาสตร์, สอนคณิตศาสตร์กับสังคมศึกษา, สอนคณิตศาสตร์กับสุขศึกษา และสอนคณิตศาสตร์กับการงานอาชีพฯ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่น ๆ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 14 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนของครูกลุ่มโรงเรียน ขยายโอกาส ในจังหวัดระยอง ด้านการวัดให้ครอบคลุมทุกด้านเป็นรายคู่ โดยวิธีการของเซฟเฟ่ จำแนกตามสาขาวิชาที่สอน

ค่าเฉลี่ย	สาขาวิชา	ภาษาไทย	คณิตศาสตร์	วิทยาศาสตร์	สังคมศึกษา	สุขศึกษา	ศิลปะ	ภาษาต่างประเทศ	การงานอาชีพฯ	ประถมศึกษา	ปฐมวัย
3.1958	ภาษาไทย	-									
3.3951	คณิตศาสตร์	- .1993	-								
2.7098	วิทยาศาสตร์	.4861	.6853*	-							
2.6540	สังคมศึกษา	.5418	.7411*	.0558	-						
2.5538	สุขศึกษา	.6420*	.8413*	.1560	.1003	-					
2.7345	ศิลปะ	.4613	.6606	-.0248	-.0805	-.1808	-				
2.7235	ภาษาต่างประเทศ	.4724	.6716*	-.0137	-.0695	-.1697	.0111	-			
2.6650	การงานอาชีพฯ	.5308	.7301*	.0448	-.0110	-.1113	.0695	.0585	-		
2.7644	ประถมศึกษา	.4315	.6307	-.0546	-.1104	-.2106	-.0298	-.0409	-.0994	-	
2.7245	ปฐมวัย	.4713	.6706*	-.0147	-.0705	-.1708	.0100	-.0010	-.0595	.0399	-

* P < .05

จากตารางที่ 14 พบว่า ผลการวิเคราะห์สมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนของครูกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส ในจังหวัดระยอง การวัดให้ครอบคลุมทุกด้าน ที่สอนภาษาไทยกับสอนสุขศึกษา, สอนคณิตศาสตร์กับวิทยาศาสตร์, สอนคณิตศาสตร์กับสังคมศึกษา, สอนคณิตศาสตร์กับสุขศึกษา, สอนคณิตศาสตร์กับภาษาต่างประเทศ, สอนคณิตศาสตร์กับการงานอาชีพฯ และสอนคณิตศาสตร์กับปฐมวัย มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่น ๆ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 15 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนของครูกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส ในจังหวัดระยอง ด้านการใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลายในการวัดและประเมินผลเป็นรายคู่ โดยวิธีการของเซฟเฟ่ จำแนกตามสาขาวิชาที่สอน

ค่าเฉลี่ย	สาขาวิชา	ภาษาไทย	คณิตศาสตร์	วิทยาศาสตร์	สังคมศึกษาฯ	สุขศึกษาฯ	ศิลปะ	ภาษาต่างประเทศ	การงานอาชีพฯ	ประถมศึกษา	ปฐมวัย
3.2363	ภาษาไทย	-									
3.3133	คณิตศาสตร์	-.0770	-								
2.7382	วิทยาศาสตร์	.4981	.5751*	-							
2.7763	สังคมศึกษาฯ	.4600	.5370*	-.0381	-						
2.6875	สุขศึกษาฯ	.5488	.6258*	.0507	.0888	-					
2.5918	ศิลปะ	.6444	.7214	.1464	.1845	.0957	-				
2.7113	ภาษาต่างประเทศ	.5249	.6020	.0269	.0650	-.0238	-.1195	-			
2.6900	การงานอาชีพฯ	.5463	.6233*	.0482	.0863	-.0025	-.0982	.0213	-		
2.9056	ประถมศึกษา	.3306	.4076	-.1674	-.1293	-.2181	-.3138	-.1943	-.2156	-	
2.6085	ปฐมวัย	.6278	.7048*	.1297	.1678	.0790	-.0167	.1028	.0815	.2971	-

* P < .05

จากตารางที่ 15 พบว่า ผลการวิเคราะห์สมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนของครูกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส ในจังหวัดระยอง ด้านด้านการใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลายในการวัดและประเมินผล ที่สอนคณิตศาสตร์กับวิทยาศาสตร์, สอนคณิตศาสตร์กับสังคมศึกษา, สอนคณิตศาสตร์กับสุขศึกษา, สอนคณิตศาสตร์กับภาษาต่างประเทศ, สอนคณิตศาสตร์กับการงานอาชีพฯ และสอนคณิตศาสตร์กับปฐมวัย มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่น ๆ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 16 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนของครูกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส ในจังหวัดระยอง ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูลการวัดและประเมินผลเป็นรายคู่ โดยวิธีการของเซฟเฟ่ จำแนกตามสาขาวิชาที่สอน

ค่าเฉลี่ย	สาขาวิชา	ภาษาไทย	คณิตศาสตร์	วิทยาศาสตร์	สังคมศึกษาฯ	สุขศึกษาฯ	ศิลปะ	ภาษาต่างประเทศ	การงานอาชีพฯ	ประถมศึกษาศึกษา	ปฐมวัย
3.1429	ภาษาไทย	-									
3.4560	คณิตศาสตร์	-.3131	-								
2.7011	วิทยาศาสตร์	.4418	.7549*	-							
2.7700	สังคมศึกษาฯ	.3729	.6860*	-.0689	-						
2.4709	สุขศึกษาฯ	.6720	.9851*	.2302	.2991	-					
2.6164	ศิลปะ	.5266	.8397	.0848	.1536	-.1454	-				
2.7309	ภาษาต่างประเทศ	.4120	.7251*	-.0297	.0391	-.2599	-.1145	-			
2.6321	การงานอาชีพฯ	.5108	.8239*	.0690	.1379	-.1612	-.0158	.0987	-		
2.8700	ประถมศึกษา	.2729	.5860	-.1689	-.1000	-.3991	-.2536	-.1391	-.2379	-	
2.5830	ปฐมวัย	.5599	.8730*	.1181	.1870	-.1121	.0334	.1479	.0491	.2870	-

* P < .05

จากตารางที่ 16 พบว่า ผลการวิเคราะห์สมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนของครูกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส ในจังหวัดระยอง ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูลการวัดและประเมินผลที่สอนคณิตศาสตร์กับวิทยาศาสตร์, สอนคณิตศาสตร์กับสังคมศึกษา, สอนคณิตศาสตร์กับสุขศึกษา, สอนคณิตศาสตร์กับภาษาต่างประเทศ, สอนคณิตศาสตร์กับการงานอาชีพฯ และสอนคณิตศาสตร์กับปฐมวัย มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่น ๆ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 17 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนของครูกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส ในจังหวัดระยอง ด้านการรายงานผลและนำไปใช้เป็นรายคู่ โดยวิธีการของเซฟเฟ่ จำแนกตามสาขาวิชาที่สอน

ค่าเฉลี่ย	สาขาวิชา	ภาษาไทย	คณิตศาสตร์	วิทยาศาสตร์	สังคมศึกษาฯ	สุขศึกษาฯ	ศิลปะ	ภาษาต่างประเทศ	การงานอาชีพฯ	ประถมศึกษา	ปฐมวัย
3.3513	ภาษาไทย	-									
3.2991	คณิตศาสตร์	.0522	-								
2.6948	วิทยาศาสตร์	.6565*	.6043*	-							
2.7549	สังคมศึกษาฯ	.5964	.5442*	-.0601	-						
2.6194	สุขศึกษาฯ	.7319*	.6797*	.0754	-.1788	-					
2.9336	ศิลปะ	.4176	.3654	-.2389	-.0517	-.3143	-				
2.8065	ภาษาต่างประเทศ	.5447	.4925	-.1117	.0831	-.1871	.1271	-			
2.6718	การงานอาชีพฯ	.6795*	.6273*	.0230	-.0514	-.0524	.2619	.1347	-		
2.8063	ประถมศึกษา	.5450	.4928	-.1115	.0279	-.1869	.1274	.0003	-.1345	-	
2.7270	ปฐมวัย	.6243	.5721	-.0322	-.1788	-.1076	.2066	.0795	-.0552	.0793	-

* P < .05

จากตารางที่ 18 พบว่า ผลการวิเคราะห์สมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนของครูกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส ในจังหวัดระยอง ด้านการรายงานผลและนำผลไปใช้ ที่สอนภาษาไทยกับสอนวิทยาศาสตร์, สอนภาษาไทยกับสุขศึกษา, สอนภาษาไทยกับการงานอาชีพ, สอนคณิตศาสตร์กับวิทยาศาสตร์, สอนคณิตศาสตร์กับสังคมศึกษา, สอนคณิตศาสตร์กับสุขศึกษา และสอนคณิตศาสตร์กับการงานอาชีพ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่น ๆ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3. การศึกษาความสัมพันธ์ของสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญกับภูมิหลังบางประการ

จากวัตถุประสงค์ของการศึกษา เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามกับสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส ในจังหวัดระยอง ด้านต่าง ๆ

ตารางที่ 18 ความสัมพันธ์ของสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูกลุ่ม โรงเรียนขยายโอกาส จำแนกตามอายุ และประสบการณ์ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ แบบเพียร์สัน

ตัวแปร	อายุ	ประสบการณ์การทำงาน	การกำหนดจุดมุ่งหมายของการวัดและประเมินผล	การวัดให้ครอบคลุมทุกด้าน	การใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลายในการวัดและประเมินผล	การเก็บรวบรวมข้อมูลการวัดและประเมินผล	การรายงานผลและนำผลไปใช้	รวม
อายุ	-							
ประสบการณ์การทำงาน	.841**	-						
การกำหนดจุดมุ่งหมายของการวัดและประเมินผล	.002	.029	-					
การวัดให้ครอบคลุมทุกด้าน	.037	.062	.834**	-				
การใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลายในการวัดและประเมินผล	.001	.030	.717**	.839**	-			
การเก็บรวบรวมข้อมูลการวัดและประเมินผล	.046	.070	.758**	.857**	.836**	-		
การรายงานผลและนำผลไปใช้	.004	.025	.790**	.796**	.728**	.711**	-	
รวม	.023	.050	.910**	.961**	.888**	.911**	.878**	-

** P < .01

จากตารางที่ 18 พบว่า ผลการวิเคราะห์สมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูกลุ่ม โรงเรียนขยายโอกาส ในจังหวัดระยอง พบว่าโดยรวมและรายด้านแต่ละด้านมีความสัมพันธ์กับอายุและประสบการณ์ อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

4. การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผล การเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ตารางที่ 19 ข้อมูลแสดงสรุประดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะด้านการวัดและ ประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของครูกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส ในจังหวัดระยอง

ด้าน	สภาพที่เป็นจริง			สภาพที่คาดหวัง			PNI	ลำดับ
	$\bar{X}$	SD	ระดับ สมรรถนะ	$\bar{X}$	SD	ระดับ สมรรถนะ		
1. การกำหนดจุดมุ่งหมาย ของการวัดและประเมินผล	2.86	.63	ปานกลาง	4.15	.73	มาก	.45	3
2. การวัดให้ครอบคลุมทุกด้าน	2.84	.63	ปานกลาง	4.16	.74	มาก	.47	1
3. การใช้วิธีการและเครื่องมือ ที่หลากหลายในการวัดและ ประเมินผล	2.86	.61	ปานกลาง	4.12	.71	มาก	.44	5
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล การวัดและประเมินผล	2.83	.67	ปานกลาง	4.15	.72	มาก	.46	2
5. การรายงานผลและนำผล ไปใช้	2.87	.60	ปานกลาง	4.16	.75	มาก	.45	3
รวม	2.85	0.58	ปานกลาง	4.14	.71	มาก	.45	

จากตารางที่ 19 ผลการวิเคราะห์สมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส ในจังหวัดระยอง มาจัดลำดับโดยวิธีหาค่าความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย พบว่าสมรรถนะที่มีความสำคัญเป็นอันดับแรก ได้แก่ การวัดให้ครอบคลุมทุกด้าน รองลงมาได้แก่ การเก็บรวบรวม ข้อมูลการวัดและประเมินผล การกำหนดจุดมุ่งหมายของการวัดและประเมินผล การรายงานผลและ นำผลไปใช้ และการใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลายในการวัดและประเมินผล เป็นลำดับ สุดท้าย

ตารางที่ 20 ข้อมูลแสดงสัรระดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของครูกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส ในจังหวัดระยอง ด้านการกำหนดจุดมุ่งหมายของการวัดและประเมินผล

ด้านการกำหนดจุดมุ่งหมาย ของการวัดและประเมินผล	สภาพที่เป็นจริง			สภาพที่คาดหวัง			PNI	ลำดับ
	$\bar{X}$	SD	ระดับ สมรรถนะ	$\bar{X}$	SD	ระดับ สมรรถนะ		
1. การประเมินทักษะ ความรู้ ของผู้เรียนตามจุดประสงค์ การเรียนรู้	2.89	.74	ปานกลาง	4.19	.75	มาก	.45	4
2. การประเมินพัฒนาการและ ความก้าวหน้าของผู้เรียน	2.92	.76	ปานกลาง	4.16	.77	มาก	.42	7
3. การประเมินพฤติกรรม การแสดงออกของผู้เรียน	2.92	.80	ปานกลาง	4.13	.83	มาก	.41	8
4. การประเมินคุณภาพผลงาน ของผู้เรียน	2.91	.89	ปานกลาง	4.21	.79	มาก	.45	4
5. การประเมินทักษะ การทำงานร่วมกันของผู้เรียน	3.03	.82	ปานกลาง	4.14	.82	มาก	.37	10
6. การประเมินด้านความคิด ของผู้เรียน	2.72	.77	ปานกลาง	4.13	.80	มาก	.52	2
7. การประเมินความพึงพอใจ ของผู้เรียน	2.79	.79	ปานกลาง	4.10	.82	มาก	.47	3
8. การวัดและประเมินผลงาน ที่เกิดจากการบูรณาการ ความรู้จากวิชาต่าง ๆ	2.62	.76	ปานกลาง	4.09	.82	มาก	.56	1
9. การประเมินผลการเรียนรู้ ของผู้เรียนทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน	2.89	.80	ปานกลาง	4.17	.79	มาก	.44	6
10. การประเมินการเรียนรู้ของ ผู้เรียนโดยการสอบด้วย ข้อสอบ หรือการปฏิบัติจริง	2.94	.91	ปานกลาง	4.13	.83	มาก	.41	8
รวม	2.86	.63	ปานกลาง	4.15	.73	มาก	.45	

จากตารางที่ 20 ผลการวิเคราะห์สมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาสในจังหวัดระยอง มาจัดลำดับโดยวิธีหาค่าความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย พบว่าสมรรถนะที่ต้องการจำเป็นในการพัฒนา เฉพาะด้านการกำหนดจุดมุ่งหมายของการวัดและประเมินผลที่มีความสำคัญ 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) การวัดและประเมินผลงานที่เกิดจากการบูรณาการความรู้จากวิชาต่าง ๆ 2) การประเมินด้านความคิดของผู้เรียน 3) การประเมินความพึงพอใจของผู้เรียน

ตารางที่ 21 ข้อมูลแสดงสรุประดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส ในจังหวัดระยอง ด้านการวัดให้ครอบคลุมทุกด้าน

ด้านการวัดให้ครอบคลุมทุกด้าน	สภาพที่เป็นจริง			สภาพที่คาดหวัง			PNI	ลำดับ
	$\bar{X}$	SD	ระดับสมรรถนะ	$\bar{X}$	SD	ระดับสมรรถนะ		
1. ซักถามความรู้ความเข้าใจของผู้เรียนระหว่างการเรียนรู้	2.93	.79	ปานกลาง	4.19	.79	มาก	.43	7
2. สังเกตและประเมินพัฒนาการของเรียนอย่างต่อเนื่อง	2.89	.85	ปานกลาง	4.20	.82	มาก	.45	4
3. การสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนระหว่างจัดกิจกรรมการเรียนรู้พร้อมบันทึกผลจากการสังเกตอย่างสม่ำเสมอ	2.82	.82	ปานกลาง	4.17	.79	มาก	.48	2
4. สังเกตผู้เรียนในขณะที่ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้	2.94	.70	ปานกลาง	4.11	.80	มาก	.40	8
5. การวัดและประเมินผลโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลทั้งทางด้านความสามารถ วิธีการเรียนรู้ และความหลากหลายทางสติปัญญา	2.84	.74	ปานกลาง	4.16	.79	มาก	.46	3

ตารางที่ 21 (ต่อ)

ด้านการวัดให้ครอบคลุม ทุกด้าน	สภาพที่เป็นจริง			สภาพที่คาดหวัง			PNI	ลำดับ
	$\bar{X}$	SD	ระดับ สมรรถะ	$\bar{X}$	SD	ระดับ สมรรถะ		
6. การวัดและประเมินผล ครอบคลุมจุดประสงค์ การเรียนรู้ทั้งด้านความรู้ ทักษะกระบวนการ และ คุณลักษณะอันพึงประสงค์	2.88	.74	ปานกลาง	4.17	.83	มาก	.45	4
7. การวัดผลประเมินผล อย่างต่อเนื่องควบคู่ไปกับ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การสอน	2.87	.73	ปานกลาง	4.14	.86	มาก	.44	6
8. ผู้เรียนและครูมีส่วนร่วม ในการกำหนดตัวบ่งชี้และ เกณฑ์การประเมิน	2.76	.76	ปานกลาง	4.13	.81	มาก	.50	1
รวม	2.84	.63	ปานกลาง	4.16	.74	มาก	.47	

จากตารางที่ 21 ผลการวิเคราะห์สมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาสในจังหวัดระยอง มาจัดลำดับโดยวิธีหาค่าความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย พบว่าสมรรถนะที่ต้องการจำเป็น ในการพัฒนา เฉพาะด้านการวัดให้ครอบคลุมทุกด้าน ที่มีความสำคัญ 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) ผู้เรียนและครูมีส่วนร่วมในการกำหนดตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมิน 2) การสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนระหว่างจัดกิจกรรมการเรียนรู้พร้อมบันทึกผลจากการสังเกตอย่างสม่ำเสมอ 3) การวัดและประเมินผลโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลทั้งทางด้านความสามารถ วิธีการเรียนรู้ และความหลากหลายทางสติปัญญา

ตารางที่ 22 ข้อมูลแสดงสรุประดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของครูกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส ในจังหวัดระยอง ด้านการใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย ในการวัดและประเมินผล

ด้านการใช้วิธีการและเครื่องมือ ที่หลากหลาย ในการวัดและ ประเมินผล	สภาพที่เป็นจริง			สภาพที่คาดหวัง			PNI	ลำดับ
	$\bar{X}$	SD	ระดับ สมรรถนะ	$\bar{X}$	SD	ระดับ สมรรถนะ		
1. การสร้างแบบวัดผลได้ เหมาะสมกับเนื้อหาที่เรียน	2.89	.86	ปานกลาง	4.20	.79	มาก	.45	6
2. การสร้างแบบวัดผลได้ ครอบคลุมกับจุดประสงค์ การเรียนรู้	2.83	.79	ปานกลาง	4.10	.82	มาก	.45	6
3. แบบทดสอบความรู้ของ นักเรียนก่อนเรียน เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ของผู้เรียน	2.82	.84	ปานกลาง	4.11	.76	มาก	.46	4
4. แบบทดสอบความรู้ของ นักเรียนหลังเรียน เพื่อให้ ทราบพัฒนาการของผู้เรียน	2.88	.83	ปานกลาง	4.15	.76	มาก	.44	9
5. การประเมินจากการปฏิบัติ จริงของผู้เรียน	2.98	.74	ปานกลาง	4.14	.77	มาก	.39	13
6. ประเมินการทำงานควบคู่ กับผลงานของผู้เรียน	2.94	.76	ปานกลาง	4.16	.78	มาก	.41	12
7. การประเมินผู้เรียนและ ให้ข้อมูลย้อนกลับ	2.84	.75	ปานกลาง	4.07	.79	มาก	.44	9
8. การจัดทำแฟ้มสะสมผลงาน เพื่อประกอบการวัดผล และประเมินผลของผู้เรียน	2.68	.76	ปานกลาง	4.07	.87	มาก	.52	1
9. การสร้างเครื่องมือเกณฑ์ การวัดและประเมินผล การเรียน ให้สอดคล้องกับ วิธีการวัดผล และมี ความน่าเชื่อถือ	2.79	0.72	ปานกลาง	4.04	0.82	มาก	.45	6

ตารางที่ 22 (ต่อ)

ด้านการใช้วิธีการและเครื่องมือ ที่หลากหลาย ในการวัดและ ประเมินผล	สภาพที่เป็นจริง			สภาพที่คาดหวัง			PNI	ลำดับ
	$\bar{X}$	SD	ระดับ สมรรถนะ	$\bar{X}$	SD	ระดับ สมรรถนะ		
10. วิธีการและเครื่องมือ ที่หลากหลาย ในการประเมินผล พัฒนาการของผู้เรียน	2.80	.85	ปานกลาง	4.08	.81	มาก	.46	4
11. เครื่องมือที่ใช้ในการวัด และประเมินผล มุ่งให้ ผู้เรียน ได้คิดและแก้ปัญหา	2.86	.82	ปานกลาง	4.13	.78	มาก	.44	9
12. เครื่องมือวัดและประเมิน ผลสำหรับการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ที่ครอบคลุม มาตรฐานการเรียนรู้ ทั้งด้านความรู้ กระบวนการ และคุณลักษณะฯ	2.79	.82	ปานกลาง	4.20	.76	มาก	.50	2
13. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การสอน มีการใช้เครื่องมือ การวัดและประเมินผล ทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน	2.76	.80	ปานกลาง	4.15	.77	มาก	.50	2
รวม	2.86	.61	ปานกลาง	4.12	.71	มาก	.44	

จากตารางที่ 22 ผลการวิเคราะห์สมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้
ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส
ในจังหวัดระยอง มาจัดลำดับ โดยวิธีหาค่าความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย พบว่าสมรรถนะที่ต้องการ
จำเป็น ในการพัฒนา เฉพาะด้านการใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย ในการวัดและประเมินผล
ที่มีความสำคัญ 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) การจัดทำแฟ้มสะสมผลงาน เพื่อประกอบการวัดผลและ
ประเมินผลของผู้เรียน 2) เครื่องมือวัดและประเมินผลสำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ครอบคลุม
มาตรฐานการเรียนรู้ ทั้งด้านความรู้ กระบวนการ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และการจัดกิจกรรม
การเรียนการสอน มีการใช้เครื่องมือการวัดและประเมินผลทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียนและหลังเรียน

ตารางที่ 23 ข้อมูลแสดงสัรระดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของครูกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส ในจังหวัดระยอง ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล การวัดและประเมินผล

การเก็บรวบรวมข้อมูล การวัดและประเมินผล	สภาพที่เป็นจริง		สภาพที่คาดหวัง			PNI	ลำดับ	
	$\bar{X}$	SD	ระดับ สมรรถนะ	$\bar{X}$	SD			ระดับ สมรรถนะ
1. การเก็บข้อมูลการวัดและประเมินผลที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน	2.90	.82	ปานกลาง	4.22	.77	มาก	.45	3
2. การประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยผู้เรียน มีการประเมินตนเอง	2.81	.81	ปานกลาง	4.16	.78	มาก	.48	2
3. จัดนิทรรศการแสดงผลงานของผู้เรียน	2.81	.81	ปานกลาง	4.19	.80	มาก	.49	1
4. การประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างหลากหลาย จากความคิดเห็นของเพื่อน ครู และผู้ปกครอง	2.80	.73	ปานกลาง	4.07	.81	มาก	.45	3
5. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดง ความรู้สึกของตนเองต่อผลงาน	2.93	.77	ปานกลาง	4.14	.82	มาก	.41	6
6. การนำหลักการประเมินผล แบบมีส่วนร่วมมาใช้ ในการประเมินผู้เรียน	2.88	.78	ปานกลาง	4.12	.82	มาก	.43	5
รวม	2.83	.67	ปานกลาง	4.15	.72	มาก	.46	

จากตารางที่ 23 ผลการวิเคราะห์สมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส ในจังหวัดระยอง มาจัดลำดับโดยวิธีหาค่าความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย พบว่าสมรรถนะที่ต้องการจำเป็น ในการพัฒนา เฉพาะด้านการเก็บรวบรวมข้อมูลการวัดและประเมินผลที่มีความสำคัญ

3 อันดับแรก ได้แก่ 1) จัดนิทรรศการแสดงผลงานของผู้เรียน 2) การประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยผู้เรียนมีการประเมินตนเอง 3) การเก็บข้อมูลการวัดและประเมินผลที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน และการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างหลากหลาย จากความคิดเห็นของเพื่อน ครู และผู้ปกครอง

ตารางที่ 24 ข้อมูลแสดงสรุประดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของครูกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส ในจังหวัดระยอง ด้านการรายงานผลและนำผลไปใช้

การรายงานผลและนำผลไปใช้	สภาพที่เป็นจริง			สภาพที่คาดหวัง			PNI	ลำดับ
	$\bar{X}$	SD	ระดับสมรรถนะ	$\bar{X}$	SD	ระดับสมรรถนะ		
1. การนำผลการวิเคราะห์ไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน	2.87	0.86	ปานกลาง	4.14	0.79	มาก	0.44	8
2. นำผลการประเมินการเรียนรู้มาพัฒนาผู้เรียน	2.88	0.75	ปานกลาง	4.20	0.81	มาก	0.46	6
3. การนำผลการประเมินแต่ละครั้งมาเป็นข้อมูลเพื่อปรับปรุงวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	2.82	0.82	ปานกลาง	4.15	0.80	มาก	0.47	5
4. มีการประเมินเพื่อวินิจฉัยจุดเด่น ข้อพัฒนา/ปรับปรุงของผู้เรียนเป็นรายบุคคล	2.76	0.83	ปานกลาง	4.11	0.82	มาก	0.49	1
5. ประเมินผู้เรียนเป็นรายบุคคล เพื่อดูความก้าวหน้า	2.84	0.80	ปานกลาง	4.20	0.82	มาก	0.48	2
6. สอนซ่อมเสริมเป็นรายบุคคล กรณีที่นักเรียนไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินผลการเรียนรู้	2.84	0.81	ปานกลาง	4.16	0.84	มาก	0.46	7

ตารางที่ 24 (ต่อ)

การรายงานผลและนำผลไปใช้	สภาพที่เป็นจริง			สภาพที่คาดหวัง			PNI	ลำดับ
	$\bar{X}$	SD	ระดับ สมรรถนะ	$\bar{X}$	SD	ระดับ สมรรถนะ		
7. การจัดทำรายงาน และ ประเมินผลให้ผู้เรียนและ ผู้ปกครองทราบเป็นระยะ อย่างต่อเนื่อง	2.79	0.86	ปานกลาง	4.12	0.88	มาก	0.48	2
8. มีการประเมินผู้เรียน ในการนำความรู้ไปใช้ ในชีวิตจริง	2.84	0.86	ปานกลาง	4.20	0.77	มาก	0.48	2
รวม	2.87	0.60	ปานกลาง	4.16	0.75	มาก	0.45	

จากตารางที่ 24 ผลการวิเคราะห์สมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาสในจังหวัดระยอง มาจัดลำดับ โดยวิธีหาค่าความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย พบว่าสมรรถนะที่ต้องการจำเป็น ในการพัฒนา เฉพาะด้านการรายงานผลและนำผลไปใช้ที่มีความสำคัญ 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) มีการประเมินเพื่อวินิจฉัย จุดเด่น ข้อพัฒนา/ ปรับปรุงของผู้เรียนเป็นรายบุคคล ประเมินผู้เรียนเป็นรายบุคคล เพื่อดูความก้าวหน้า 2) การจัดทำรายงาน และประเมินผลให้ผู้เรียนและผู้ปกครองทราบเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง 3) มีการประเมินผู้เรียน ในการนำความรู้ไปใช้ในชีวิตจริง

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อเปรียบเทียบและศึกษาความสัมพันธ์ของสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญกับภูมิหลังบางประการ และเพื่อประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ครูผู้สอนกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส ในจังหวัดระยอง จำนวนทั้งหมด 276 คน ได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการสอบถามที่ใช้ในการประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส ในจังหวัดระยอง วิเคราะห์หาค่า IOC (Index of item objective congruence) เท่ากับ 0.98 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ข้อมูลคือ ความถี่ ร้อยละ คะแนนเฉลี่ย ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (Independent t-test) ค่าความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA) สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson product moment) และค่าความต้องการจำเป็น โดยวิธีกำหนดดัชนีความสำคัญของลำดับความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง (Modified priority needs index: $PNI_{Modified}$)

สรุป

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปได้ดังนี้

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจากผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 73.19 โดยมากมีอายุ 24-32 ปี คิดเป็นร้อยละ 56.16 รองลงมาคืออายุ 33-41 ปี คิดเป็นร้อยละ 23.19 ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 87.68 เป็นครูผู้สอนสาขาวิชาวิทยาศาสตร์มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 15.94 รองลงมา เป็นครูผู้สอนสาขาวิชาคณิตศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 15.58 และมีประสบการณ์สอนอยู่ในช่วง 1-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 75.72

1. การศึกษาสภาพปัจจุบันของสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีดังนี้

1.1 ผลการวิเคราะห์สมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนของครูกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส ในจังหวัดระยอง โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.72$, $SD = .55$) และเมื่อพิจารณารายด้านของสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนของครูกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส ในจังหวัดระยอง พบว่าการรายงานผลและนำผลไปใช้ มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 2.87$, $SD = .60$) รองลงมาเป็นด้านการกำหนดจุดมุ่งหมายของการวัดและประเมินผล มีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X} = 2.86$, $SD = .63$) และการใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย ในการวัดและประเมินผล มีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X} = 2.86$, $SD = .61$) ส่วนด้านการเก็บรวบรวมข้อมูลการวัดและประเมินผล มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 2.83$, $SD = .67$)

1.2 ผลการวิเคราะห์สมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนของครูกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส ในจังหวัดระยอง ด้านการกำหนดจุดมุ่งหมายของการวัดและประเมินผลอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.86$, $SD = .63$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าการประเมินทักษะการทำงานร่วมกันของผู้เรียน มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.03$, $SD = .82$) รองลงมาเป็นด้านการประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยการสอบด้วยข้อสอบ หรือการปฏิบัติจริง ($\bar{X} = 2.93$, $SD = .92$) ส่วนการวัดและประเมินผลงานที่เกิดจากการบูรณาการ ความรู้จากวิชาต่าง ๆ มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 2.62$, $SD = .76$)

1.3 ผลการวิเคราะห์สมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนของครูกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส ในจังหวัดระยอง ด้านการวัดให้ครอบคลุมทุกด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.84$, $SD = .63$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าการสังเกตผู้เรียนในขณะที่ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 2.94$, $SD = .70$) รองลงมาเป็นการซักถามความรู้ความเข้าใจของผู้เรียนระหว่างการเรียนรู้ ($\bar{X} = 2.93$, $SD = .79$) ส่วนการที่ผู้เรียนและครูมีส่วนร่วมในการกำหนดตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมิน มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 2.76$, $SD = .76$)

1.4 ผลการวิเคราะห์สมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนของครูกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส ในจังหวัดระยอง ด้านการใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลายในการวัดและประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.86$, $SD = .61$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าการประเมินจากการปฏิบัติจริงของผู้เรียน มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 2.98$, $SD = .74$) รองลงมาเป็นประเมินการทำงานควบคู่กับผลงานของผู้เรียน ($\bar{X} = 2.94$, $SD = .76$) ส่วนการจัดทำแฟ้มสะสมผลงาน เพื่อประกอบการวัดผลและประเมินผลของผู้เรียน มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 2.68$, $SD = .76$)

1.5 ผลการวิเคราะห์สมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนของครูกลุ่ม โรงเรียนขยายโอกาส ในจังหวัดระยอง ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูลการวัดและประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.83$, $SD = .67$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความรู้สึกของตนเองต่อผลงานมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 2.93$, $SD = .77$) รองลงมาเป็นการเก็บข้อมูลการวัดและประเมินผลที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน ($\bar{X} = 2.90$, $SD = .82$) ส่วนการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างหลากหลาย จากความคิดเห็นของเพื่อน ครู และผู้ปกครองมีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 2.80$, $SD = .73$)

1.6 ผลการวิเคราะห์สมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนของครูกลุ่ม โรงเรียนขยายโอกาส ในจังหวัดระยอง ด้านการรายงานผลและนำผลไปใช้ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.87$, $SD = .60$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าการนำผลการประเมินการเรียนรู้มาพัฒนาผู้เรียน มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 2.88$, $SD = .75$) รองลงมาเป็นการนำผลการวิเคราะห์ไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน ($\bar{X} = 2.87$, $SD = .86$) ส่วนการประเมินเพื่อวินิจฉัยจุดเด่น ข้อพัฒนา/ ปรับปรุงของผู้เรียนเป็นรายบุคคล มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 2.76$, $SD = .83$)

2. การเปรียบเทียบสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญกับภูมิหลังบางประการ ดังนี้

2.1 ผลการวิเคราะห์สมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนของครูกลุ่ม โรงเรียนขยายโอกาส ในจังหวัดระยอง จำแนกตามเพศโดยรวมและรายด้านการวัดให้ครอบคลุมทุกด้าน และด้านการรายงานผลและนำผลไปใช้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2.2 ผลการวิเคราะห์สมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนของครูกลุ่ม โรงเรียนขยายโอกาส ในจังหวัดระยอง ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2.3 ผลการวิเคราะห์สมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนของครูกลุ่ม โรงเรียนขยายโอกาส ในจังหวัดระยอง ที่สอนต่างสาขาวิชากัน โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. การศึกษาความสัมพันธ์ของสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญกับภูมิหลังบางประการ ดังนี้

3.1 ผลการวิเคราะห์สมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูกลุ่ม โรงเรียนขยายโอกาส ในจังหวัดระยอง พบว่าโดยรวมและรายด้านแต่ละด้านมีความสัมพันธ์กับอายุและประสบการณ์ อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

4. การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนี้

4.1 ผลการวิเคราะห์สมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส ในจังหวัดระยอง มาจัดลำดับ โดยวิธีหาค่าความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย พบว่าสมรรถนะที่มีความสำคัญเป็นอันดับแรก ได้แก่ การวัดให้ครอบคลุมทุกด้าน รองลงมาได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลการวัดและประเมินผล การกำหนดจุดมุ่งหมายของการวัดและประเมินผล การรายงานผลและนำผลไปใช้ และการใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลายในการวัดและประเมินผลเป็นลำดับสุดท้าย

อภิปรายผล

จากการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีรายละเอียดการอภิปรายผลในประเด็นสำคัญ ดังนี้

1. การศึกษาสภาพปัจจุบันของสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผลการวิเคราะห์พบว่า โดยรวมและรายด้านการกำหนดจุดมุ่งหมายของการวัดและประเมินผล ด้านการวัดให้ครอบคลุมทุกด้าน ด้านการใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลายในการวัดและประเมินผล ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูลการวัดและประเมินผล ด้านการรายงานผลและนำผลไปใช้ อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูมีภาระหน้าที่ความรับผิดชอบงานที่นอกเหนือจากการ สอนมากเกินไป การแบ่งเวลาระหว่างการสอนและการวัดและประเมินผลไม่สอดคล้องกัน การสังเกตการณ์ปฏิบัติของนักเรียนทำได้ยาก ไม่สามารถเลือกวิธีการวัดและ ประเมินผลได้เหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของสุบิน ณ อัมพร (2545) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นส่วนกลางของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนครนายก พบว่ามีปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ด้านเตรียมการสอน ด้านการสอน และด้านการประเมินผล โดยรวมและทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง

2. ผลการเปรียบเทียบสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญกับภูมิหลังบางประการ ดังนี้

2.1 การเปรียบเทียบสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนของครูกลุ่ม โรงเรียนขยายโอกาส ในจังหวัดระยอง จำแนก

ตามเพศโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งพบว่าเพศหญิงมีค่าเฉลี่ยในด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนสูงกว่าเพศชาย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเพศหญิงจะมีความอดทนที่จะทำงานที่ต้องใช้ฝีมือและความละเอียดอ่อน รอบคอบ มากกว่าเพศชาย สอดคล้องกับงานวิจัยของ อำพรรัตน์ ทิพย์สมบัติ (2559) ได้ศึกษาพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูโรงเรียนสมคิดจิตต์วิทยา อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี พบว่าพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู โรงเรียนสมคิดจิตต์วิทยา อำเภอบ้านบึง จำแนกตามเพศโดยรวมแตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการเตรียมการสอน และด้านการวัดและประเมินผลมีความแตกต่างกัน ส่วนด้านการใช้สื่อการสอน ไม่แตกต่างกัน

2.2 การเปรียบเทียบสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนของครูกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส ในจังหวัดระยอง ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยครูที่มีวุฒิการศึกษาสูงจะมีสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนมาก ทั้งนี้เพราะครูผู้สอนที่มีระดับวุฒิการศึกษาสูงกว่า มักมีตำแหน่งหน้าที่ด้านวิชาการนอกเหนือจากการสอน จึงต้องมีความรู้ในเรื่องของการวัดและประเมินผลการเรียนรู้เป็นอย่างดี อีกทั้งได้รับการอบรมและฝึกฝนเกี่ยวกับวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้มากกว่า และยังมี การหาความรู้เพิ่มเติมในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนแนวใหม่ ๆ อยู่เสมอ ทำให้ครูผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจ และสามารถนำมาปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้ตรงตามเป้าหมายของการจัดการเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วินิตา วรรณวิวัฒน์ (2540) ได้ศึกษาความรู้และเจตคติของครูที่มีต่อวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่าครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจในระเบียบวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 การเปรียบเทียบสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนของครูกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส ในจังหวัดระยอง ที่สอนต่างสาขาวิชากัน โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ และพบว่าครูที่สอนรายวิชาคณิตศาสตร์มีสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสูงกว่าครูที่สอนในรายวิชาอื่น ๆ เพราะการวัดผลเป็นกระบวนการที่ได้มาตรฐานที่ต้องมีเครื่องมือของการวัดเป็นสิ่งที่ จะกำหนดคุณลักษณะของสิ่งที่วัด ผลที่ได้ออกมาจะเป็นปริมาณ ซึ่งก็คือจำนวนตัวเลข (อำนาจ เลิศขยันดี, 2542, หน้า 7) อีกทั้งธรรมชาติของเนื้อหาวิชาหรือบทเรียนจะเป็นตัวกำหนดวิธีการวัด

และประเมินผลของครูให้แตกต่างกันไป ครูที่สอนแต่ละวิชามุ่งจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับธรรมชาติของวิชา และมีการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่แตกต่างกันไปตามลักษณะของวิชา ครูยังคุ้นเคยกับวิธีการวัดและประเมินแบบเดิม จึงไม่ยอมเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนใหม่ เพราะมีความรู้สึกว่าเป็นเรียนยุ่งยากและเป็นภาระงานที่เพิ่มมากขึ้น ตลอดจนครูอยู่ในสภาพแวดล้อมสังคมเดียวกันจึงทำให้ถูกหล่อหลอมให้มีพฤติกรรมการเรียนรู้ที่ใกล้เคียงกัน สอดคล้องกับการวิจัยของ ปาริชาติ สวนอักษร (2543) การศึกษาพฤติกรรมจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางของข้าราชการครู โรงเรียนสตรีภูเก็ต สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดภูเก็ต พบว่า ข้าราชการครู โรงเรียนสตรีภูเก็ต สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดภูเก็ต สอนกลุ่มวิชาต่างก็มีพฤติกรรมจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง โดยภาพรวมและรายองค์ประกอบ การสอนแบบโครงการ การสอนแบบทดลอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ส่วนองค์ประกอบการสอนใช้บทบาทสมมติ และการสอนแบบใช้ชุดการสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. การศึกษาความสัมพันธ์ของสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูกลุ่ม โรงเรียนขยายโอกาสในจังหวัดระยอง โดยรวมมีความสัมพันธ์กับอายุและประสบการณ์ อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ พบว่าครูที่มีอายุ และประสบการณ์สอนที่ต่างกันไม่ส่งผลต่อการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของครูผู้สอน อายุของผู้สอนมีความสัมพันธ์กับประสบการณ์ในการทำงานของครูผู้สอน จากประสบการณ์เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้งานสำเร็จลุล่วงตามเป้าหมาย ครูที่มีประสบการณ์มาก เมื่อเจอปัญหาจะมีแนวทางการแก้ปัญหาจากประสบการณ์เดิมมาใช้ในการแก้ปัญหา ทำให้อุปสรรคในการทำงานต่าง ๆ ผ่านลุล่วงไปได้ด้วยดี ส่วนครูที่มีประสบการณ์น้อยเริ่มทำงานไม่นาน เมื่อเวลาเจอปัญหาสามารถผ่านอุปสรรคไปได้ด้วยการใช้เทคโนโลยี กระบวนการใหม่ ๆ มีความกระตือรือร้นในการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเข้ามาช่วยในการทำงาน อยู่เสมอ ทำให้ทั้งครูที่มีประสบการณ์การสอนมากกับครูที่มีประสบการณ์การสอนน้อย เมื่อเจอปัญหาหรืออุปสรรคจะมีแนวทางกระบวนการที่แตกต่างกัน แต่สุดท้ายก็สามารถฟันฝ่าอุปสรรคและปัญหาต่าง ๆ ไปได้ด้วยดี สอดคล้องกับงานวิจัย วรรณภา กำศิริมงคล (2545) ที่พบว่าครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการวัดและประเมินผล แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ขวัญเรือน สะและวงษ์ (2553) ได้ทำการศึกษาปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษาในอำเภอศรีราชา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษาในอำเภอศรีราชา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 3 อยู่ในระดับปานกลาง และผลการเปรียบเทียบปัญหาการจัดการเรียน

การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษาในอำเภอศรีราชา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 3 จำแนกตามประเภทของการดำเนินงานไม่แตกต่างกัน

4. ผลการประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส ในจังหวัดระยอง มาจัดลำดับโดยวิธีหาค่าความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยพบว่าสมรรถนะที่มีความสำคัญเป็นอันดับแรก ได้แก่ การวัดให้ครอบคลุมทุกด้าน ทั้งนี้การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ เป็นกระบวนการในการตรวจสอบผลการจัดการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในแผนการเรียนรู้ว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและสาระการเรียนรู้ที่กำหนดไว้หรือไม่ อย่างไร ครูจะต้องเลือกวิธีการหรือใช้หลายวิธีการ เช่น การสังเกตและบันทึกพฤติกรรม การเรียนรู้รวมทั้งพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ของผู้เรียน เป็นต้น เพื่อที่จะสามารถนำผลการประเมินนั้น ไปปรับปรุงหรือพัฒนากระบวนการเรียนรู้ หรือเครื่องมือให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นและการประเมินผล ผู้เรียนควรประเมินให้ครอบคลุมทั้งด้านกระบวนการความรู้และคุณธรรมจริยธรรมที่สามารถ บ่งบอกผู้เรียนได้ตามสภาพที่แท้จริง (ศัลลภัส แสนสุภา, 2555, หน้า 67)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยเห็นได้ว่ากลุ่มครูโรงเรียนขยายโอกาส ในจังหวัดระยอง มีความเข้าใจในเรื่องของการวัดและประเมินผลในการเรียนรู้ในระดับปานกลาง ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้การส่งเสริม สนับสนุน และดำเนินการ ดังต่อไปนี้

1. ควรส่งเสริมให้ครูมีความรู้ความเข้าใจการวัดและประเมินผลในด้านการเก็บรวบรวมข้อมูลการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างหลากหลาย กับผู้ที่เกี่ยวข้องหลาย ๆ ฝ่าย เช่น ครูผู้สอน เพื่อนในชั้นเรียน ผู้ปกครอง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องตรงกับสภาพจริงของผู้เรียนมากที่สุด
2. ควรส่งเสริมให้ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลงานที่เกิดจากการบูรณาการความรู้จากวิชาต่าง ๆ เพื่อเป็นใช้ในการจัดทำแผนการเรียนการสอน และส่งผลให้การออกแบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อผู้เรียน
3. ควรส่งเสริมให้ครูและผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้แสดงและพัฒนาศักยภาพตามความถนัดของตนเองได้อย่างเต็มที่

4. ควรส่งเสริมให้ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำเพิ่มสะสมผลงานของผู้เรียนให้มากขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนได้จัดทำเพิ่มสะสมผลงาน ประกอบการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

5. ควรส่งเสริมให้ครูมีความรู้ความสามารถในการวิเคราะห์ผลจากการประเมิน เพื่อวินิจฉัยจุดเด่น ข้อพัฒนา/ปรับปรุง ของผู้เรียนเป็นรายบุคคล มีการรายงานผลและการนำไปใช้เป็นข้อมูลในการแก้ปัญหาและพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ

6. ครูผู้สอนมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านการวัดให้ครอบคลุมทุกด้าน เป็นลำดับแรก ซึ่งการจัดกิจกรรมที่จัดขึ้นในการพัฒนาสมรรถนะนั้นสามารถดำเนินการร่วมกันได้ โดยไม่ต้องแยกครูตามเพศ อายุ วุฒิ การศึกษา สาขาวิชาและประสบการณ์ จะทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในด้านการวัดและประเมินผลที่หลากหลายความคิดเห็น เกิดประสิทธิภาพที่ดีต่อการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน และเพื่อสนองนโยบายการปฏิรูปการศึกษาได้อย่างเหมาะสม และมีคุณค่าต่อครู รวมทั้งค้ำค่าต่อการลงทุนของรัฐ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. งานวิจัยในครั้งนี้ได้ศึกษาเฉพาะกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส ในจังหวัดระยอง เท่านั้น ควรจะมีการศึกษาในโรงเรียนสังกัดอื่น ๆ เพื่อให้ผลการวิจัยมีประโยชน์ในการจัดกิจกรรมการอบรมเฉพาะด้านที่ต้องการพัฒนาครูผู้สอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. งานวิจัยนี้เป็นการประเมินความต้องการจำเป็นเชิงสำรวจ ดังนั้นสารสนเทศที่ได้จึงเป็นความต้องการจำเป็นที่สะท้อนปัญหาเท่านั้น ยังไม่สามารถทราบถึงสาเหตุของปัญหาที่แท้จริงได้ ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาเชิงลึก เพื่อให้ทราบถึงสาเหตุของปัญหาเหล่านั้น โดยการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุเข้ามาใช้ในการประเมินความต้องการจำเป็นเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาที่ตรงกับสาเหตุและความต้องการจำเป็นที่แท้จริง

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. (2545). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544*. กรุงเทพฯ: องค์การ
รับส่งสินค้าและครุภัณฑ์.
- กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ. (2551 ก). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช
2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม
(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
องค์การรับส่ง สินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- ขวัญเรือน สะและวงษ์. (2553). *ปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของ
สถานศึกษาในอำเภอศรีราชา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 3.
วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์,
มหาวิทยาลัยบูรพา.*
- จุฑามาส พรเบ็ญจา. (2550). *การพัฒนาบุคลากรตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาของศูนย์
การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต,
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.*
- ชนาธิป พรกุล. (2543). *แคล์รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง*. กรุงเทพฯ:
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2552). *80 นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ*. กรุงเทพฯ:
แคเน็กซ์ อินเทอร์เน็ตปอเรชั่น.
- ณรงค์วิทย์ แสนทอง. (2547). *มาู้จัก Competency กันเถอะ*. กรุงเทพฯ: เอช อาร์ เซ็นเตอร์.
- ณิชรา ซาดิกุล. (2552). *การประเมินความต้องการจำเป็นเพื่อการพัฒนาสมรรถนะด้าน
การประเมินผลการเรียนรู้ของครูสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร.
วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย,
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- ทักษิณา เครือหงส์. (2550). *รายงานการวิจัยเพื่อเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษา.
นันทบุรี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี ราชมงคลสุวรรณภูมิ.*
- ทิสนา เขมมณี. (2547). *ศาสตร์: องค์ความรู้เพื่อจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ.*
กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิสนา เขมมณี. (2551). *ศาสตร์การสอน*. กรุงเทพฯ: ด้านสุชาการพิมพ์.

- เทือน ทองแก้ว. (2552). *สมรรถนะ (Competency): หลักการและแนวปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- นางฉัตร จอมศรีคะยอม. (2550). *พฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของ ครูสังกัดเทศบาลนครแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นันทพงศ์ พรธนะขาม. (2548). *การประเมินการดำเนินงานเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียน ระดับการศึกษาภาคบังคับ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- นันทิยา ไชยมีขนิม. (2556). *การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะครู วิทยาศาสตร์ ด้านการวัดและประเมินผลการคิดวิเคราะห์ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- นิตยาภรณ์ อยู่กล้า. (2550). *ปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของ โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลบุรี เขต 1*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- บรรพต สุวรรณประเสริฐ. (2544). *การพัฒนาหลักสูตร โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ*. เชียงใหม่: เชียงใหม่โรงพิมพ์แสงศิลป์.
- ประจวบ มั่นจิต. (2548). *การประเมินการดำเนินงานเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียนระดับ การศึกษาภาคบังคับ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการวัดผลและประเมินผลการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2546). *การนิเทศการสอน*. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.
- ปาริชาติ สวนอักษร. (2543). *การศึกษาพฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียน เป็นศูนย์กลางของข้าราชการครู โรงเรียนสตรีภูเก็ต สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดภูเก็ต*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- พงศ์เทพ จิระโร. (2555). *หลักการวิจัยทางการศึกษา*. ชลบุรี: บัณฑิตเอกสาร.

- พรพนา บัวอินทร์. (2553). *สภาพและแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ* ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 1. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พัฒนา เนิตโฉม. (2545). *ความพร้อมของครูในการจัดการเรียนการสอน โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ* สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พัชรา ถาวรระ. (2543). *การเปรียบเทียบสมรรถนะของเภสัชที่ประสบความสำเร็จสูงและต่ำในการปฏิบัติงานที่เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522*. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พัชรี ชันอาสาชะ. (2544). *การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาวิจัยการศึกษา, คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิมพ์พันธ์ เฉชะคุปต์ และเพยาว์ ยินดีสุข. (2550). *ทักษะ 5C เพื่อการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภูเงิน ภูผิวเงิน. (2551). *การศึกษาสภาพการดำเนินงานพัฒนานักเรียนด้านการคิดวิเคราะห์ของโรงเรียน ในจังหวัดมหาสารคาม*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน. (2551). *คู่มือการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ*. นครราชสีมา: สมบูรณ์การพิมพ์.
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ. (2552). *คู่มือการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ*. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ.
- มะลิวัลย์ พูลเอียด. (2553). *ความรู้ และเจตคติ ต่อการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 1*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

- มาฆมาส กาญจนากร. (2549). *สมรรถนะที่จำเป็นและที่มีอยู่ในปัจจุบันของเภสัชกรที่ปฏิบัติงาน เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุขตามพระราชบัญญัติ ยา พ.ศ. 2510 ในเขตภาคเหนือ*. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาจิตวิทยา อุตสาหกรรมและองค์การ, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- รุ่งรัตน์ กิตติขจร. (2547). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดกำแพงเพชร*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร มหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, สถาบันราชภัฏ กำแพงเพชร.
- วรรณมา คำศิริมงคล. (2545). *การศึกษาความรู้และเจตคติของครูที่มีต่อวิธีการวัดและประเมินผล การเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดชลบุรี*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ มหาบัณฑิต, สาขาวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วชิราพร อัจฉริยโกศล. (2537). *เทคโนโลยีและสื่อการสอน: การออกแบบการสอนรายบุคคล*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- วนิดา วรรณวิวัฒน์. (2540). *การศึกษาความรู้และเจตคติของครูที่มีต่อวิธีการวัดและประเมินผล การเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2541). *การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ*. กรุงเทพฯ: เลิฟแอนด์ลิฟเฟิล.
- วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2542). *แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง*. กรุงเทพฯ: แอล ที เพรส.
- วิไลวรรณ พายุกิ่ง. (2554). *ได้ศึกษาความรู้และปัญหาการวัดและประเมินผลตามหลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ของครูระดับมัธยมศึกษาโรงเรียน นำร่อง ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ศัลลภัส แสนสุภา. (2555). *การศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุกัญญา รัศมิธรรมโชติ. (2549). *แนวทางการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ด้วย Competency based learning*. กรุงเทพฯ: ศิริวัฒนา อินเตอร์ปรีน.

- สุวิมล ว่องวานิช. (2558). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุริติยาพร ทองอ่ำ. (2556). *รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 สำหรับครูในสังกัดเทศบาลนครสวรรค์*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2544). *แนวทางการปฏิรูปการศึกษาระดับอุดมศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: วิทีซีคอมมิวนิเคชั่น.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2548). *สมรรถนะในระบบข้าราชการพลเรือนไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.
- สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน. (2552). *คู่มือการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ*. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ.
- ลำลี รักสุทธิ และคณะ. (2544). *เทคนิควิธีการจัดการเรียนการสอนและการเขียนแผนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ*. กรุงเทพฯ: เอ็น.ที.พี.เพรส.
- ลำลี รักสุทธิ และคณะ. (2544). *เทคนิควิธีการพัฒนาหลักสูตรแบบบูรณาการ*. กรุงเทพฯ: พัฒนาศึกษา.
- สุบิน ฅ อัมพร. (2545). *สภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อภิญา เหมระ. (2544). *การจัดการเรียนการสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของครูธุรกิจ สังกัดกรมสามัญศึกษาเขตการศึกษา 5*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาธุรกิจศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อริศรา โพธิ์ชัยเลิศ. (2549). *สภาพและแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนในเขตรายการบูรณะ สังกัดกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อรุณี สถิตภาคิกุล. (2548). *การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ*. นครศรีธรรมราช: สถาบันราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- อจริยา วัชรวิวัฒน์. (2544). *การพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมสมรรถนะทางการวิจัยสำหรับนักศึกษาพยาบาลศาสตร์*. ปริญญาานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- อำนาจ นาคทัต. (2542). *การพัฒนาการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสุราษฎร์ธานี*. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์.
- อำนาจ เลิศขยันดี. (2542). *การประเมินผลการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ศิลปะสนองการพิมพ์.
- อำพรรัตน์ ทิพย์สมบัติ. (2559). *พฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู โรงเรียนสมคิดจิตต์วิทยา อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี*. วิทยานิพนธ์การศึกษา มหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อานนท์ สักดิ์วีระชัย. (2547). แนวคิดเรื่องสมรรถนะ Competency เรื่องเก่าที่เรายังหลงทาง. *Chulalongkon Review*, 16, 57-72.
- อากรณ์ ภู่วิทยพันธ์. (2548). *Human resource management and development case study*. กรุงเทพฯ: เอช อาร์ เซ็นเตอร์.
- เอมอร จังศิริพรปรกรณ์. (2546). *การประเมินผลการเรียนรู้อ้างอิงในสุวิมล ว่องวาณิช (บก.) การประเมินผลการเรียนรู้แนวใหม่*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Ausubel, D. P. (1963). *The psychology of meaningful verbal learning*. New York: Gruner & Stratton.
- Doku, I. M., & Adu-Mensah. (1999). *Let and of the cross-cultural learner center. Concept function cultural literacy*. Toronto: University of Toronto.
- Guba, E. G., & Lincoln, Y. S. (1982). The place of values in needs assessment. *Educational Evaluation and Policy Analysis*, 4, 311-320.
- Ketter, J. S. (1994). *Behavioral and attitudinal change in teachers and students as a result of implementation of the portfolio method of evaluating writing*. [CD – ROM]
Abstract for Dissertation Abstracts Item: AAC9405751.
- McClelland, D. C. (1973). Test for competence, rather than intelligence. *American Psychologists*, 17(7), 57-58.
- Spencer, L. M., & Spencer, S. M. (1993). *Competency at work: Model for superior performance*. New York: Wiley & Sons.
- Smith, L. M. (2007). *A study of teacher engagement in four dimensions of distributed leadership inoneschool district in Georgia*. Doctoral dissertation, Department of Education Leadership, University of Georgia Southern, Georgia.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือ

1. ดร.เรวดี จันทรรักษ์มีโชติ ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนชลราษฎรอำรุง
2. ดร.ศิราพา งามแสง นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญ
3. ดร.สมรัชนาฏ ฤาชา กรรมการผู้จัดการ
บริษัท จีเอ็ม บิสซิเนส แอนด์ คอนซัลแตนท์ จำกัด
4. ดร.อรทัย แก้วทิพย์ อาจารย์มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
5. ดร.อ้อวดี สุนทรวิภาต สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

ภาคผนวก ข

- ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม
- ค่าความเชื่อมั่นและค่าอำนาจจำแนกรายชื่อของแบบสอบถาม

ตารางที่ 25 ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม (IOC)

ด้านที่	คำถาม ข้อที่	คะแนนของผู้เชี่ยวชาญคนที่					IOC	ความหมาย
		1	2	3	4	5		
1	1	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	2	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	3	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	4	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	5	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	6	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	7	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	8	1	0	1	1	1	.80	ใช้ได้
	9	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	10	1	1	1	0	1	.80	ใช้ได้
2	11	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	12	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	13	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	14	1	1	1	1	0	.80	ใช้ได้
	15	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	16	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	17	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	18	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
3	19	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	20	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	21	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	22	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	23	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	24	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้

ตารางที่ 25 (ต่อ)

ด้านที่	คำถาม ข้อที่	คะแนนของผู้เชี่ยวชาญคนที่					IOC	ความหมาย
		1	2	3	4	5		
3	25	1	1	1	1	0	.80	ใช้ได้
	26	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	27	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	28	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	29	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	30	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	31	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
4	32	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	33	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	34	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	35	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	36	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	37	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
5	38	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	39	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	40	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	41	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	42	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	43	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	44	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้
	45	1	1	1	1	1	1.00	ใช้ได้

ตารางที่ 26 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถาม

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก	ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก	ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก
1	.46	16	.81	31	.72
2	.51	17	.75	32	.69
3	.74	18	.77	33	.62
4	.67	19	.78	34	.53
5	.55	20	.72	35	.56
6	.57	21	.64	36	.68
7	.50	22	.67	37	.70
8	.44	23	.70	38	.72
9	.68	24	.81	39	.81
10	.70	25	.78	40	.80
11	.82	26	.44	41	.72
12	.71	27	.68	42	.72
13	.76	28	.73	43	.68
14	.66	29	.69	44	.58
15	.59	30	.78	45	.76

 $\alpha = .975$

ภาคผนวก ค
แบบสอบถามเพื่อใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะด้านการวัดและประเมินผล
การเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูกลุ่มโรงเรียน
ขยายโอกาส ในจังหวัดระยอง

*****

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้ ใช้ประกอบการวิจัย เรื่อง การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนา
สมรรถนะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียน
เป็นสำคัญของครูกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส ในจังหวัดระยอง เพื่อสำรวจความคิดเห็นของ
ข้าราชการครู จึงขอใคร่ความอนุเคราะห์ท่านในการตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริง ซึ่งไม่มีผล
ต่อตัวท่านและโรงเรียนเป็นการส่วนตัว แต่เป็นการนำเสนอโดยภาพรวม

1. แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสำรวจสภาพที่เป็นจริงและที่คาดหวังในการการวัดและประเมินผล
การเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเพิ่มเติม

2. ผู้ตอบแบบสอบถาม คือ ครูกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส ในจังหวัดระยอง
ขอขอบพระคุณ ที่ให้ความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามในครั้งนี้

มัสยา โഴ๊ะศิริ

นิสิตปริญญาโท สาขาวิจัย วัดผลและสถิติทางการศึกษา

มหาวิทยาลัยบูรพา

ตอนที่ 1

ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

*****

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ที่ตรงกับท่านมากที่สุด

1. เพศ

 ชาย หญิง

2. อายุ ..... ปี (มากกว่า 6 เดือนนับเป็น 1 ปี)

3. วุฒิทางการศึกษา

 ปริญญาตรี ปริญญาโท ปริญญาเอก

4. สาขาวิชา

 ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษาฯ และวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ ภาษาต่างประเทศ การงานอาชีพและเทคโนโลยี ประถมศึกษา อื่น ๆ .....

5. ประสบการณ์ในการสอน ..... ปี (มากกว่า 6 เดือนนับเป็น 1 ปี)

ตอนที่ 2

แบบสำรวจสภาพที่เป็นจริงและที่คาดหวังในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

*****

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับการปฏิบัติสภาพที่เป็นจริงของท่าน และช่องการปฏิบัติสภาพที่คาดหวัง หากไม่มีอุปสรรคใด ๆ โดยมีคำตอบให้เลือกดังนี้

- 5 คะแนน หมายถึง มีสมรรถนะอยู่ในระดับมากที่สุด
 4 คะแนน หมายถึง มีสมรรถนะอยู่ในระดับมาก
 3 คะแนน หมายถึง มีสมรรถนะอยู่ในระดับปานกลาง
 2 คะแนน หมายถึง มีสมรรถนะอยู่ในระดับน้อย
 1 คะแนน หมายถึง มีสมรรถนะอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ข้อ	รายการ	สภาพที่เป็นจริง					สภาพที่คาดหวัง				
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
1	การกำหนดจุดมุ่งหมายของการวัดและประเมินผล การประเมินทักษะ ความรู้ของผู้เรียนตามจุดประสงค์การเรียนรู้										
2	การประเมินพัฒนาการและความก้าวหน้าของผู้เรียน										
3	การประเมินพฤติกรรมกรรมการแสดงออกของผู้เรียน										
4	การประเมินคุณภาพผลงานของผู้เรียน										
5	การประเมินทักษะการทำงานร่วมกันของผู้เรียน										
6	การประเมินด้านความคิดของผู้เรียน										
7	การประเมินความพึงพอใจของผู้เรียน										

ข้อ	รายการ	สภาพที่เป็นจริง					สภาพที่คาดหวัง				
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
8	การวัดและประเมินผลงานที่เกิดจากการบูรณาการความรู้จากวิชาต่าง ๆ										
9	การประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน										
10	การประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยการสอบด้วยข้อสอบ หรือการปฏิบัติจริง										
11	การวัดให้ครอบคลุมทุกด้าน ซักถามความรู้ความเข้าใจของผู้เรียนระหว่างการเรียนรู้										
12	สังเกตและประเมินพัฒนาการของเรียนอย่างต่อเนื่อง										
13	การสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนระหว่างจัดกิจกรรมการเรียนรู้พร้อมบันทึกผลจากการสังเกตอย่างสม่ำเสมอ										
14	สังเกตผู้เรียนในขณะที่ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้										
15	การวัดและประเมินผลโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลทั้งทางด้านความสามารถ วิธีการเรียนรู้ และความหลากหลายทางสติปัญญา										
16	การวัดและประเมินผลครอบคลุมจุดประสงค์การเรียนรู้ทั้งด้านความรู้ ทักษะกระบวนการ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์										
17	การวัดผลประเมินผลอย่างต่อเนื่องควบคู่ไปกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน										
18	ผู้เรียนและครูมีส่วนร่วมในการกำหนดตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมิน										

ข้อ	รายการ	สภาพที่เป็นจริง					สภาพที่คาดหวัง				
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
19	การใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลายในการวัดและประเมินผล การสร้างแบบวัดผลได้เหมาะสมกับเนื้อหาที่เรียน										
20	การสร้างแบบวัดผลได้ครอบคลุมกับจุดประสงค์การเรียนรู้										
21	แบบทดสอบความรู้ของนักเรียนก่อนเรียน เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานของผู้เรียน										
22	แบบทดสอบความรู้ของนักเรียนหลังเรียน เพื่อให้ทราบพัฒนาการของผู้เรียน										
23	การประเมินจากการปฏิบัติจริงของผู้เรียน										
24	ประเมินการทำงานควบคู่กับผลงานของผู้เรียน										
25	การประเมินผู้เรียนและให้ข้อมูลย้อนกลับ										
26	การจัดทำแฟ้มสะสมผลงาน เพื่อประกอบการวัดผลและประเมินผลของผู้เรียน										
27	การสร้างเครื่องมือเกณฑ์การวัดและประเมินผลการเรียน ให้สอดคล้องกับวิธีการวัดผล และมีความน่าเชื่อถือ										
28	วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลายในการประเมินผลพัฒนาการของผู้เรียน										
29	เครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผล มุ่งให้ผู้เรียนได้คิดและแก้ปัญหา										
30	เครื่องมือวัดและประเมินผลสำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ครอบคลุมมาตรฐานการเรียนรู้ ทั้งด้านความรู้ กระบวนการ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์										

ข้อ	รายการ	สภาพที่เป็นจริง					สภาพที่คาดหวัง				
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
31	การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีการใช้เครื่องมือการวัดและประเมินผล ทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน										
32	การเก็บรวบรวมข้อมูลการวัดและประเมินผล การเก็บข้อมูลการวัดและประเมินผลที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน										
33	การประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยผู้เรียนมีการประเมินตนเอง										
34	จัดนิทรรศการแสดงผลงานของผู้เรียน										
35	การประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างหลากหลาย จากความคิดเห็นของเพื่อน ครู และผู้ปกครอง										
36	เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความรู้สึกรักของตนเองต่อผลงาน										
37	การนำหลักการประเมินผลแบบมีส่วนร่วมมาใช้ในการประเมินผู้เรียน										
38	การรายงานผลและนำผลไปใช้ การนำผลการวิเคราะห์ไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน										
39	นำผลการประเมินการเรียนรู้มาพัฒนาผู้เรียน										
40	การนำผลการประเมินแต่ละครั้งมาเป็นข้อมูลเพื่อปรับปรุงวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้										
41	มีการประเมินเพื่อวินิจฉัยจุดเด่น ข้อพัฒนา/ปรับปรุงของผู้เรียนเป็นรายบุคคล										
42	ประเมินผู้เรียนเป็นรายบุคคล เพื่อดูความก้าวหน้า										

ข้อ	รายการ	สภาพที่เป็นจริง					สภาพที่คาดหวัง				
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
43	สอนซ่อมเสริมเป็นรายบุคคล กรณีที่นักเรียน ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินผลการเรียนรู้										
44	การจัดทำรายงาน และประเมินผลให้ผู้เรียน และผู้ปกครองทราบเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง										
45	มีการประเมินผู้เรียนในการนำความรู้ไปใช้ใน ชีวิตจริง										

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงที่ท่านกรุณาสละเวลาในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้

นางสาวมัทยา โชะศิริ

ผู้วิจัย